

До записки
Григор

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Волошиної Тетяни Володимирівни

(ПІБ)

академічної групи 072-19зск-1 (заочна форма навчання)

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування

(код і назва програми)

на тему: «Аналіз фінансового стану підприємства та розробка шляхів
поліпшення фінансових результатів його діяльності (на прикладі ПП
«ТЕРАСОФТ»)»

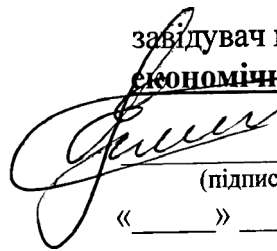
Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Замковий О.І.	80	добре	
Рецензент	Величко Н.А.	92	відмінно	
Нормоконтролер	Федорова О.Г.	80	добре	

Дніпро
2022

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)

(підпис) **О.В.Єрмошкіна**
(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2022 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр

студентці **Волошиной Тетяні Володимирівні** академічної групи **072-19зск-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

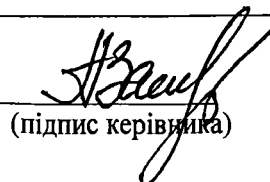
спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(код і назва спеціальності)

На тему: **«Аналіз фінансового стану підприємства та розробка шляхів поліпшення фінансових результатів його діяльності (на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ»)»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від **12.05.2022р. № 255-с**

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2022- 08.05.2022
Розділ 1	Теоретико-методичні підходи проведення фінансового аналізу на підприємстві	09.05.2022- 18.05.2022
Розділ 2	Аналіз ефективності антикризового управління при розробці шляхів поліпшення фінансових результатів	19.05.2022- 26.05.2022
Розділ 3	Планування підвищення ефективності фінансового аналізу в умовах антикризового управління	27.05.2022- 05.06.2022
ВИСНОВКИ		06.06.2022- 08.06.2022
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	09.06.2022- 12.06.2022

Завдання видано

(підпис керівника)

О.І.Замковий
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **02.05.2022 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **13.06.2022 р.**

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Т.В.Волошина
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Волошина Т.В. «Аналіз фінансового стану підприємства та розробка шляхів поліпшення фінансових результатів його діяльності (на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ»)». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (спеціалізація «Фінанси і кредит») - Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м.Дніпро, 2022.

Метою дипломної роботи є удосконалення інструментів фінансового аналізу в умовах антикризового управління та їх практична перевірка на підприємствах України.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизована задача та практична цінність дипломної роботи.

У першому розділі розглянуті теоретичні підходи та методологічні засади до підвищення ефективності формування фінансових активів підприємства, крім того висвітлено теоретичні підходи до управління формуванням власних фінансових ресурсів підприємств та пошуку напрямів підвищення використання фінансових активів підприємства, у другому - проаналізовано ефективність використання власних фінансових активів (на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ») та зроблена оцінка ефективності формування власних фінансових ресурсів підприємства

У третьому розділі дипломної роботи запропоновані заходи спрямовані на підвищення прибутковості підприємства за умови удосконалення амортизаційної політики підприємства і розрахована ефективність та фінансово-економічний результат після впровадження заходів щодо ефективного формування фінансових активів.

ФІНАНСОВІ АКТИВИ, ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПЛАНУВАННЯ, ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ, БАНКРУТСТВО, МОДЕЛЬ АЛЬТМАНА, ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ.

ABSTRACT

Voloshina T. «Analyzing financial conditions of an enterprise and developing the ways to improve the financial results of its activities (in terms of "TERASOFT" PE) – Manuscript.

Qualification work for obtaining an educational qualification level for a bachelor's degree in the field of preparation 072 "Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro", 2022/

The purpose of the thesis is to improve the tools of financial analysis in crisis management and their practical verification at the enterprises of Ukraine.

The introduction outlines the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the task and the practical value of the thesis.

The first section discusses theoretical approaches and methodological principles for improving the efficiency of financial assets of the enterprise, in addition, theoretical approaches to managing the formation of own financial resources of enterprises and finding ways to improve the use of financial assets, the second - analyzes the efficiency of own financial assets. PE "TERASOFT") and assessed the effectiveness of the formation of the company's own financial resources.

In the third section of the thesis, the proposed measures are aimed at increasing the profitability of the enterprise by improving the depreciation policy of the enterprise and the calculated efficiency and financial and economic result after the implementation of measures for effective formation of financial assets.

FINANCIAL ASSETS, FINANCIAL ACTIVITY, PLANNING, FINANCIAL OPERATIONS, BANKRUPTCY, ALTMAN'S MODEL, ECONOMIC ANALYSIS.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	10
1.1. Теоретичні підходи функціонування та політики антикризового управління ..	10
1.2. Теоретичні підходи до методики аналізу фінансового стану підприємства	20
1.3. Теоретичні підходи до підвищення ефективності фінансового аналізу підприємств в умовах глобалізації	30
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ РОЗРОБЦІ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ	38
2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства на прикладі ТОВ «ТЕРАСОФТ»	38
2.2. Оцінка ефективності формування фінансового стану майна підприємства	45
2.3. Оцінка фінансово стану підприємства та загрози банкрутства	61
Висновки по розділу 2	75
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	77
3.1. Планування фінансового оздоровлення підприємства за рахунок впровадження антикризового управління	77
3.2. Заходи покращення ефективності діяльності ПП «ТЕРАСОФТ» за допомогою SWOT- аналізу	88
3.3. Прогнозні показники ефективності застосування запропонованих підходів до аналізу фінансового стану підприємства	93
Висновки до розділу 3	100
ВИСНОВКИ	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ	113

ВСТУП

Нестабільність та кризовий стан економіки негативно впливає на всі сфери суспільного та економічного життя країни. В даний час проблема банкрутств, які відбуваються в останні роки все частіше та частіше, є актуальною, тому що від ліквідації великого числа підприємств потерпають люди, які втратили робочі місця, терпить збитки бюджет, куди не надходять податки, і економіка України в цілому. У результаті різкого загострення проблем неплатежів, боргів, неспроможності підприємств, хронічної збитковості їхньої виробничо-торговельної діяльності в умовах ринку закріпився терміни «Фінансовий аналіз», «Антикризове управління». В останні роки вони увійшли високими темпами у науковий і практичний оборот, але разом з тим не здобули чіткого трактування. Фінансовий аналіз в умовах антикризового управління актуалізує функціональні аспекти з виявлення та подолання причин, що перешкоджають оздоровленню підприємства, та радикалізації заходів, які відновлюють його платоспроможність.

Актуальність теми дипломної роботи обумовлена відсутністю належного теоретичного, методичного та законодавчого забезпечення методики фінансового аналізу в умовах антикризового управління, а також необхідністю проведення системних досліджень з питань формування цілісної наукової парадигми антикризового управління фінансами підприємств; визначення функціональних та інституційних особливостей антикризового фінансового аналізу; діагностики банкрутства; удосконалення політики держави в галузі оздоровлення реального сектору економіки, що сприятиме підвищенню фінансової безпеки як окремих вітчизняних підприємств, так і економіки в цілому.

Вивчення опублікованих наукових праць, теоретичних концепцій, відповідного методичного забезпечення та емпіричний аналіз практики фінансового аналізу підприємства в умовах антикризового управління дозволили встановити коло найбільш актуальних проблем, які потребують наукового вирішення. Ґрунтовних досліджень потребують питання, пов'язані з визначенням фінансово-економічного механізму методики фінансового аналізу в умовах антикризового

управління, діагностикою фінансової кризи, плануванням та фінансуванням антикризових заходів, розробленням інструментів зменшення інформаційної асиметрії та управлінням конфліктами інтересів між учасниками економічних відносин.

Метою дипломної роботи є удосконалення інструментів фінансового аналізу в умовах антикризового управління та їх практична перевірка на підприємствах України. Реалізація поставленої мети обумовила такі завдання дослідження:

- дослідити етапи фінансового аналізу в умовах антикризового управління в економіці України та запропонувати поняття і класифікацію заходів антикризового менеджменту;

- дослідити методичні та організаційні основи створення комплексних систем фінансового аналізу в умовах антикризового управління;

- проаналізувати діяльність роботи підприємства ТОВ "Будівельна компанія "Еталон-2010" за допомогою інструментів діагностики банкрутства;

- розробити ефективний механізм фінансового аналізу та впровадження антикризових заходів на підприємствах з метою їхнього фінансового оздоровлення;

- розробити методiku фінансового аналізу в умовах антикризового управління для підприємств України;

- визначити напрямки підвищення ефективності діяльності антикризового менеджменту за допомогою чітко визначених методів фінансового аналізу підприємства.

Об'єктом дослідження є процес фінансового аналізу підприємства в умовах антикризового управління на прикладі ТОВ "ТЕРАСОФТ".

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади реформування методів та інструментів фінансового аналізу в умовах антикризового управління на підприємствах України.

Теоретико-методологічною основою дипломної роботи є фундаментальні положення класичного, неокласичного та неоінституційного напрямів фінансової науки. Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи теоретичного узагальнення, аналізу і синтезу – для дослідження загальних понять

фінансового аналізу в умовах антикризового управління підприємством, теоретичних засад діагностики; емпіричні – для визначення понять «фінансовий аналіз», «антикризове управління»; системного і комплексного підходу – для обґрунтування теоретичних та методологічних підходів до проведення економічного дослідження стану підприємства; статистичного аналізу – для розробки методичного підходу до діагностики кризи підприємств; дискримінантного аналізу – для класифікації заходів антикризового управління; статистичні та графічні – для аналізу стану і тенденцій динаміки результатів діяльності підприємств України.

Метод дослідження. Методологічну основу дипломного дослідження складають фундаментальні положення фінансового аналізу, менеджменту, сучасні концепції управління діяльністю підприємств, а також наукові праці вітчизняних та закордонних економістів, присвячені проблемам фінансового аналізу в умовах антикризового управління підприємством. При виконанні роботи були використані праці таких іноземних та вітчизняних авторів, як: І.Т. Балабанова, С.Г. Беляєва, А.П. Градова, А.Г. Грязнова, Т.С. Клебанова, В.Г. Кошкіна, Б.І. Кузіна, Д. Морріса, В.П. Панагушина, В.С. Пономаренка, О.І. Пушкара, Б.А. Райзенберга, М.В., І. А. Бланка та інших.

Інформаційно-фактологічну базу дослідження склали: зібрані, опрацьовані й узагальнені автором первинні матеріали діяльності ТОВ "ТЕРАСОФТ", офіційні дані Державного комітету статистики України, законодавчі та нормативні акти Верховної Ради, Кабінету Міністрів України, нормативні документи, аналітичні огляди, статистичні звіти міністерств та відомств, інших органів державного і регіонального управління.

Апробація результатів роботи. Основні положення, результати, висновки пропозиції роботи обговорено та схвалено на сімдесят сьомій студентській науково-технічній конференції, яка відбулася 16-20 травня 2022 року у м. Дніпро.

Особистий внесок. Основні теоретичні та практичні результати дипломного дослідження, які мають наукову новизну, полягають у такому:

- доведено об'єктивну неспроможність традиційних вітчизняних методик аналізу фінансового стану давати адекватну оцінку кредитоспроможності та загрози банкрутства суб'єктів господарювання і розроблено комплекс дискримінантних моделей діагностики фінансової кризи українських підприємств на прикладі ТОВ «ТЕРАСОФТ»;

- вироблено комплекс практичних пропозицій щодо оздоровлення підприємств України на прикладі ТОВ «ТЕРАСОФТ» ;

- удосконалено методичні підходи щодо складання плану заходів з фінансового оздоровлення чи попередження фінансової кризи на підприємстві;

Прикладна цінність. Практичне значення одержаних результатів полягає у використанні запропонованих у дипломній роботі інструментів антикризового управління, діагностики стану неплатоспроможності та розроблених механізмів фінансового оздоровлення підприємства у подальшій діяльності підприємств України, вчасності ТОВ «ТЕРАСОФТ».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи Дипломна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок і включає 13 рисунків, 24 таблиць. Список використаних джерел містить 77 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ
НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Теоретичні підходи функціонування та політики антикризового управління

В умовах глобалізації світової економіки і все більш глибокої інтеграції економіки України у світове господарство активізується вплив різноманітних чинників, зокрема політичних, економічних і соціальних криз не тільки в середині країни, але і за її межами. Кожна держава стикається з необхідністю реагувати на кризи, які виникають в інших країнах. Тому однією із нових функцій держави, які виникають у зв'язку із інтеграцією у світову економіку, є функції антикризового управління. Особливо вразливою до впливу різноманітних криз є сфера послуг національної економіки, оскільки вона знаходиться на стадії розвитку та механізми її управління є ще не повністю відпрацьованими.

Одними з перших теоретичне обґрунтування циклічних та кризових явищ здійснили вчені: М.І. Туган-Барановський, М.Д. Кондратьєв, К. Маркс, Дж. Кейнс, Й.Шумпетер, М. Фрідмен, В.І. Вернадський, А.Л. Чижевський та М.І.Вавилов. Серед сучасних науковців, які займаються проблемами кризових явищ в економіці, доцільно відзначити ряд зарубіжних: Ю. Розенталя, Б. Піджненбурга [31], Л. Бартонна [29], П.С. Гріна [30], К. Хермана, так і вітчизняних вчених С.М. Іванюти [50], С.А. Бурого, Д.С. Мацехи [36], В.О. Василенко, Є. Короткова, К.В. Балдина, В.С. Зверева, А.В. Рукосуєва [41, 34], З.Є.Шершньової, Н.Д. Багацького [75], Л.О. Лігоненко, М.В. Тарасюка, О.О. Хіленко [56], А.Д.Чернявського [72], А.М.Штангрет, О.І.Копилюка [76], О.П.Жарковської, Б.Е. Бродського [49].

Незважаючи на велику кількість наукових та практичних розробок у сфері антикризового управління, більшість яких зосереджена на мікрорівні, тобто на рівні підприємства, у вітчизняній науці відсутні комплексні теоретичні та методологічні дослідження антикризового управління розвитку сфери послуг. Метою даного розділу дипломної роботи є дослідження теоретико-методичних

засад антикризового управління розвитку сфери послуг, адже основним видом діяльності підприємства ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010», на прикладі якого ми здійснюємо аналіз в даній дипломній роботі, є саме надання послуг.

Концепція циклічності розвитку економічних систем належить до фундаментальних складових категоріального апарату економічної теорії, яка вже тривалий час посідає одне з центральних місць у дослідженнях різних наукових шкіл та напрямків економічної думки. Практично всі автори, які досліджували проблематику антикризового управління, мають власний методологічний погляд до визначення категорії «криза» (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Методичні підходи до визначення категорії «криза»

Автори, які досліджували категорію «криза»	Визначення категорії «криза»
Ю.Розенталь, Б.Піджненбург	Криза – це ситуація, позначена високою небезпекою, станом непевності, відчуття невідкладності [31, с.3]
Л.Бартон	Криза – це широкомасштабна, непередбачена подія, яка веде до потенційно негативних результатів. Ця подія та її наслідки можуть завдавати серйозної шкоди усій організації: працівникам, продукції, зв'язкам, фінансам та репутації [29, с. 97]
П.С. Грін	Криза – це подія втрати контролю над ситуацією [30, с. 97]
С.М. Іванюта	Криза – це складний загострений стан, різкий перелом або занепад [50, с. 283]
С.А. Бурий, Д.С. Мацеха	Криза – це перелом, будь-яка якісна зміна процесу, перехід від існуючого положення до іншого, яке суттєво відрізняється за основними параметрами [36, с. 19]
В.О. Василенко, Коротков Є., Балдин К.В., Зверев В.С., Рукоусев А.В.	Криза – це крайнє загострення протиріч у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості у навколишньому середовищі [41, с. 40; 6, с. 19]
З.Є. Шершньова, Н.Д. Багацький	Криза – це загальна універсальна фаза будь-якого циклу, період порушення рівноваги; різкий крутий перелом у чому-небудь, тяжкий перехідний стан; гостре утруднення з будь-чим, тяжке становище [75, с. 143]
Л.О. Лігоненко, М.В. Тарасюк, О.О. Хіленко	Криза – це різкий перелом, тяжкий перехідний стан, крайня точка падіння, гостра нестача, невідповідність [56, с. 15]

1	2
Чернявський А.Д.	Криза – це переломний етап функціонування будь-якої системи, коли вона піддається впливу або зсередини, що потребує від неї якісно нового реагування [72, с. 4]
Штангрет А.М., Копилюк О.І.	Криза – це зростання кількості взаємопов’язаних кризових явищ, які призводять до незначного погіршення окремих показників діяльності підприємства, але не спричиняють руйнації системи самозбереження [76, с. 52]
Херман К.	Криза – це несподівана і непередбачувана ситуація, яка загрожує пріоритетними цілями організації при обмеженому часі для прийняття рішень [34, с. 40]
Жарковская Е.П., Бродский Б.Е.	Криза – це крайнє загострення внутрішньовиробничих і соціально-економічних відносин, а також відносин організації з зовнішньоекономічним середовищем [49, с. 10]

На сьогоднішній день в науковій літературі, присвяченій проблемам типізації криз, зустрічається багато різноманітних класифікацій, які сформовані на основі широкого кола критеріїв, до яких належать: масштабність, сфера виникнення; причини виникнення, характер протікання, характер прояву, тривалість, наслідки, ступінь прогнозованості, рівень системності, адекватність тощо. При цьому варто зазначити, що кризи, це комплексно складні явища, тому однією класифікацією не можливо охопити усі її аспекти, риси та специфіку. В контексті теми даного розділу ми запропонуємо класифікацію криз залежно від сфери виникнення: кризи у сфері виробництва та кризи у сфері послуг. З метою запобігання кризових явищ та ситуацій на сьогоднішній день активно використовується механізм антикризового управління.

За останні роки у країнах СНД видано значну кількість спеціалізованих колективних та індивідуальних монографій, науково-методичних видань присвячених проблемам антикризового управління, в яких поряд з іншими питаннями знайшли висвітлення і змістовні ознаки цього терміну. Основні концептуальні положення антикризового управління викладені в працях російських вчених В.І.Кошкіна, Г.П.Іванова, Е.С.Мінаєва та В.П.Панагушина та ін. Найбільш послідовно і повно сутність антикризового управління розкрита в монографіях українських вчених: Л.О.Лігоненко та І.О.Бланка [56]. Кожен науковець, який

займається проблематикою запобігання кризових явищ має власну авторську точку зору на зміст категорії «антикризове управління». Так, С.А.Бурий та Д.С.Мацеха під антикризовим управлінням розуміють «систему постійних системних дій менеджерів, спрямованих на всі елементи організації з метою швидкого і вчасного реагування на можливі зовнішні та внутрішні загрози ефективному функціонуванню чи розвитку організації» [36]. Дане визначення ґрунтується на системному підході до антикризового управління.

В.О.Василенко дає наступне визначення категорії «антикризове управління» «це управління, яке спрямовано на передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів і усунення загроз появи кризових ситуацій, а в разі їх появи – аналіз і прийняття швидких заходів ліквідаційного характеру з найменшими витратами та негативними наслідками» [41]. В даному визначенні обґрунтовано необхідність передбачення та ліквідації кризових явищ.

Ми поділяємо думку українського дослідника Н.В.Туленкова, який висловлює думку, що будь-яке управління повинно бути антикризовим, тобто побудованим на врахуванні ризику та небезпеки кризових ситуацій. Цю ж точку зору підтримує проф. Е.М.Коротков.

Відповідно до його визначення «антикризове управління має свій предмет впливу – проблеми, реальні та очікувані фактори кризи, тобто усі прояви загострення протиріч, які викликають загрозу їх гострого прояву». Відповідно до такого тлумачення проф. Н.В.Туленковим пропонується диференціювати антикризове управління залежно від стадії (глибини) кризи на такі підвиди: передкризове управління, яке здійснюється для своєчасного виявлення та розв'язання проблем (прийняття рішень) з метою запобігання кризі; управління в умовах кризи, метою якого визнається стабілізація нестійких станів та збереження керованості системи; управління процесами виходу з кризи, яке здійснюється з метою мінімізації втрат та втрачених можливостей під час виведення організації зі стану кризи.

Переважає більшість поглядів на необхідність антикризового управління пов'язана із практикою управлінської діяльності на підприємствах.

С.Білаєва та В.Кошкіна стверджують, що антикризове управління – це мікроекономічна категорія, яка відображає виробничі відносини, що складаються на рівні підприємства при його оздоровленні або ліквідації. Під антикризовим управлінням вони розуміють сукупність форм і методів реалізації антикризових процедур стосовно конкретного підприємства- боржника. У даному визначенні автори обмежилися тільки одним видом криз – мікрокризами, свідомо відкинувши інші види криз, які постійно виникають в економічних системах.

З.Є.Шершньова та Н.Д.Багацький стверджують, що антикризове управління – це аналіз становища мікро- та макросередовища і вибір місії, яка є найбільш підходящою; це система заходів та засобів, спрямованих на недопущення банкрутства, забезпечення процвітання підприємств, що були у важкому фінансовому становищі [75]. Дане визначення також є дещо вузьким, оскільки розглядає тільки особливості антикризового управління на мікрорівні.

Схожу думку висловлює колектив авторів Л.О.Лігоненго, М.В.Тарасюк та О.О.Хіленко, які трактують антикризове управління як спеціальне, постійно організоване управління, спрямоване на найбільш оперативне виявлення ознак кризового стану та створення відповідних передумов для його своєчасного подолання з метою забезпечення відновлення життєдіяльності окремого підприємства, недопущення його банкрутства і ліквідації [56].

С.М.Іванюта дає дещо ширше визначення, в якому під антикризовим управлінням розуміє систему управлінських заходів щодо діагностики, упередження, нейтралізації і подолання кризових явищ та причин їх виникнення на всіх рівнях економіки. При цьому антикризове управління ґрунтується на загальних принципах і методах, які притаманні управлінським процесам [50].

Отже, серед зарубіжних і вітчизняних науковців, які займаються проблемами антикризового управління, домінує точка зору, що антикризове управління необхідне та доцільне тільки на рівні підприємства. Автори свідомо звужують проблематику антикризового управління, оскільки окрім підприємств, під вплив криз попадають і національні економіки, їх окремі галузі та сфери.

Досліджуючи антикризове управління, варто погодитися з точкою зору В.О.Василенка, який стверджує, що сутність антикризового управління виражається в таких положеннях: кризи можна передбачити, очікувати і викликати; кризи у визначеній мірі можна прискорювати, випереджати, відсувати; до криз можна і необхідно готуватися; кризи можна пом'якшувати; управління в умовах кризи вимагає особливих підходів, спеціальних знань, досвіду і мистецтва; кризові процеси можуть бути до визначеної межі керованими; управління процесами виходу з кризи здатне прискорювати ці процеси і мінімізувати їхні наслідки [41;23].

Розглядаючи сутність та завдання антикризового управління, усі дослідники єдині в думці стосовно його специфічності. Основні відмінності, що притаманні антикризовому управлінню, полягають у наступному:

- специфічність мети здійснення – збереження галузі, сфери чи підприємства як повноцінного суб'єкту та відновлення її життєздатності;
- використання специфічного управлінського інструментарію, тобто засобів та прийомів управлінського впливу;
- антикризове управління не може бути зведено, наприклад, до пошуку резервів зростання продуктивності праці, скорочення витрат, – ці заходи повинні здійснюватися постійно, хоча в умовах кризи вони і стають антикризовими за своїм спрямуванням;
- досягнення визначених задач вимагає застосування нестандартного, і навіть неприйняттого, в нормальних умовах складу управлінських засобів;
- відокремлення суб'єктів здійснення, які мають відповідну фахову підготовку, повноваження, знання та навички, беруть на себе відповідальність за результати своєї діяльності;
- суттєві ресурсні обмеження, пов'язані з неможливістю або складністю отримання додаткових ресурсів, насамперед – фінансових, оскільки залучення фінансових ресурсів є надзвичайно складним управлінським завданням;
- орієнтація управлінських зусиль не тільки на зовнішні прояви ускладнень та проблем, а й на їх глибинні корені (причини появи), що є перешкодою повторення кризи;

- підвищена ризикованість управлінських рішень, що приймаються та реалізуються, у зв'язку з високим ступенем нестійкості (напруження) господарської системи; підвищення значимості інформаційно-аналітичної підтримки управлінських рішень, що приймаються, порівняно більший обсяг використання аналітично-розрахункових та прогностичних процедур;

- орієнтація на мінімізацію втрат усіх зацікавлених осіб;

- використання інноваційних рішень, креативного підходу до визначення типу поведінки в кризовій ситуації та пошуку шляхів виходу з неї;

- забезпечення високої ефективності управлінського впливу потребує більш високих фінансових та інтелектуальних витрат, відповідно має більшу вартість порівняно з нормальними умовами функціонування.

Узагальнюючи наведене вище ми можемо дати наступне тлумачення терміну «антикризове управління» – постійно організоване спеціальне управління, в основу якого покладена система методів та принципів розробки та реалізації специфічних управлінських рішень, що приймаються відокремленим суб'єктом в умовах суттєвих ресурсних та часових обмежень, підвищеного ризику, фінансових та інтелектуальних витрат для відновлення життєздатності та недопущення ліквідації. Об'єктом антикризового управління є виникнення та поглиблення кризи розвитку, що має негативні наслідки для діяльності, її усунення та запобігання.

Доцільно зазначити, що антикризове управління повинно здійснюватись не тільки в період загострення кризи, а і у період її зародження та розгортання. Залежно від стадії розвитку кризи антикризове управління доцільно поділити на: запобіжне антикризове управління, яке використовується в процесі зародження кризи та спрямоване на попередження виникнення та розвитку кризових ситуацій; корегуюче антикризове управління, яке використовується в процесі розгортання кризи та спрямоване на прогнозування розвитку кризової ситуації та розробку антикризових заходів; стабілізаційне антикризове управління, яке використовується в період загострення кризи та спрямоване на зменшення її негативних наслідків (рис. 1.1).

Враховуючи різноманітність кризових явищ та наявність багатоваріантності в їх прояві, можуть реалізовуватися різні концепції (моделі) здійснення антикризового управління по відношенню до окремих параметрів кризи (рис. 1.2):

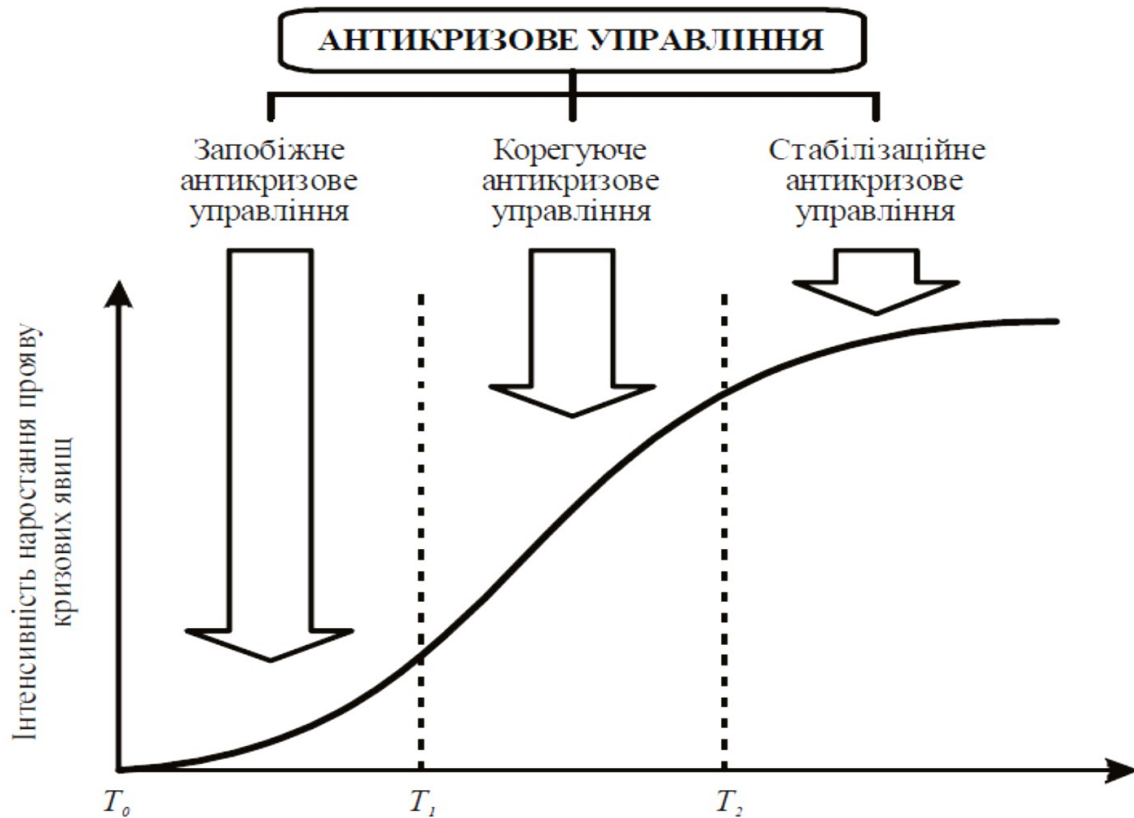

Рис. 1.1. Інтенсивність наростання прояву кризи та види антикризового управління

1) залежно від впливу на початок кризового періоду: «наближення» – суть якої полягає у створенні умов для прискорення настання кризи, у тому числі за рахунок відповідного впливу на фактори-провокатори кризи; «віддалення» – яка передбачає створення передумов для відстрочки прояву кризи (перенесення тяжкості втрат на майбутні періоди); «невтручання» – у перебігу якої відсутні управлінські зусилля, спрямовані на початок кризового періоду;

2) залежно від впливу на кінцевий результат: «запобігання виникненню» – сутність якої полягає в підготовці та реалізації таких управлінських заходів, які унеможливають виникнення кризових явищ; «стабілізація положення» – при реалізації якої головна увага приділяється забезпеченню керованості системи в перебігу проходження кризового стану; «приспосовування» – сутність якої полягає в

забезпеченні мінімізації зовнішніх негативних впливів та використання переваг позитивних впливів; «вихід з кризи» – метою якої є завершення кризового періоду незалежно від його наслідків, у тому числі негативних;

3) залежно від характеру поведінки протягом кризового періоду: «сприяння розгортанню» – сутність якої полягає в реалізації спеціальних дій та заходів, спрямованих на найбільш швидке визрівання протиріч, що обумовили виникнення кризи, та активізацію їх прояву; «нейтралітету» – сутність якої полягає в неприйнятті будь-яких управлінських заходів, а лише в накопиченні ресурсів; «боротьба з негативними проявами та наслідками» – при реалізації цієї концепції антикризове управління орієнтується на переборення кризи;

4) залежно від об'єкта управлінських зусиль: «наслідки кризи» – при використанні якої антикризове управління орієнтоване на наслідки розгортання кризи з метою їх мінімізації; «причини кризи» – при використанні якої антикризове управління спрямовується на локалізацію або усунення причин виникнення кризи; «тривалість кризи» – метою якої визнається скорочення терміну проходження кризи; «комбіноване антикризове управління», яке передбачає використання різноманітного інструментарію залежно від об'єкта управлінських зусиль;

5) залежно від залучення зовнішніх ресурсів та фахівців: зовнішнє антикризове управління, яке здійснюється за ініціативою зовнішніх агентів (кредиторів, держави тощо) та з залученням зовнішніх ресурсів; внутрішнє антикризове управління, яке здійснюється виключно за ініціативою власників та керівництва організації та базується на використанні внутрішніх ресурсів та резервів; комбіноване антикризове управління, в перебігу якого використовуються різноманітні джерела ресурсів.

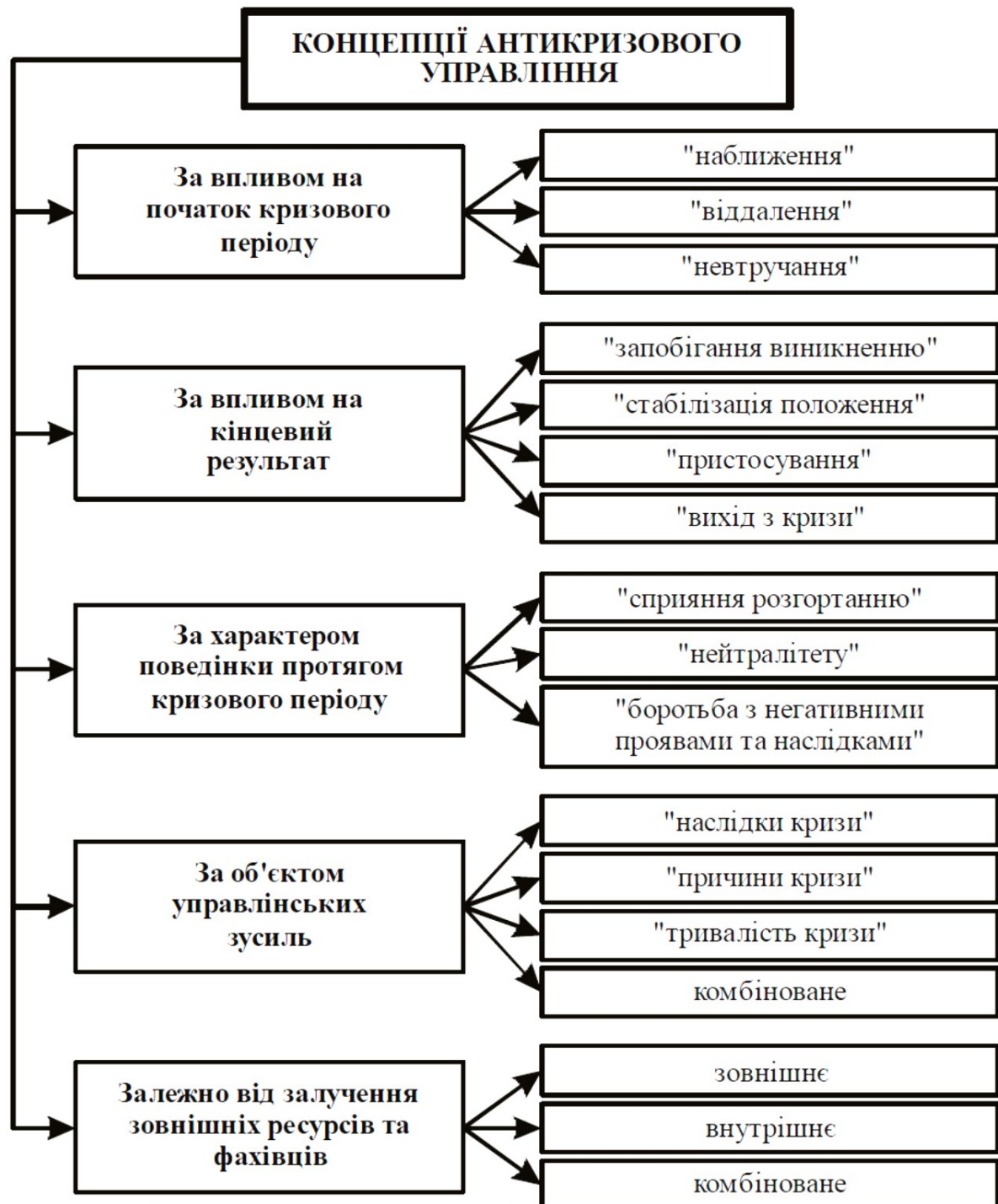

Рис. 1.2. Класифікація концепцій (моделей) здійснення антикризового управління по відношенню до окремих параметрів кризи [50;36;41]

Оцінка ефективності антикризового управління проводиться за такою системою критеріїв: досягнута зміна найважливіших показників діяльності та стану організації за період антикризового управління (порівняно з початком реалізації антикризових процедур); швидкість отримання позитивних змін на одиницю часу,

тобто приріст узагальнюючих показників господарювання, отриманий за один часовий інтервал (тиждень, місяць, квартал); економічність отримання позитивного ефекту, виміром оцінки якої є співвідношення між досягнутим приростом результатів діяльності та обсягом витрат, пов'язаних з досягненням цього ефекту (сукупна оцінка витрат на проведення суто антикризового управління та вартості додатково залучених ресурсів); достатність змін для відновлення параметрів життєздатності організації, яка оцінюється шляхом порівняння фактично досягнутих показників з еталонними (цільовими) значеннями, за яких забезпечується життєздатний стан організації.

Визначені критерії можуть стати підґрунтям побудови системи локальних та загальних показників ефективності антикризового управління, за допомогою яких можуть оцінюватися альтернативні антикризові пропозиції та формуватися висновок стосовно ефективності системи антикризового управління організацією в цілому.

Отже, проведене дослідження теоретико-методологічних засад антикризового управління розвитку сфери послуг створює підґрунтя для побудови концепції антикризового управління розвитку сфери послуг та розробки переліку заходів щодо недопущення розгортання криз.

1.2. Теоретичні підходи до методики аналізу фінансового стану підприємства

Проблема аналізу фінансового стану підприємства та його оцінки є актуальною і сьогодні, оскільки з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого боку – визначає передумови розвитку підприємства. Тому дане питання було розглянуто у працях багатьох економістів, як вітчизняних так і зарубіжних, і особлива увага приділялася питанням пов'язаних не тільки з аналізом фінансового стану, а й з його оцінкою та управлінням.

Серед науковців, які приділили значну увагу дослідженню фінансового стану підприємств, слід виділити таких як І.Т.Балабанов, Л.А.Бернстайн, І.О.Бланк, Ю.Брігхем, А.П.Ковальов, В.В.Ковальов, М.Н.Крейніна, Л.А.Лахтіонова, Г.В.Савицька, В.Т. Савчук, О.С.Стоянова, Р.Холт, А.Д.Шеремет, Д.Н.Шиян та інші.

Проте, незважаючи, що трактування поняття «фінансовий стан підприємства» було розглянуто багатьма науковцями, спостерігаються великі розбіжності як у трактуванні даного поняття так і у визначенні складу показників аналізу фінансового стану, та їх критичних значень.

Як відомо, оцінка фінансового стану підприємств здійснюються безпосередньо за низкою методик, розроблених міністерствами (відомствами), Національним Банком України та комерційними банками. Основу таких методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємств було закладено ще з 1998 року, Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств та Державною податковою адміністрацією України. Удосконалені варіанти останньої розробки представлено Методичними рекомендаціями з аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій.

Вихідною основою для аналізу фінансового стану підприємств, комерційними банками, при оцінці їхньої кредитоспроможності стало розроблене НБУ у 1995 році Положення „Про кредитування підприємств”[7], яке на сьогодні скасоване. Проте НБУ було удосконалено методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємств та відображено у Положенні „Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків” [6]. Кожний комерційний банк, з урахуванням рекомендацій НБУ, розробляє своє Положення про кредитування, де й викладені основні методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства при встановленні можливості надання йому кредиту, визначенні його кредитоспроможності.

За методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затвердженою наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23 лютого 1998 року, сутність досліджуваного

поняття визначено так: «Фінансовий стан підприємства— це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємств, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів»[35]. На нашу думку, дане визначення не зовсім точно відображає зміст поняття «фінансовий стан», оскільки воно не може бути результатом взаємодії певних фінансових відносин, від яких залежить фінансова спроможність підприємства щодо забезпечення своєї поточної діяльності, подальшого розвитку, погашення лише короткострокових чи і довгострокових зобов'язань, а по друге основою даного поняття повинна бути не комплексність, а реальна можливість забезпечення як свого розвитку так і погашення певних зобов'язань.

Подібне до даного визначення сутності «фінансового стану», наводиться в Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затвердженим наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України № 49/121 від 26 січня 2001 року. В якому визначено «фінансовий стан підприємства» як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємств [28]. Проте у цьому трактуванні крім вже визначених, наявні ще й такі характеристики, що є найвагомішими у визначенні сутності фінансового стану - спроможність підприємств фінансувати різні види діяльності.

Щодо визначень поняття «фінансового стану» науковцями, то переважна більшість із них повторюють трактування за Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Вони визначають це поняття як комплексне, що характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства.

Проте обгрунтованішим визначенням порівняно з даним, є трактування тих авторів, що підкреслюють відображення у понятті «фінансовий стан», якісної

сторони виробничої і фінансової діяльності, хоча й з деякими відмінностями. До таких можна віднести тлумачення М.Я.Дем'яненка, В.В.Осмоловського, М.Ф.Коробова та інших. Одним з найповніших визначень поняття «фінансового стану підприємства» наведено у фінансовому словнику-довіднику за редакцією М.Я.Дем'яненка, де серед його характеристик на перший план виступає якісна сторона діяльності підприємства, а саме «Фінансовий стан — це комплексне поняття, що відображає якісну сторону його виробничої та фінансової діяльності та є результатом реалізації усіх елементів зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства. Він характеризується системою показників, які відображають стан капіталу в процесі його кругообігу, здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями і забезпечувати ефективне фінансування своєї виробничої діяльності на певний момент часу» [69].

У В.В.Осмоловського, автора підручника „Теорія аналізу господарської діяльності”, при визначенні поняття «фінансового стану підприємства» на першому місці також виділено комплексність даного поняття: «Фінансовий стан підприємства - комплексне поняття, характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої діяльності комерційних та інших суб'єктів господарювання, доцільністю й ефективністю їх розміщення і використання, фінансовими взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю» [60].

Основну увагу в даному визначенні звернено не тільки на забезпеченості необхідними фінансовими ресурсами, що є важливим, а й на доцільності та ефективності їх розміщення і використання, платоспроможності підприємства та фінансовій стійкості.

Досить повним і, на наш погляд, ширшим поняттям ніж «фінансовий стан підприємства», є визначення сутності даного поняття у М.Я.Коробова. Він стверджує, що «фінансовий стан підприємства — це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика якості його діяльності. Фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення

ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями» [52].

У підручнику «Аналіз господарської діяльності», автора Г.В.Савицької, сутність поняття «фінансовий стан підприємства», визначає таким чином: «фінансовий стан підприємства— це економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу» [66]. Особливість даного визначення полягає в тому, що автор уперше визнає фінансовий стан, як економічна категорія, а не комплексне поняття, і підкреслює, що ця категорія відображає стан капіталу у процесі його кругообігу та спроможність підприємства до саморозвитку саме на фіксований момент часу, тобто сьогодні і тільки, тому що на завтра ситуація уже може бути іншою.

Дане трактування практично повторюється, лише без наголошення на відображення фінансового стану підприємства саме на фіксований момент часу, авторами підручника „Курс економічного аналізу” за редакцією І.Ф.Прокопенка. Фінансовий стан підприємства ними визначено як економічну категорію, що відображає стан капіталу у процесі його кругообігу і здатність суб'єкта господарювання до розширення своєї діяльності [63].

На думку А.Д.Шеремета, Р.С.Сайфуліна, Є.В.Негашева, «фінансовий стан підприємства» виражається у співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і їхніх джерел [76]. Проте з даного визначення не видно про що можуть свідчити такі співвідношення, а оскільки вони будуть різними навіть в аналогічних підприємств, то доцільно було б на це звернути увагу.

У деяких літературних джерелах поняття «фінансовий стан підприємства», подано у зовсім спрощеному варіанті. Наприклад, В.І.Іващенко, М.А.Болух у навчальному посібнику „Економічний аналіз господарської діяльності” наводять таке визначення: «фінансовий стан підприємства — це результат фінансової діяльності. Він характеризується розмірами коштів підприємств, їх розміщенням та джерелами надходження» [47]. З цього визначення не зрозуміло, чому фінансовий стан підприємства є результатом лише його фінансової діяльності, чому він не є

результатом також операційної та інвестиційної, і зовсім упускаються якісні характеристики такого поняття.

Не уточнюють це поняття й автори О.П.Крайник, З.В.Клепікова. Ними представлено таке визначення: «фінансовий стан підприємства є комплексним поняттям і характеризується системою показників, які відображають наявність та розміщення коштів, реальні та потенційні фінансові можливості підприємства» [53;63]. Отже, тут повторюється трактування, наведене в Положенні про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, та не уточнюється визначення сутності поняття фінансового стану підприємств.

Тому можна зазначити, що при порівняння визначень цього поняття різними авторами «фінансовий стан підприємства» об'єктивно формується в системі зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин підприємства і його слід розуміти насамперед як фінансову спроможність підприємства.

Отже, на нашу думку, фінансовий стан підприємства — це економічна категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування поточної діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства, та погашення зобов'язань перед суб'єктами господарювання. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка.

Фінансовий стан — це важлива характеристика економічної діяльності підприємства у зовнішньому середовищі. Він значною мірою визначає конкурентоспроможність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, оцінює, якою мірою гарантовані економічні інтереси самого підприємства і його партнерів з фінансових та інших відносин. Цілі, з якими здійснюють аналіз та оцінку фінансового стану підприємства, будуть різними у них та кредиторів й інвесторів.

Якщо підприємство, як правило, здійснює оцінку свого фінансового стану з метою виявлення резервів підвищення ліквідності, платоспроможності та прибутковості, розробки прогнозів фінансового стану на перспективу чи його оздоровлення, то кредитори й інвестори оцінюють фінансовий стан з метою мінімізації своїх ризиків.

Важливою характеристикою фінансового стану підприємства є оцінка його платоспроможності, під якою прийнято розуміти спроможність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Платоспроможним є таке підприємство, у якого активи перевищують зовнішні зобов'язання. Спроможність підприємства платити за своїми короткостроковими зобов'язаннями називають ліквідністю. Підприємство вважається ліквідним, якщо воно в спроможі виконати свої короткострокові зобов'язання за умови реалізації поточних активів [43]. Однією з найважливіших характеристик фінансового стану є фінансова стабільність (стійкість) підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів, яке визначає загальну оцінку фінансової стабільності [58].

Фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває витрати, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні засоби), не допускає невиправданої дебіторської і кредиторської заборгованості й вчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Основою фінансової стійкості є раціональна організація і використання оборотних коштів [33]. Фінансовий стан підприємства визначають сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення й використання ресурсів підприємства, його реальні і потенційні фінансові можливості [70].

Фінансовий аналіз стану підприємства дозволяє дати відповідь на чимало запитань зацікавлених осіб щодо руху ресурсів підприємства, якості управління ними, становища на ринку, якого набуває підприємство внаслідок своєї діяльності, тощо.

Такими зацікавленими особами насамперед є: менеджмент фірми, власники (акціонери), інвестори, кредитори, тобто основні користувачі даних фінансової звітності.

Основним джерелом інформації для проведення аналізу фінансово-господарської діяльності, у т.ч. аналізу фінансового становища, є в основному дві форми фінансової звітності — Баланс і Звіт про фінансові результати.

Ві дразу застережемо — звітність має відображати реальне становище і

результати діяльності підприємства. Ми всі розуміємо: якщо дані, що аналізуються, не відповідають дійсності — отже, і їх аналіз буде таким самим «правильним».

Основними методами фінансового аналізу є:

- 1) горизонтальний аналіз;
- 2) вертикальний аналіз;
- 3) трендовий аналіз;
- 4) метод фінансових показників (коефіцієнтів);
- 5) порівняльний аналіз;
- 6) факторний аналіз.

Про оцінку фінансового становища результатів діяльності підприємства написано чимало методик і книг, але з огляду на те, що інформацію (дані) фінансової звітності у багатьох випадках перевіряє (підтверджує) аудитор, то в даному розділі за основу ми візьмемо методику, затверджену Аудиторською палатою України. АПУ розробила відповідні методичні рекомендації, в яких, крім усього іншого, були описані алгоритми розрахунку показників, що цікавлять нас, і їх порогові значення. При цьому в основу цього документа АПУ в частині проведення фінансового аналізу було покладено метод фінансових коефіцієнтів.

Фінансовий коефіцієнт — відносний показник, що встановлює зв'язок між двома абсолютними показниками і отриманий діленням одного з них на іншій.

Перевага аналізу розрахункових показників (коефіцієнтів) полягає в тому, що з потоку інформації він виокремлює загальну базу даних (базу порівняння), що дозволяє порівнювати великі фірми з невеликими. Це якнайкращий спосіб порівняти відомості про поточну і минулу діяльність фірми, з одного боку, а з іншого — порівняти фірму з іншими компаніями чи з низкою компаній (що належать до певної галузі промисловості).

Загальна кількість фінансових показників, що використовуються для аналізу діяльності підприємства нині, понад 300. Проте на практиці буває достатньо використовувати обмежену кількість показників (до 20 — 25).

В даному розділі ми зупинимося на тих ключових показниках, які насамперед привертають увагу всіх зацікавлених осіб, а саме: на розрахунку коефіцієнтів

абсолютної ліквідності, загальної ліквідності (покриття), фінансової стійкості, структури капіталу, рентабельності активів.

Спочатку сформуємо загальну таблицю показників, розроблену АПУ (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2

Розрахунок ключових показників фінансового стану підприємства

№ з/п	Показник	Формула розрахунку показника фінансового становища	Орієнтовне додатне значення
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K1 = (\text{Кошти} + \text{Грошові еквіваленти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення}) / \text{Короткострокові зобов'язання}$	0,25 - 0,5
2.	Коефіцієнт покриття (загальної або поточної ліквідності)	$K2 = \text{Оборотні активи} / \text{Поточні зобов'язання}$	1,0 - 2,0
3.	Коефіцієнт фінансової стійкості*	$K3 = \text{Власні кошти (або Власний капітал)} / \text{Вартість майна (підсумок активу балансу або сума (валюта) балансу)}$	0,25 - 0,5
4.	Коефіцієнт структури капіталу**	$K4 = (\text{Короткострокова кредиторська заборгованість} + \text{Довгострокова кредиторська заборгованість}) / \text{Власний капітал}$	0,5 - 1,0
5.	Коефіцієнт рентабельності активів***	$K5 = \text{Чистий прибуток (Чистий збиток)} / ((\text{Підсумок активу балансу на початок} + \text{Підсумок активу балансу на кінець}) / 2)$	> 0, збільшення

Рекомендується розраховувати ці показники за два чи три порівняльні звітні періоди (наприклад, рік, квартал), включаючи останній звітний період.

Коротко зупинимося на тому, що ці коефіцієнти означають.

Коефіцієнт абсолютної (миттєвою) ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно, за рахунок найбільш ліквідних активів підприємства.

Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань.

Аналіз платоспроможності підприємства здійснюється за даними балансу

підприємства, характеризує структуру джерел фінансування активів підприємства, ступінь незалежності (або, навпаки, — залежності) підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності. Аналіз платоспроможності (фінансовій стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта фінансової стійкості, коефіцієнта фінансування (структури капіталу).

Коефіцієнт фінансової стійкості показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність (іншими словами, скільки «важить» власний капітал у валюті балансу).

Коефіцієнт структури капіталу (фінансування) показує, чи достатньо у підприємства власних коштів для того, щоб покрити всі зобов'язання, і дає відповідь на запитання: скільки гривень власних коштів припадає на кожен гривню позикових.

Коефіцієнт рентабельності активів — один із найважливіших показників для характеристики прибутковості підприємства, позаяк це показник ефективності його роботи. Відображає, яка частина чистого прибутку була зароблена на кожен гривню активів. Може розраховуватися у гривнях й у відсотках. Наприклад, у відсотках показує, скільки заробляє весь бізнес.

За бажання додатково можна розрахувати значення коефіцієнта забезпеченості власними оборотними коштами і коефіцієнта маневреності власного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами розраховується як відношення величини чистого оборотного капіталу (або робочого капіталу) до величини оборотних активів підприємства і відображає забезпеченість підприємства власними оборотними коштами.

Нагадуємо, що чистий оборотний капітал розраховується як різниця між оборотними активами підприємства і його поточними зобов'язаннями. Його наявність і величина свідчать про можливість підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання і розширювати подальшу діяльність.

«Чистий оборотний капітал», або «Робочий капітал» (в англ. «working capital»):

$$Kч (Kp) = Aо - Зп , \quad (1.1)$$

де: $Aо$ — оборотні активи;

$Зп$ — поточні зобов'язання.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти, а яка — капіталізована. Коефіцієнт маневреності власного капіталу розраховується як відношення чистого оборотного капіталу до власного капіталу.

$$Kмк = Kч (Kp) : Kв , \quad (1.2)$$

де: $Kв$ — власний капітал.

Рекомендуємо бухгалтеру, менеджеру, аналітику чи іншій зацікавленій особі, скласти таку таблицю для того, щоб мати можливість не лише дослідити вплив того чи іншого коефіцієнта, але й для того, щоб мати можливість оцінити тенденції розвитку підприємства, особливо це важливо при виявленні кризового становища на підприємстві.

Таким чином, аналіз фінансового становища результатів діяльності підприємства є тим засобом, за допомогою якого зацікавлені особи можуть отримати відповіді, що є причиною такого положення справ на підприємстві, зробити відповідний прогноз і прийняти відповідні управлінські рішення.

1.3. Теоретичні підходи до підвищення ефективності фінансового аналізу підприємств в умовах глобалізації

Досвід зарубіжної та вітчизняної практики підприємств показав, що антикризові заходи покликані сприяти фінансовому оздоровленню господарюючого суб'єкта, запобіганню його неплатоспроможності, а також укріпленню інших життєво важливих позицій. При цьому важливе значення має правильна установка критеріїв проведеної антикризової санації.

Опитування на підприємствах країн з розвинутою ринковою економікою, які піддавались санації, показало, що більшість суб'єктів господарювання вважають необхідними для проведення фінансового оздоровлення наступні критерії (у дужках зазначена частка підприємств, що назвали ці критерії): новий менеджмент (85%), фінансовий контроль (80%), зниження виробничих витрат (80%), поліпшення маркетингу (75%) (у східнонімецьких землях має значення також скорочення адміністративних витрат), поліпшення маркетингу (75%).

У тому ж дослідженні підприємства назвали наступні критерії, котрі досить часто вели до невдач: диверсифікація (80%), скорочення зобов'язань по кооперації (80%), очікування підприємствами допомоги ззовні (від держави, інвесторів, фінансово-кредитних установ) (99 %) [41].

Слід зазначити, що критерії оздоровлення значною мірою визначають масштаби та інтенсивність вжитих дій. Відповідно до сценарію антикризового процесу, на підприємстві необхідне систематичне виявлення “вузьких місць” в реалізації антикризових намірів підприємства і формування на цій основі банку керівної антикризової інформації.

Для визначення «вузьких місць» в діяльності підприємства необхідний детальний аналіз фінансового стану підприємства. Тому в міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства — його інтегральну оцінку і проводиться аналіз загрози банкрутства підприємства, серед яких заслуговують на увагу моделі В.Бівера, Вайбеля, Альтмана.

Усі ці моделі орієнтовані на основний показник “Чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності” прийнято позначати як операційний Cash-flow, “Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності” — як інвестиційний Cash-flow. Різниця між вхідними та вихідними потоками в рамках фінансової діяльності (у вузькому розумінні) — Cash-flow від фінансової діяльності.

Чистий Cash-flow (рух грошових коштів) по підприємству за звітний період розраховується як арифметична сума Cash-flow від усіх видів діяльності. Він

дорівнюватиме приросту грошових коштів та їх еквівалентів за означений період.

Основою розрахунку загального Cash-flow є операційний Cash-flow, який характеризує величину чистих грошових потоків, що утворюються в результаті операційної діяльності, тобто частину виручки від реалізації, яка залишається в розпорядженні підприємства в певному періоді після здійснення всіх грошових видатків операційного характеру. Цей показник можна розглядати як критерій оцінки внутрішнього потенціалу фінансування підприємства. Достатній розмір операційного Cash-flow створює сприятливі передумови для залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел. Наявність операційного Cash-flow характеризує здатність підприємства:

- а) фінансувати інвестиції за рахунок внутрішніх фінансових джерел;
- б) погашати фінансову заборгованість;
- в) виплачувати дивіденди.

Американський економіст В.Бівер розробив близько тридцяти найчастіше вживаних у фінансовому аналізі показників. За ознакою однорідності вони були згруповані в шість груп. З кожної групи Бівер вибрав по одному найтипівішому показнику, які й склали його систему прогнозування:

- 1) відношення Cash-flow до позичкового капіталу;
- 2) відношення чистого прибутку до валюти балансу;
- 3) відношення позичкового капіталу до валюти балансу;
- 4) відношення оборотних активів до поточних зобов'язань (показник покриття);
- 5) відношення робочого капіталу до валюти балансу;
- 6) відношення різниці між очікуваними грошовими надходженнями і поточними зобов'язаннями до витрат підприємства (без амортизації).

З використанням матеріалів аналізу підприємств Бівер розробив шкалу граничних значень для кожного з наведених показників стосовно американських підприємств.

У німецькомовній економічній літературі досить поширеною є система показників Вайбеля. В основі досліджень, здійснених П.Вайбелем протягом 1960—

1971р.р, покладено аналітичні матеріали по 72 швейцарських підприємствах будівельної, металургійної, легкої та годинникової галузей виробництва, половина з яких перебувала у фінансовій кризі. Класифікацію підприємств за цією системою пропонується здійснювати з використанням таких показників:

- 1) відношення позичкового капіталу до валюти балансу;
- 2) відношення оборотних активів до поточних зобов'язань (показник покриття);
- 3) відношення Cash-flow до поточних (короткострокових) зобов'язань;
- 4) відношення різниці між очікуваними грошовими надходженнями та поточними зобов'язаннями до витрат підприємства (без амортизації);
- 5) відношення середнього залишку кредиторської заборгованості до вартості закупок, помножене на 365;
- 6) відношення середніх залишків виробничих запасів до величини затрат на сировину (матеріали), помножене на 365.

Для кожного з наведених показників Вайбель побудував відповідні шкали у вигляді діаграм, в яких показана динаміка значень показників протягом п'яти років перед настанням в однієї з груп досліджуваних підприємств фінансової неспроможності.

У разі, якщо значення всіх шести показників аналізованого підприємства перебувають у безпечній зоні відповідної шкали, то цьому суб'єкту господарювання не загрожує банкрутство. Якщо ж значення більше трьох показників наближається до зони «хворих» підприємств, то аналізоване підприємство вважається таким, якому загрожує банкрутство. Щодо підприємств, в яких менше трьох показників знаходяться у критичній зоні, Вайбель рекомендує проводити додатковий аналіз.

Модель прогнозування банкрутства, розроблена американським економістом Е.Альтманом, має назву «розрахунок Z-показника» і є класичною в своїй сфері (вона включена до більшості західних підручників, присвячених фінансовому прогнозуванню та оцінці кредитоспроможності підприємств). Побудована Альтманом дискримінантна функція має такий вигляд:

$$Z = 0,012X_1 + 0,014X_2 + 0,033X_3 + 0,006X_4 + 0,999X_5 \quad (1.3)$$

Це п'ятифакторна модель, де чинниками виступають окремі показники фінансового стану підприємства. Адаптовано до вітчизняних стандартів фінансової звітності окремі змінні дискримінантної функції мають такий вигляд:

X1 — робочий капітал/валюта балансу;

X2 — сума нерозподіленого прибутку (непокритего збитку) та резервного капіталу / валюта балансу;

X3 — звичайний прибуток до оподаткування + проценти за кредит / валюта балансу;

X4 — ринкова вартість підприємств (ринкова вартість корпоративних прав)/позичковий капітал;

X5 — чиста виручка від реалізації продукції/валюта балансу.

Провівши аналіз 33 пар промислових підприємств з обсягом валюти балансу від 1 до 25 млн дол. США, Альтман дійшов такого висновку щодо інтерпретації значень Z-показника. Значення «Z» до 1,8 — висока, 1,8—2,67 — не можна однозначно визначити, 2,67 і вище — низька.

Про актуальність і значимість розглянутого методу прогнозування фінансового стану підприємств свідчить вже те, що Європейський центральний банк для полегшення класифікації позичальників на надійних та проблемних рекомендує своїм підрозділам, а також комерційним банкам використовувати в роботі галузевий дискримінантний аналіз. При цьому пропонується застосовувати три різні дискримінантні функції: для промислових підприємств, підприємств торгівлі та громадського харчування, для інших підприємств.

Використання методології багатофакторного дискримінантного аналізу у вітчизняній практиці є досить обмеженим, що зумовлено такими основними чинниками:

- по-перше, неможливістю розробки власних, галузевих дискримінантних функцій через відсутність фахівців достатньої кваліфікації;
- по-друге, відсутністю достатніх коштів для закупівлі та адаптації західних методик до вітчизняних умов господарювання;
- по-третє, недостатнім рівнем об'єктивності показників, які відображаються

підприємствами у фінансовій звітності (проблематика подвійної бухгалтерії).

У той же час в Україні використовуються численні методики однофакторного дискримінантного аналізу, однак вони безсистемні, не враховують галузевих особливостей і не містять відповідних «ключів» інтерпретації.

Широке застосування даних моделей у закордонній практиці обумовлено наступними перевагами:

- вони мають невелику кількість показників, що забезпечують високу точність результатів, за незначних затрат трудомісткості; - моделі дають можливість поєднувати різноманітні об'єкти;
- інформація для розрахунку усіх показників є доступною, оскільки відображається в основних формах фінансової звітності;
- а також є можливість не лише оцінки фінансового стану, а й прогнозування банкрутства, визначення зони ризику в якій перебуває підприємство.

Проте дані моделі показують правдиві результати лише в тих конкретних умовах, для яких вони розроблені. Використання таких моделей в Україні було б можливим за повної відповідності бухгалтерського обліку, фінансової звітності і показників міжнародній практиці та стабільній діяльності вітчизняних підприємств.

У зв'язку з наявними відмінностями показники вітчизняних підприємств, введені в модель, повинні мати інші критеріальні значення. Адже величина цих коефіцієнтів істотно впливає на результати розрахунків і правильність висновків про фінансовий стан підприємства [58]. Окрім того, будь-яка модель даватиме надійні результати лише за незмінності (постійності) умов функціонування об'єктів, котрі досліджуються, що не характерно для вітчизняних підприємств, що не може не вплинути як на коефіцієнти моделі, так і на її критичні значення, які слугують для оцінки фінансового стану підприємства і прогнозування можливості його банкрутства. Тому з огляду на це необхідно розробити такий методичний підхід, за якого оцінка фінансового стану українських підприємств базувалася б на:

- вітчизняних стандартах обліку і звітності, на поєднанні різноманітних методів;

- використовувала б інформаційну базу вітчизняних підприємств з урахуванням їхньої галузевої специфіки, що дало б змогу враховувати особливості їх діяльності.

Висновки до розділу 1

1. В контексті теми даного розділу ми запропонували класифікацію криз залежно від сфери виникнення: кризи у сфері виробництва та кризи у сфері послуг.

На нашу думку, фінансовий стан підприємства — це економічна категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування поточної діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства, та погашення зобов'язань перед суб'єктами господарювання. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка.

2. Про оцінку фінансового становища результатів діяльності підприємства написано чимало методик і книг, але з огляду на те, що інформацію (дані) фінансової звітності у багатьох випадках перевіряє (підтверджує) аудитор, то в даному розділі за основу ми взяли методику, затверджену Аудиторською палатою України.

Аналіз фінансового становища результатів діяльності підприємства є тим засобом, за допомогою якого зацікавлені особи можуть отримати відповіді, що є причиною такого положення справ на підприємстві, зробити відповідний прогноз і прийняти відповідні управлінські рішення.

3. Незважаючи на досить глибокі та ретельно проведені дослідження, на наш погляд, недостатньо уваги приділено проблемам, пов'язаним зі стратегічним управлінням санацією, і, зокрема, формуванню санаційної стратегії підприємства. Актуальність детального розгляду та аналізу даної економічної категорії обґрунтовується комплексністю та багатоаспектністю санації, а також необхідністю урахування інтересів усіх зацікавлених сторін — власників підприємства,

кредиторів, держави, працівників в процесі формування та реалізації стратегічних цілей оздоровлення підприємства.

4. В міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства — його інтегральну оцінку і проводиться аналіз загрози банкрутства підприємства, серед яких заслуговують на увагу моделі В.Бівера, Вайбеля, Альтмана.

Широке застосування даних моделей у закордонній практиці обумовлено наступними перевагами: вони мають невелику кількість показників; моделі дають можливість поєднувати різноманітні об'єкти; інформація для розрахунку усіх показників є доступною.

5. У зв'язку з наявними відмінностями показники вітчизняних підприємств, введені в модель, повинні мати інші критеріальні значення. Тому з огляду на це необхідно розробити такий методичний підхід, за якого оцінка фінансового стану українських підприємств базувалася б на: вітчизняних стандартах обліку і звітності, на поєднанні різноманітних методів; використовувала б інформаційну базу вітчизняних підприємств з урахуванням їхньої галузевої специфіки, що дало б змогу враховувати особливості їх діяльності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ РОЗРОБЦІ
ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ2.1. Економіко-організаційна характеристика підприємства на прикладі ТОВ
«ТЕРАСОФТ»

Товариство з обмеженою відповідальністю фірма «ТЕРАСОФТ» у формі товариства з обмеженою відповідальністю є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки у банківських установах в національній та іноземній валютах, печатку (зі своєю назвою), кутовий штамп, товарний знак, бланки та інші притаманні юридичній особі реквізити. Знаходиться дане підприємство за адресою: Україна, 49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Єршова, 2.

Учасниками ТОВ фірми «ТЕРАСОФТ» у формі товариства з обмеженою відповідальністю є:

1) Товариство з обмеженою відповідальністю Фірма "Бріс" ЛТД, зареєстроване Виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради 20 грудня 1996 року за № 11981200000000421, код ЄДРПОУ 21749653, що знаходиться за адресою: 49026, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Єршова, 2;

2) Товариство з додатковою відповідальністю "Континіум-Траст-Компані", зареєстроване Виконавчим комітетом Дніпропетровської міської ради 24 березня 1994 року за №11981200000000894, код ЄДРПОУ 13368948. Юридична адреса: 49000, Дніпропетровська обл., м. Дніпро, вул. Красна, 38.

Виробничо-комерційна фірма «ТЕРАСОФТ» у формі товариства з обмеженою відповідальністю було створене з метою задоволення в його послугах (роботах, товарах) потреб підприємств, організацій, установ та громадян на території України і за її межами та реалізації на основі отриманого прибутку інтересів учасників товариства, а також економічних та соціальних інтересів трудового колективу. Основні види діяльності, що здійснює ТОВ «ТЕРАСОФТ»:

- здійснення внутрішніх та міжнародних перевезень вантажів та пасажирів автомобільним транспортом;
- організація та здійснення робіт по придбанню, транспортуванню, зберіганню та відпуску прескурсорів;
- ремонт та сервісне обслуговування автомобілів та побутової техніки;
- надання посередницьких, маркетингових, консультаційних, транспортно-експідиційних та інших послуг, не заборонених діючим законодавством України;
- зовнішньо-економічна діяльність.

Прибуток Товариства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці. З балансового прибутку товариства сплачуються проценти по кредитах банків та по облігаціях, а також вносяться передбачені законодавством України податки та інші платежі до бюджету. Чистий прибуток, після зазначених розрахунків, залишається у повному розпорядженні товариства, яке відповідно до установчих документів визначає напрями його використання.

Доходи від діяльності Товариства розподіляються між Учасниками пропорційно їх часткам в Статутному капіталі в порядку і на умовах, передбачених рішенням Зборів учасників.

У товаристві створюється резервний фонд у розмірі 25% Статутного капіталу. Резервний фонд створюється за рахунок щорічних відрахувань 5% від чистого прибутку Товариства.

Товариство здійснює бухгалтерський облік результатів своєї роботи, веде статистичну звітність відповідно до чинного законодавства і подає її в установленому обсязі органам державної статистики.

Товариство зобов'язане надавати звітність для перевірки на вимогу Учасників.

У 2020 році товариство було переєстроване у приватне підприємство ПП «ТЕРАСОФТ».

Рис.2.1. Виробнича схема керівництва ПП «ТЕРАСОФТ»

Комплексний аудит фінансово-економічної діяльності товариства може проводитися з ініціативи учасників і не менше одного разу на рік.

Товариство самостійно встановлює форми, системи та розміри оплати праці працівників.

Застосовується план рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу зобов'язань і господарських операцій з урахуванням положень інструкції його застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженої наказом Міністерства фінансів України.

Облікова політика фірми визначена директором фірми і викладена у наказі “Про організацію бухгалтерського обліку і облікову політику”. В цьому наказі розкрито методичні принципи побудови бухгалтерського обліку, техніка його ведення та складання фінансової та статистичної звітності, а також організація роботи бухгалтерської служби. При формуванні даного наказу були враховані

принципи бухгалтерського та фінансової звітності, а саме: безперервності, нарахування і відповідності доходів і витрат, повного висвітлення.

Фірма здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї роботи, веде статистичний облік. Порядок ведення бухгалтерського обліку та статистичної звітності визначається чинним законодавством.

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві доручене головному бухгалтером. Бухгалтерський облік відображає господарські операції систематично і забезпечує суцільне і безперервне спостереження.

Наочне відображення результатів діяльності підприємства за минулі три роки представлено в таблиці 2.1 Аналіз основних техніко-економічних та фінансових показників діяльності ПП «ТЕРАСОФТ».

Таблиця 2.1

Аналіз основних техніко-економічних та фінансових показників ПП
«ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р. (тис.грн.)

Показники	2019р	2020р	2021р	Відхилення			
				+, -	%	+, -	%
Вартість майна підприємства, тис.грн.	55252,0	91672,4	201883	36420,4	165,92	110210,6	220,22
Дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, тис.грн.	25593,6	27923,5	33548	2329,90	109,10	5624,50	120,14
Чистий прибуток (збиток), тис.грн.	-25,60	83,00	-318,00	108,60	-324,22	-401,00	-383,13
Обсяг випущеної продукції (товарооборот) ОВП, тис.грн.	21328,0	23269,6	27966	1941,60	109,10	4696,40	120,18
Фонд оплати праці всього персоналу Ф _{ОП} , тис.грн.	4566,40	5618,30	7229	1051,90	123,04	1610,70	128,67
Середньооблікова чисельність штатного персоналу, осіб	271,00	275,00	280,00	4,00	101,48	5,00	101,82
Вартість основних засобів, тис.грн.	28540,2	38211,7	101609	9671,50	133,89	63397,30	265,91
Собівартість, тис.грн	28203,2	29712,9	34892	1509,70	105,35	5179,10	117,43
Операційні витрати, тис.грн.	28566,5	31385,7	58913	2819,20	109,87	27527,30	187,71
Матеріальні витрати, тис.грн.	13268,7	13664,5	21913	395,80	102,98	8248,50	160,36

Продовження таб.2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
Середня заробітна плата одного працюючого, тис.грн./особу	16,85	20,43	25,82	3,58	121,25	5,39	126,37
Продуктивність праці одного працюючого, тис.грн./особу	78,70	84,62	99,88	5,92	107,52	15,26	118,04
Матеріаловіддача, грн/грн	1,61	1,70	1,28	0,10	105,94	-0,43	74,94
Фондовіддача, грн/грн	0,75	0,61	0,28	-0,14	81,49	-0,33	45,20

Середньоспискова чисельність штатного персоналу – це показник, який застосовується для визначення чисельності працівників підприємства та ведення спостереження за змінами, які відбуваються на підприємстві у використанні робочої сили [58]. При цьому кожний працівник враховується тільки 1 раз за місцем основної роботи незалежно від строку договору та терміну робочого дня.

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що на підприємстві відбувається збільшення кількості виробничого персоналу на 4 особи у 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Це пов'язано з тим, що на підприємстві підвищився обсяг робіт на 9%, а у 2021 році – було прийнято 5 працівників у зв'язку з підвищився обсяг робіт на 20%.

Фонд оплати праці – це основний економічний показник, що широко використовується у господарській практиці, статистичній звітності, аналізі [63]. Він складає в себе основну та додаткову заробітну плату персоналу підприємства, інші заохочувальні і компенсаційні виплати.

Збільшення фонду оплати праці на 23% у 2020 р. в порівнянні з 2019 році та 28% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком було спричинено перш за все:

- зміна окладу (збільшення середньої заробітної плати 1 працівника за рік на 4,8 тис.грн (2020 р). та 6,5 тис.грн (2021 р) відповідно) пов'язана із зростанням загального показника росту заробітної плати за рік (підвищення мінімальної заробітної плати);
- збільшення кількості працівників на підприємстві.

Отже загальне підвищення рівня середньої заробітної плати одного працюючого у 2021 році до рівня 6500 грн. за місяць є позитивною динамікою розвитку соціального забезпечення працівників підприємства.

Показники забезпечення підприємства трудовими ресурсами ще не характеризують ефективність їх використання і відповідно не можуть бути факторами, які безпосередньо впливають на обсяг продукції (робіт, послуг), а від продуктивності цієї праці [63].

Зростання продуктивності праці є умовою збільшення обсягів виробництва продукції (робіт, послуг), основним чинником економічного зростання. Іншими словами під продуктивністю праці розуміють результат праці або здатність людини виробляти за одиницю робочого часу певний обсяг продукції.

Проаналізувавши результати таблиці можна зробити висновок, що зростання продуктивності праці у 2020 р. на 7,52 % та на 18,04 % у 2021 році, що спричинено в першу чергу значним зростанням обсягу виготовленої продукції (робіт, послуг) на 9,1% у 2020 році та на 18,04% у 2021 році, а також підвищення рівня заробітної плати (стимулювання роботи працівників) та при цьому зростанням кількості штатних працівників. Позитивна динаміка до зростання продуктивності праці оцінюється позитивно.

А головне, що аналіз використання трудових ресурсів, продуктивності праці у взаємозв'язку з оплатою праці показав, що темпи зростання продуктивності праці значно нижчі за темпи зростання її оплати. Що оцінюється негативно. Адже за таких обставин створюються не реальні умови для нарощування темпів розширення виробництва, вказує на неефективне використання грошових коштів у процесі діяльності підприємства, таким чином отримання ПП «ТЕРАСОФТ» збитку, що і спостерігається в даному періоді.

Оцінка ефективності використання матеріальних ресурсів на практиці даної роботи здійснюється за допомогою показника матеріаловіддачі.

Матеріаловіддача – це показник, що характеризує вихід продукції з кожної гривні витрачених матеріалів і розраховується, як співвідношення вартості продукції до суми матеріальних витрат [63].

З даних таблиці можна прослідкувати підвищення показника матеріаловідачі на 5,94 % у 2020 році в порівнянні з 2019 роком та зниженням даного показника на 25% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком, що є негативною тенденцією діяльності підприємства. Наступне зниження даного показника пов'язано зі не значним підвищенням обсягу випущеної продукції та значним збільшенням обсягу матеріальних витрат на 60,36% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Таким чином матеріаловіддача залежить від обсягу виготовленої продукції (робіт, послуг) та суми матеріальних витрат. Сума матеріальних витрат також залежить від обсягу виготовленої продукції (робіт, послуг) і вартості матеріалів, витратами матеріалів на 1 продукції:

- рівень матеріальних витрат на окремі вироби та послуги;
- ціни на матеріали;
- відпускні ціни на продукцію та послуги;
- досконалість та раціональність використання технологій по переробці матеріальних ресурсів.

Економічна ефективність функціонування основних засобів є складовою частиною результату використання всіх виробничих ресурсів підприємства. Загальним показником ефективного використання основних засобів є виробництво послуг в розрахунку на 1 грн. їх середньої вартості – фондівіддача.

Аналізуючи дану таблицю ми спостерігаємо зниження показника фондівіддачі на 19% у 2020 році в порівнянні з 2019 роком та на 55% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Що є негативною тенденцією. Це зниження фондівіддачі призводить до повної нееконії виробничої потужності основних засобів і не сприяє збільшенню обсягу виготовленої продукції (робіт, послуг).

Хоча підприємство у 2020 році все ж отримало прибутки, негативним залишається його збитковість у 2019 та 2021 роках, що пов'язано з постійним значним зростанням операційних витрат у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 87%, що оцінюється негативно.

Основними шляхами забезпечення матеріальними ресурсами є:

1. екстенсивний, який передбачає збільшення придбання і пов'язаний з додатковими витратами, що веде до зростання питомої ваги матеріальних витрат. При цьому собівартість продукції може зменшуватись, якщо збільшити обсяг виробництва чи скоротити постійні витрати;

2. інтенсивний, що передбачає більш економне витрачання наявних запасів у процесі виробництва продукції, що забезпечує скорочення питомої ваги матеріальних витрат і зниження собівартості продукції.

Отже, дате підприємство, займаючись основним видом діяльності, переживає не найкращі часи. Тому подальша наша робота буде заключатися в аналізі стану підприємства, а саме в аналізі його грошових коштів, з метою знаходження шляхів для отримання позитивних фінансових результатів в майбутньому. Адже, ці проблеми, які виникають на даному підприємстві, є актуальними на сьогоднішньому етапі розвитку бізнесу у всіх галузях економіки.

2.2. Оцінка ефективності формування фінансового стану майна підприємства

Джерелом інформації для аналізу загального фінансового стану підприємства є „Баланс” [70]. Для проведення аналізу активів ПП «ТЕРСОФТ» розраховують абсолютні відхилення та темпи росту. Результати проведеного аналізу представленні в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структурно-динамічний аналіз Балансу ПП «ТЕРСОФТ» за 2019-2021рр. (тис.грн.)

Стаття балансу	Роки			Відхилення			
	2019	2020	2021	+, -	%	+, -	%
1	2	3	4	5	6	7	8
I. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:							
залишкова вартість	1,5	3,8	3,0	2,3	253,3	-0,8	78,9
первісна вартість	4,1	8,8	9,0	4,7	214,6	0,2	102,3
накопичена амортизація	2,6	5,0	6,0	2,4	192,3	1,0	120,0
Основні засоби:							
залишкова вартість	15667,8	21766,2	75050,0	6098,4	138,9	53283,8	344,8
первісна вартість	28540,2	38211,7	101609,0	9671,5	133,9	63397,3	265,9

Продовження таб. 2.2.

1	2	3	4	5	6	7	8
Знос	12872,4	16445,5	26559,0	3573,1	127,8	10113,5	161,5
Виробничі запаси	5173,2	9743,0	10856,0	4569,8	188,3	1113,0	111,4
Незавершене виробництво	11650,4	25206,1	40467,0	13555,7	216,4	15260,9	160,5
Товари	4,7	4,9	10,0	0,2	104,3	5,1	204,1
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:							
чиста реалізаційна вартість	9127,0	17203,9	31230,0	8076,9	188,5	14026,1	181,5
первісна вартість	9127,0	17203,9	31230,0	8076,9	188,5	14026,1	181,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
з бюджетом	829,7	3629,4	12903,0	2799,7	437,4	9273,6	355,5
з нарахованих доходів	4753,3	4753,3	4753,0	0,0	100,0	-0,3	100,0
Інша поточна дебіторська заборгованість	5976,3	5438,4	18880,0	-537,9	91,0	13441,6	347,2
Грошові кошти та їх еквіваленти:							
в національній валюті	345,6	195,6	450,0	-150,0	56,6	254,4	230,1
в іноземній валюті	2,8	811,6	5,0	808,8	28985,7	-806,6	0,6
Інші оборотні активи	1719,4	2866,0	7276,0	1146,6	166,7	4410,0	253,9
Статутний капітал	10870,5	10870,5	10871,0	0,0	100,0	0,5	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	214,0	297,0	-21,0	83,0	138,8	-318,0	-7,1
Довгострокові кредити банків	6897,5	4600,8	2932,0	-2296,7	66,7	-1668,8	63,7
Інші довгострокові зобов'язання			13012,0			13012,0	
Короткострокові кредити банків			16000,0			16000,0	
Векселі видані	6622,4	8058,9	8563,0	1436,5	121,7	504,1	106,3
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	22025,2	54341,5	121177,0	32316,3	246,7	66835,5	223,0
Поточні зобов'язання за розрахунками:						0,0	
з одержаних авансів			4945,0			4945,0	
з бюджетом	86,3	118,1	135,0	31,8	136,8	16,9	114,3
з позабюджетних платежів			12,0			12,0	
зі страхування	181,5	133,0	186,0	-48,5	73,3	53,0	139,8
з оплати праці	319,0	369,6	516,0	50,6	115,9	146,4	139,6
Інші поточні зобов'язання	8035,6	12883,0	23555,0	4847,4	160,3	10672,0	182,8
Баланс	55252,0	91672,4	201883,0	36420,4	165,9	110210,6	220,2

Проаналізувавши сформовані на основі балансу дані таблиці можна зробити

наступні висновки про структуру і динаміку активу підприємства. На ПП «ТЕРАСОФТ» найбільшу питому вагу вартості усього майна підприємства займають оборотні активи підприємства, а саме за рахунок дебіторської заборгованості перед підприємством та незавершеного виробництва. Найменшу питому вагу у вартості активу балансу займають товари та грошові кошти та їх еквіваленти.

На ПП «ТЕРАСОФТ» спостерігається стійка тенденція до зростання первісної вартості основних фондів на 114,6% у 2020 році в порівнянні з 2019 роком та на 2,3% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком. Це пов'язано з придбанням техніки.

Стрімко зростає вартість незавершеного виробництва у загальній вартості усіх оборотних коштів підприємства та майна в цілому. У 2020 році в порівнянні з 2019 роком вартість збільшилась на 116,4%, а у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 160,5%, що оцінюється негативно і вказує високу затримку виробничих запасів на складах та у процесі виробництва.

Негативною тенденцією на підприємстві є зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 88,5% та на 81,5% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком та зростання іншої поточної дебіторської заборгованості у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 247,2%.

Дана тенденція до зростання дебіторської заборгованості на ПП «ТЕРАСОФТ» спричинила загальне зниження грошових коштів та їх еквівалентів на розрахунковому рахунку у банку у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 552,2 тис.грн (в загальному по іноземній та національній валюті), що оцінюється негативно.

Отже, загалом стійка тенденція до збільшення вартості майна на підприємстві на 65,9% у 2020 році в порівнянні з 2019 роком та на 120,2% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком оціється позитивно.

Проаналізувавши сформовані на основі пасиву балансу дані таблиці, можна зробити наступні висновки про структуру і динаміку джерел коштів підприємства.

Отже на кінець 2021 року вартість власного капіталу зменшилась на 318 тис.грн в порівнянні з минулим роком, що оцінюється негативно. Що в першу чергу пов'язано зі значним зростанням величини непокритого збитку підприємства на 318 тис.грн.

Негативним на підприємстві вважається наявність довгострокових зобов'язань. Так інші довгострокові зобов'язання у 2021 році зросли на 13012 тис.грн, що оцінюється негативно.

Негативною тенденцією у 2021 році в порівнянні з 2020 роком також вважається стрімке зростання величини поточних зобов'язань на 130,675%, що пов'язано зі значним підвищенням кредиторської заборгованості за товари роботи послуги у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 123% та появою короткострокового кредиту банку на суму 16000 тис.грн. Часткове вирішення цієї проблеми можна за рахунок коштів, які в майбутньому будуть отриманні як погашення дебіторської заборгованості та реалізації незавершеного виробництва.

Наступним кроком аналізу фінансового стану підприємства в цілому є дослідження структури та динаміки коштів підприємства за ступенем ліквідності за даними активу Балансу [58], що представлено у таблиці 2.3 та на діаграмах.

Таблиця 2.3

Структурно-динамічний аналіз коштів (активів) підприємства за ступенем ліквідності ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010» за 2019-2021рр. (тис.грн.)

Показники	2019р		2020р		2021р		Відхилення			
							2020/2019		2021/2020	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	За сумою +; -	Темп росту, %	За сумою +; -	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.Вартість коштів(майна), що контролює підприємство, у т.ч.:	55252	100	91672,4	100	201883	100	36420,4	0	110211	0

Продовження таб.2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.1. Швидко ліквідні активи (сума грошових коштів та їх еквівалентів)	348,4	1	1007,2	1	455	0	658,8	0	-552,2	-1
1.2. Середньо ліквідні активи (2 розділ активу – грошові кошти та їх еквіваленти)	39234	71	68895,2	75	126375	63	29660,9	4	57479,8	-13
1.3. Активи сповільненої ліквідності (1 розділ активу)	15666	28	21770	24	75053	37	6103,7	-5	53283	13

Отже за аналізований період спостерігається стійка негативна тенденція збільшення кредиторської заборгованості та величини непокритого збитку, що оцінюється досить негативно, вказуючи на нестійке становище підприємства. А також присутність довготермінових та короткотермінових кредитів банку.

Для наглядності використати графічний метод аналізу, що представлено рисунками 2.1-2.3

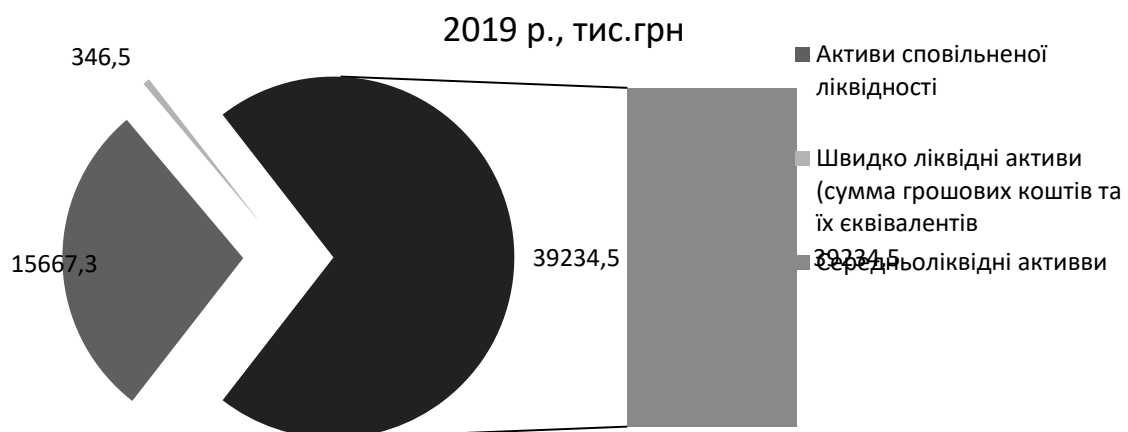

Рис.2.1. Аналіз структури активу балансу за ступенем ліквідності у 2019 році

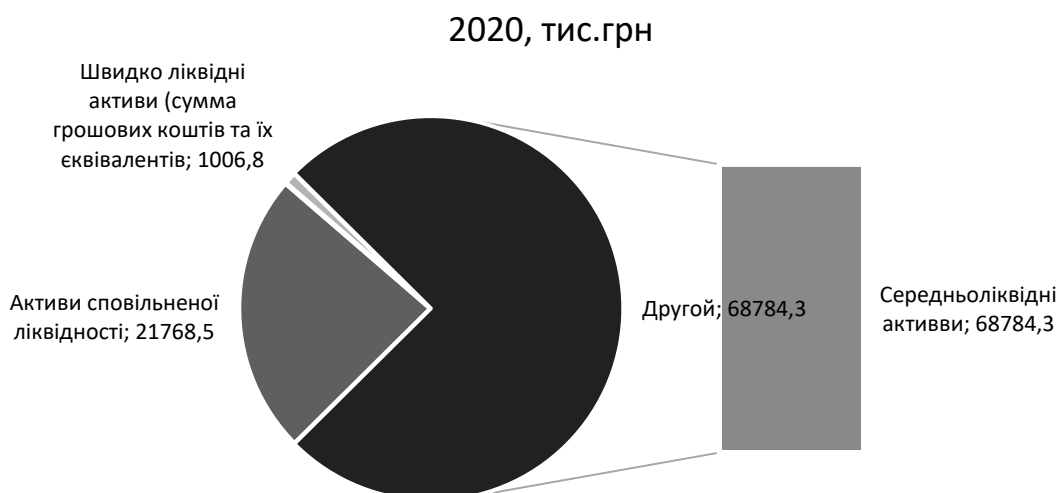

Рис.2.2. Аналіз структури активу балансу за ступенем ліквідності у 2020 р.

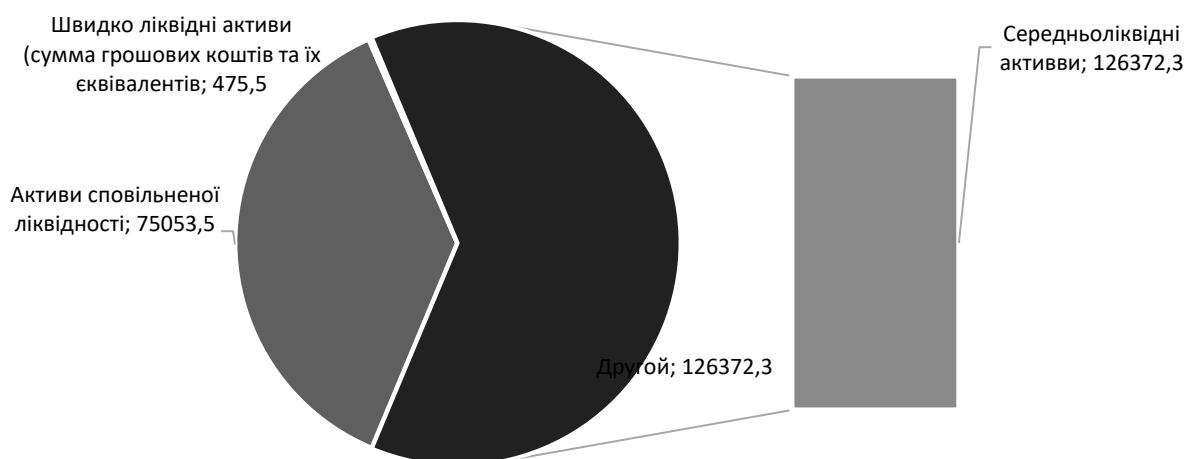

Рис.2.3. Аналіз структури активу балансу за ступенем ліквідності у 2021 р.

Проаналізувавши сформовані на основі балансу дані, а також діаграми можна зробити наступні висновки про структуру і динаміку коштів підприємства за ступенем ліквідності. Отже на кінець 2021 року вартість майна, що контролює підприємство зросла на 110211 тис.грн в порівнянні з 2020 роком – це оцінюється як позитивна тенденція розвитку бізнесу. Хоча негативною тенденцією є значне зменшення швидко ліквідних активів у 2021 році на 552,2 тис.грн в порівнянні з

попереднім роком. Це означає зниження прискорення обіговості оборотних активів та збільшення рівня мобілізації коштів в обороті. Відповідно дані активи стали становити менше 1% в загальній структурі балансу, що вказує на не спроможність підприємства швидко зорховуватись з постачальниками.

Щодо середньоліквідних активів, то вони займають найбільшу частку в структурі активів підприємства. Прослідковується збільшення середньоліквідних активів на 57479,8 тис. грн. у 2021 році в порівнянні з 2020 роком, що перш за все пов'язане із значним збільшення дебіторської заборгованості. Загалом підприємству потрібно обов'язково налагодити свої відносини з покупцями з питань вчасної виплати коштів за надані товари, роботи, послуги.

Частка активів сповільненої ліквідності з загальній структурі вартості майна підприємства у 2021 році в порівнянні з 2020 роком зросла на 13 % і становить 34%, що пов'язано з купівлею основних засобів.

Проаналізувавши структуру коштів у 2019-2021 роках підприємства можна зробити висновок, що найбільшу частку коштів підприємства становлять активи середньої ліквідності, що вказує на те, що усі кошти підприємства знаходяться в обороті.

Наступним кроком аналізу фінансового стану підприємства є дослідження структури та динаміки джерел коштів підприємства ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021р.р за даними пасиву Балансу, що представлено у таблиці 2.4 та на діаграмах.

Структурно-динамічний аналіз джерел коштів підприємства ПП «ТЕРАСОФТ»
за 2019-2021р.р.(тис.грн.)

Показники	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення			
	сума, тис. грн.	питом а вага, %	сума, тис. грн.	питом а вага, %	сума, тис. грн.	питом а вага, %	2020/2019		2021/2020	
							За сумою +; -	Темп росту, %	За сумою +; -	Темп росту, %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Вартість майна, у т.ч.:	55252	100	91672,4	100	201883	100	36420	0	110211	0
1.1. Джерела власних коштів (1+2 розділ пасиву)	11085	20	11168	12	10850	5	83	-8	-317,5	-7
1.2.1. Довготермінові джерела залучених коштів	6897,5	12	4600,8	5	15944	8	-2296,7	-8	11343,2	3
1.2.2. Короткострокові (поточні) джерела залучених коштів	37270	67	75904	83	175089	87	38634	15	99185	4

Для наглядності використати графічний метод аналізу, що представлено рисунками 2.4-2.6.

Рис. 2.4. Аналіз структури джерел коштів підприємства у 2019 р.

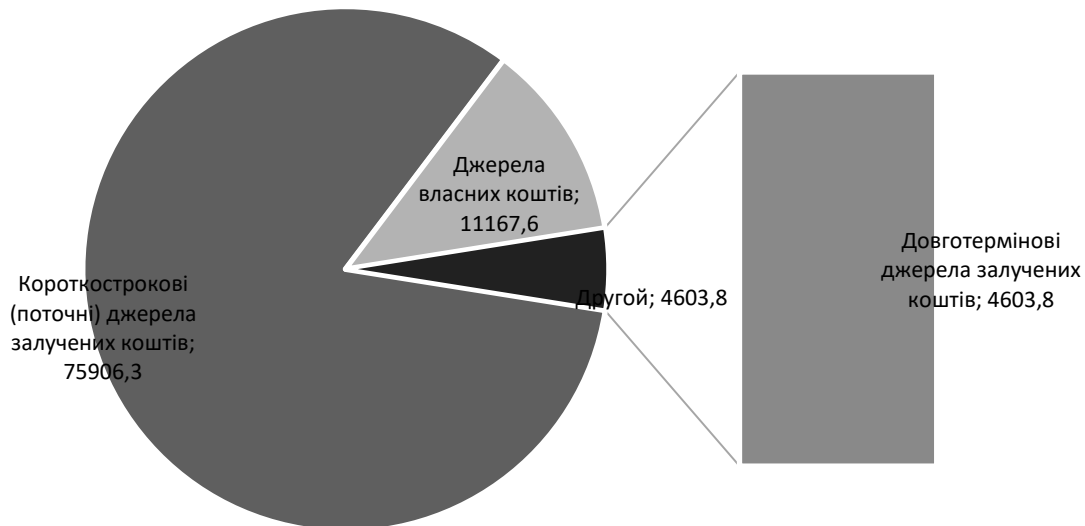

Рис. 2.5. Аналіз структури джерел коштів підприємства у 2020 р.

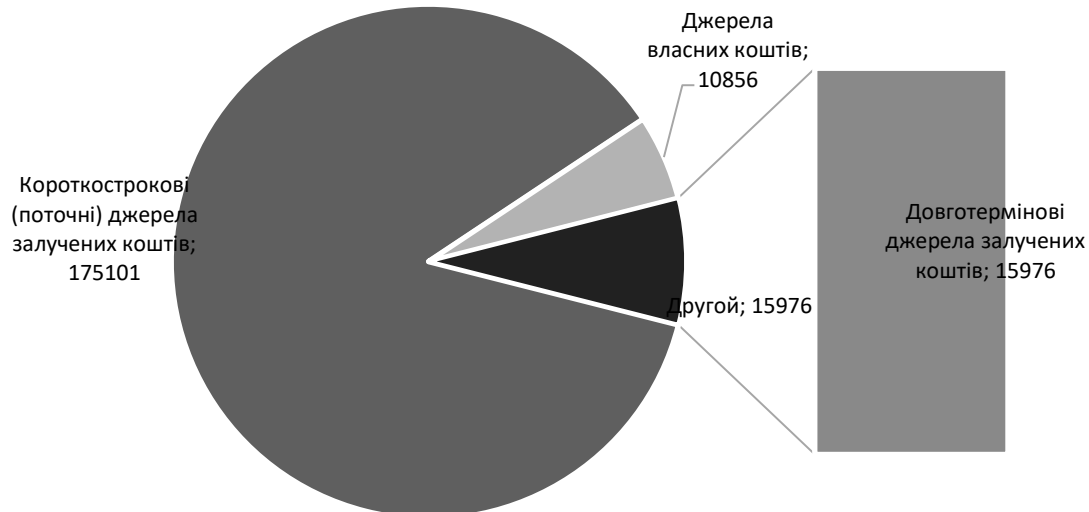

Рис. 2.6. Аналіз структури джерел коштів підприємства у 2021 р.

Проаналізувавши сформовані на основі балансу дані можна зробити наступні висновки про структуру і динаміку джерел коштів підприємства. Аналізуючи структуру джерел коштів підприємства ми бачимо постійне перевищення питомої ваги залучених коштів над власними, що вказує на досить скрутне становище підприємства на даний час.

Зважаючи ще й на те, що відповідно до величини вартості майна, в порівнянні з минулим роком, частка залучених коштів підприємства постійно збільшується, що оцінюється негативно. Також негативним аспектом на ПП «ТЕРАСОФТ» вважається поява у 2021 році довготермінових джерел залучених коштів.

Взагалі джерела власних коштів займають на кінець 2021 року всього 5%, а, що вказує на критичний стан підприємства. Так якщо частка власних коштів буде й надалі зменшуватися такими темпами, то буде прослідковуватися зменшення фінансової незалежності підприємства. Зважаючи ще й на те, що відповідно до величини вартості майна, в порівнянні з минулим роком, частка поточних зобов'язань збільшилась на 7%, а частка джерел власних коштів зменшилась на 7% - що оцінюється негативно.

Для оцінки майнового стану ПП «ТЕРАСОФТ» доцільно розрахувати такі показники, які характеризують виробничий потенціал підприємства[58].

1. Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні. Цей показник дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.

2. Питома вага активної частини основних засобів. Згідно з нормативними документами під активною частиною основних засобів розуміють машини, обладнання і транспортні засоби. Зростання цього показника в динаміці - позитивна тенденція.

3. Коефіцієнт зносу основних засобів. Показник характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Використовується в аналізі для характеристики стану основних засобів. Доповненням цього показника є так званий коефіцієнт придатності.

4. Коефіцієнт оновлення основних засобів. Показує, яку частину наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби.

5. Коефіцієнт вибуття основних засобів. Показує, яка частина основних засобів, з котрими підприємство почало діяльність у звітному періоді, вибула з причини зносу та з інших причин.

Дані показники ПП «ТЕРАСОФТ» визначимо за період 2019-2021 р.р і згрупуємо у таблицю 2.5.

Таблиця 2.5

Аналіз майнового стану підприємства ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021р.р. (тис.грн.)

Показники	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення		
				2020 р. від 2019р.	2021 р. від 2020р	2021 р. від 2019р
1	2	3	4	5	6	7
Загальна вартість активів підприємства, тис.грн	55252,0	91672,4	201883	36420,4	110210,6	146631
Первісна вартість основних засобів, тис.грн	28540,20	38211,7	101609	9671,50	63397,30	73068,80
Знос основних засобів, тис.грн	12872,40	16445,5	26556,0	3573,10	10110,50	13683,60
Надійшло за рік основних засобів, тис.грн	321,70	6970,50	59067,0	6648,80	52096,50	58745,30
Вибуло за рік основних засобів, тис.грн	36,90	221,40	67,00	184,50	-154,40	30,10

Продовження табл.2.5

1	2	3	4	5	6	7
Вартість машин і обладнання, тис.грн	25415,30	34312,8	98613,0	8897,50	64300,20	73197,70
Питома вага активної частини, %	89,05	89,80	97,05	0,75	7,25	8,00
Коефіцієнт зносу	0,45	0,43	0,26	-0,02	-0,17	-0,19
Коефіцієнт придатності	0,55	0,57	0,74	0,02	0,17	0,19
Коефіцієнт оновлення	0,01	0,18	0,58	0,17	0,40	0,57

Провівши аналіз загальної вартісної оцінки майна підприємства за 2019-2021 р.р ми спостерігаємо постійне збільшення даного показника, що оцінюється позитивно. Так у 2020 році в порівнянні з 2019 роком дане збільшення відбулося на 36420,4 тис.грн, а у 2020 році в порівнянні з 2021 роком на 110210,6 тис.грн. Загальне зростання майна підприємства за аналізований період становить 146631 тис.грн.

Постійну частину майна підприємства займають необоротні активи, а саме основні засоби, тому проведемо їх детальний аналіз.

Проаналізуємо технологічну структуру основних засобів на підприємстві. Ми бачимо, що у 2020 році та у 2021 році відбулось значне збільшення основних засобів, лише будинки і споруди не змінювались протягом останніх 3 років. Так у 2020 році в порівнянні з 2019 роком первісна вартість основних засобів зростає на 9671,50 тис. грн., у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 63397,3 тис.грн., а в порівнянні з 2019 роком на 73068,8 тис.грн. Дане зростання вартості основних засобів є досить позитивним явищем, оскільки збільшується майно підприємства, відбувається оновлення його технічного забезпечення, що призводить до кращих результатів операційної діяльності. Адже збільшення основних засобів на підприємстві відбулася за рахунок оновлення активної їх частини, а саме машин, обладнання та транспортних засобів. Так у 2020 році активна частина основних засобів збільшилась на 8897,5 тис.грн, у 2021 році порівняно з 2020 роком – на 64300,2 тис.грн, а у 2020 році порівняно з 2019 роком – на 73197,7 тис.грн. Як ми бачимо у 2021 році відбулось найбільше їх збільшення, що стало можливим за рахунок отримання прибутку у 2019 році.

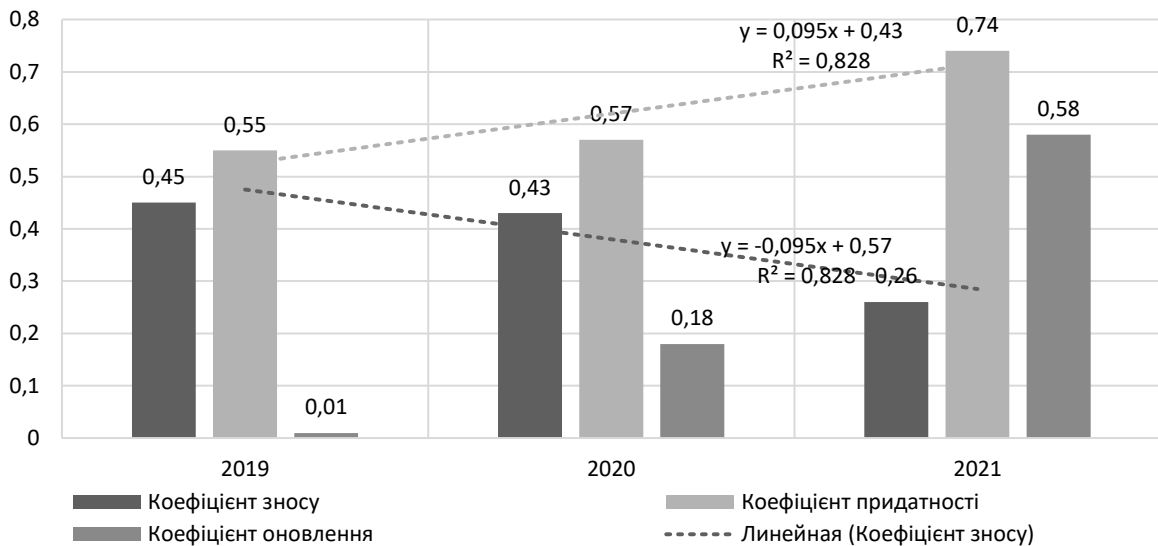

Рис.2.7. Аналіз зміни коефіцієнтів зносу та оновлення ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р.

Позитивним також оцінюється питома вага активної частини основних засобів в загальній їх структурі, що становить більше 85% та її подальше зростання на 0,75% у 2020 році в порівнянні з 2019 роком, на 7,25% у 2021 році в порівнянні з 2020 роком та 8% в порівнянні з 2019 роком. Дане оновлення спричинило зростання обсягу доходу від реалізації товарів, робіт, послуг на 1942 тис.грн у 2020 році в порівнянні з 2019 роком, на 4696 тис.грн у 2021 році в порівнянні з 2020 роком та на 6638 тис.грн в порівнянні з 2019 роком, що оцінюється позитивно.

Характеризуючи коефіцієнт зносу ми бачимо, що він становить менше 0,5, що вказує на позитивний стан обладнання і його низький рівень зношення. Також позитивно оцінюється зниження даного показника на 0,02 у 2020 році в порівнянні з 2019 роком, на 0,17 у 2021 році в порівнянні з 2020 роком та на 0,19 в порівнянні з 2019 роком.

Коефіцієнт придатності свідчить про ту частину основних засобів, які є придатними для використання і досі не підлягали зношенню. Даний показник є також досить високим і становить більше 50%, що свідчить про велику частку основних засобів, які безпосередньо є придатними для використання, що забезпечилось за рахунок їх оновлення.

Отже, за результатами проведеного аналізу майнового стану ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити висновки про:

достатню забезпеченість підприємства основними засобами, що дозволяє йому вільно проводити свою діяльність і не залежити від орендодавців;

висока питома вага активної частини основних засобів, що вказує на можливість підприємства отримувати прибутки за допомогою прямого використання у операційній діяльності даного обладнання;

низьку зношеність обладнання, що дозволяє йому в повній мірі використовувати свої виробничі потужності;

високий рівень оновлення основних засобів, а саме його активної частини, що дає можливість підприємству йти в ногу з прогресом.

Повну картину стану ПП «ТЕРАСОФТ» нам надасть структурний аналіз витрат підприємства представлений у Звіті про фінансові результати.

Аналіз структури витрат за економічними елементами ПП «ТЕРАСОФТ» проведемо у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Структурно-динамічний аналіз витрат ПП «ТЕРАСОФТ» за економічними елементами 2019-2021р.р.(тис.грн.)

Елементи витрат	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення,%		
	Сума, тис.грн	Питома вага,%	Сума, тис.грн	Питома вага,%	Сума, тис.грн	Питома вага,%	2020 від 2019	2021 від 2020	2021 від 2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.Матеріальні витрати	13269	46	13665	44	21913	37	396	8248	8644
2.Амортизація	3920	14	3728	12	10201	17	-192	6473	6281
3.Оплата праці	4566	16	5618	18	7229	12	1052	1611	2663
4.Відрахування на соціальне страхування	1729	6	2114	7	2724	5	385	610	995
5.Інші витрати	5083	18	6261	20	16846	29	1178	10585	11763
Разом	28567	100	31386	100	58913	100	2819	27527	30346

З даної таблиці спостерігається, що найбільшу частку витрат у 2021 році займають матеріальні витрати – 37% та інші витрати – 29%. У 2021 році ми бачимо зростання усіх елементів операційних витрат. Так у 2021 році в порівнянні з 2020 роком витрати зросли на 27527 тис.грн, що оцінюється негативно.

Для визначення зміни основних показників витрат та доходу за період 2019-2021 р.р, що впливають на кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства проведемо аналіз даних показників у таблиці 2.7.

З аналізу даної таблиці ми спостерігаємо постійний валовий збиток, що спричинено перевищенням величини собівартості продукції, товарів, робіт, послуг над доходом отриманим підприємством. Негативним також являється тенденція до зростання збитку підприємства у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 482,70 тис.грн.

Таблиця 2.7

Аналіз показників звіту про фінансові результати за 2019-2021 р.р на ПП
«ТЕРАСОФТ» (тис.грн.)

Показники	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення		
				2020 від 2019 р.	2021 від 2020 р.	2021 від 2019 р.
1	2	3	4	5	6	7
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	25594	27924	33548	2330,00	5624,00	7954
Податок на додану вартість	4265,6	4654	5582	388,40	928,00	1316,4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	21328,4	23270	27966	1941,60	4696,00	6637,6
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	28203,2	29713	34892	1509,80	5179,00	6688,8
Валовий прибуток (збиток)	-6875,2	-6443,3	-6926	431,90	-482,70	-50,80
Інші операційні доходи	3549	3941,3	8051	392,30	4109,70	4502
Адміністративні витрати	883,4	1303,1	4671	419,70	3367,90	3787,6
Інші операційні витрати	3654,3	3956,1	21846	301,80	17889,9	18191,7

Продовження табл.2.7

1	2	3	4	5	6	7
Фінансові результати від операційної діяльності прибуток (збиток)	-7863,9	-7761,2	-25392	102,70	-17630,8	-17528,1
Інші фінансові доходи	18408,2	43369,6	44725	24961,4	1355,40	26316,8
Інші доходи	28,2	41	11940	12,80	11899,0	11911,8
Фінансові витрати	10511,4	35481,9	1419	24970,5	-34062,9	-9092,4
Інші витрати	24	37,9	30142	13,90	30104,1	30118
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування прибуток (збиток)	37,1	129,6	-288	92,50	-417,60	-325,10
Податок на прибуток від звичайної діяльності	62,7	46,6	0	-16,10	-46,60	-62,70
Чистий прибуток (збиток)	-25,6	83	-318	108,60	-401,00	-292,40

Негативним також являється збільшення у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збитку від операційної діяльності на 17630,8 тис.грн. Даний результат був спричинений зростанням інших операційних витрат підприємства на 17889,9 тис.грн та адміністративних витрат на 3367,9 тис.грн, що оцінюється негативно.

Загальний фінансовий результат діяльності підприємства був позитивним лише у 2020 році – отриманий прибуток від діяльності підприємства (за рахунок доходів отриманих від фінансої діяльності підприємства). У 2019 році був отриманий збиток від діяльності, тому загальне зниження величини чистого прибутку у 2021 році в порівнянні з 2019 роком знизилось на 401 тис.грн., що оцінюється негативно.

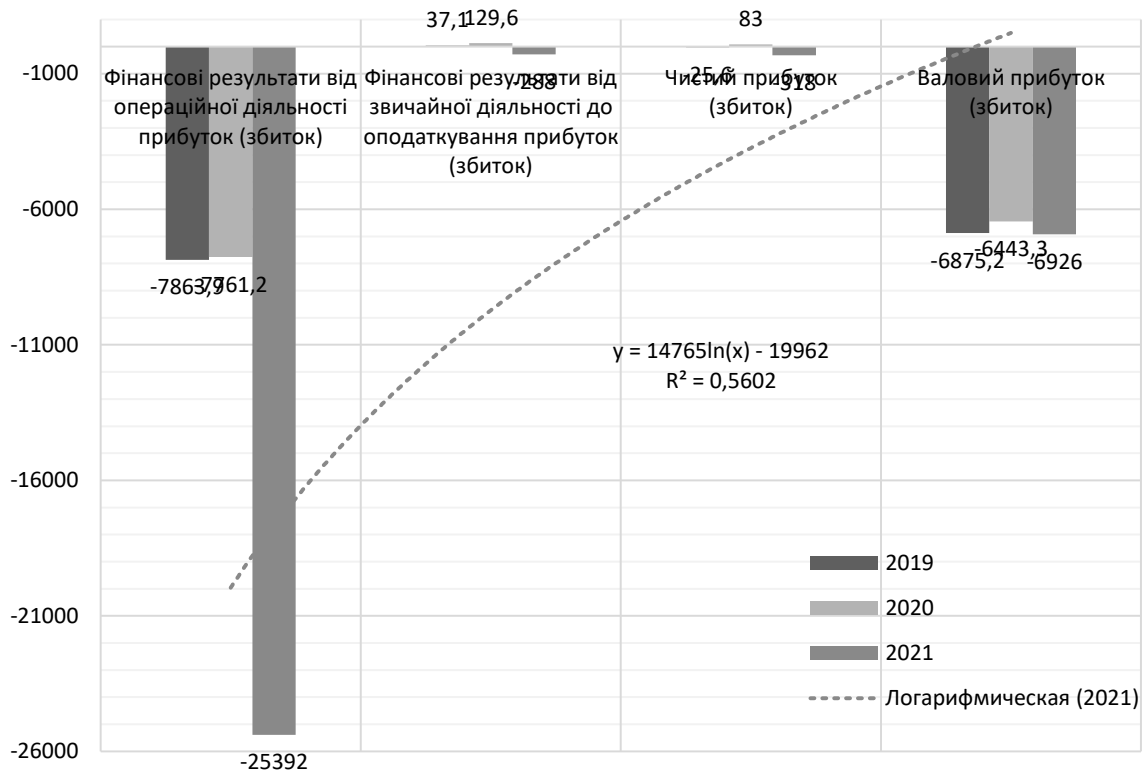

Рис.2.8. Аналіз операційної діяльності ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р.
 тис.грн.

Резервами зростання прибутку на підприємстві являється:

- зростання обсягу виконаних робіт, послуг за рахунок збільшення кількості клієнтів, підвищення продуктивності праці. Збільшити кількість клієнтури можна за рахунок підвищення якості перевезень, ефективної роботи експедиторської служби, дискотних знижок на великі замовлення
- зниження витрат за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів, щодо контролю за економним використанням матеріальних ресурсів працівниками підприємства, розробки детальних кошторисів витрат на кожне замовлення з метою виявлення його прибутковості, зменшення численних простоїв.

2.3. Оцінка фінансово стану підприємства та загрози банкрутства

Сучасний стану фінансово-економічної діяльності ПП «ТЕРАСОФТ» визначимо за допомогою аналізу фінансової стабільності підприємства, що

пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Проведення даного аналізу здійснимо за допомогою наступних показників[58].

Коефіцієнт фінансової незалежності (коефіцієнт автономії) - визначає частку коштів власників підприємства в загальній сумі коштів, вкладених в майно підприємства. Коефіцієнт характеризує можливість підприємства виконати свої зовнішні зобов'язання за рахунок використання власних коштів, незалежність його функціонування від залучення позикових коштів.

$$K_{\text{ф.н.}} = BK / BM \quad (2.1)$$

де: BK – власний капітал;

BM – вартість майна підприємства.

$$K_{\text{ф.н.2019}} = 11084 / 55252 = 0,2;$$

$$K_{\text{ф.н.2020}} = 11167 / 91672 = 0,12;$$

$$K_{\text{ф.н.2021}} = 10850 / 201883 = 0,05.$$

Отже за даними отриманих результатів коефіцієнта фінансової незалежності у 2019 році всього 0,2 грн. власного капіталу припадає на 1 гривню вартості майна, а у 2020 році – 0,12 грн., а у 2021 році -0,05. Підприємство вважається фінансово не стійким, на грані банкрутства, адже частина власного капіталу в загальній сумі його фінансових ресурсів повинна становити менше 50%, а у ПП «ТЕРАСОФТ» лише 5-20%. Негативним також вважається зменшення частки власного капіталу у структурі майна підприємства протягом аналізованого періоду. Також дане низьке значення цього коефіцієнта свідчить про неспроможність отримати ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010» кредити в банку, що є певною пересторогою для інвесторів і кредиторів.

Коефіцієнт фінансової залежності розраховується за формулою:

$$K_{\text{фз}} = BM / BK \quad (2.2)$$

$$K_{\text{фз.2019}} = 55252 / 11084 = 4,98;$$

$$K_{\text{фз.2020}} = 91672 / 11167 = 8,2;$$

$$K_{\Phi 3,2021} = 201883 / 10850. = 18,6$$

У нашому випадку значення коефіцієнта у 2019 році становить 4,98, у 2020 році – 8,2, а у 2021 р. – 18,6 при нормативному значенню 2. І постійно прослідковується підвищення даного показника, що оцінюється негативно. Отже у підприємства у 2021 році припадає 18,6 одиниць сукупних джерел на одиницю власного капіталу, що ще раз вказує на кризовий стан та низьку фінансову незалежність ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010».

Коефіцієнт фінансової стабільності (стійкості) – характеризує забезпеченість заборгованості власними коштами.

Коефіцієнт фінансової стабільності розраховується за формулою:

$$K_{\Phi C} = \text{ВлК} / \text{ПК} \quad (2.3)$$

де: ВлК – власні кошти,

ПК – позикові кошти.

$$K_{\Phi C,2019} = 11084 / 44167,5 = 0,25;$$

$$K_{\Phi C,2020} = 11167 / 80504,9 = 0,14;$$

$$K_{\Phi C,2021} = 10850 / 191033 = 0,06.$$

У нашому випадку цей коефіцієнт на кінець 2019 року становить 0,25, у 2020 році – 0,14, а у 2021 році – 0,06, при нормативному значенні 1. Це означає перевищення позикових коштів над власними, що свідчить про фінансову не стабільність підприємства. Негативно також оцінюється його тенденція до зниження. Отже ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010» на сьогоднішній день не в змозі забезпечити свою заборгованість власними коштами.

Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань – показує співвідношення між джерелами довгострокових пасивів або зобов'язань і джерелами власних коштів. Чим вище значення цього показника, тим більша залежність підприємства від довгострокових зобов'язань. Даний коефіцієнт розраховується за формулою:

$$K_{3 \text{ ДЗ}} = \text{ДвЗ} / \text{ВК} \quad (2.4)$$

де: $K_{зДЗ}$ – коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань,
 $ДВЗ$ – довгострокові зобов'язання;

$ВК$ – власний капітал.

$$K_{зДЗ.2019} = 6897,5 / 11084 = ;0,62;$$

$$K_{зДЗ.2020} = 4600,8 / 11167 = 0,41;$$

$$K_{зДЗ.2021} = 15944 / 10850 = 1,47.$$

У даному випадку прослідковується постійне зростання значення даного коефіцієнта, що свідчить про зростання фінансового ризику, тобто про можливість втрати підприємством платоспроможності. Та високої залежності ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010» від зовнішніх інвесторів, кредиторів. Що оцінюється вкрай негативно.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу

$$K_M = O_{бA} / BK \quad (2.5)$$

де: K_M – коефіцієнт маневреності власного капіталу,

$O_{бA}$ – вартість оборотних активів,

$ВК$ – власний капітал.

$$K_{M.2019} = 39582,7 / 11084 = 3,57;$$

$$K_{M.2020} = 69902,2 / 11167 = 6,26;$$

$$K_{M.2021} = 126830 / 10850 = 11,69.$$

Цей коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку частину вкладено в оборотні кошти, а яку - капіталізовано. Значення цього показника може змінюватися залежно від структури капіталу і галузевої належності підприємства. За період 2013-2019рр даний коефіцієнт був далеким від нормативів 0,4 ... 0,6 та мав зростаючу динаміку, що оцінюється негативно.

Узагальнення результатів розрахунків, обчислення динаміки зміни коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства проводиться в таблиці 2.8

Аналіз динаміки коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства ПП
«ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р.

Коефіцієнти	2019р.	2020р.	2021р.	Значення			
				+, -	%	+, -	%
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,2	0,12	0,05	-0,08	60,00	-0,07	41,67
Коефіцієнт фінансової залежності	4,98	8,2	18,6	3,22	164,66	10,40	226,83
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,25	0,14	0,06	-0,11	56,00	-0,08	42,86
Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	0,62	0,41	1,47	-0,21	66,13	1,06	358,54
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	3,57	6,26	11,69	2,69	175,35	5,43	186,74

Провівши аналіз динаміки показників фінансової стійкості ми спостерігаємо постійне зниження усіх показників. Негативним також є не відповідність усіх показників нормативним значенням.

Застосовуючи прийом абсолютних різниць розрахуємо вплив зміни коефіцієнта фінансової незалежності (x_2) та вартості майна (x_1) на величину власного капіталу підприємства (y).

Прийом абсолютних різниць:

Вплив фактора x_1 на результуючий показник розраховується за формулою:

$$y_{x_1} = (x_1^1 - x_1^0) \cdot x_2^0 = (201883 - 91672) \cdot 0,12 = 13225,32 \text{ тис.грн};$$

Вплив фактора x_2 на результуючий показник розраховується за формулою:

$$y_{x_2} = (x_2^1 - x_2^0) \cdot x_1^1 = (0,05 - 0,12) \cdot 201883 = -14131,81 \text{ тис.грн};$$

Узагальнюючий вплив обох факторів на результуючий показник визначається за формулою:

$$\Delta y_{x_1, x_2} = y_{x_1} + y_{x_2} = 13225,32 - 14131,81 = -906,49 \text{ тис.грн}$$

У зв'язку з неточністю даних обрахунків виникла невелика похибка в

обрахунках. Але загалом за результатами розрахунків впливу зміни коефіцієнта фінансової незалежності (x_2) та вартості майна (x_1) на величину власного капіталу підприємства (y) становить -906,49 тис.грн. Можна зробити висновок, що за рахунок збільшення вартості майна на 110211 тис.грн. сума власного капіталу збільшилась на 13225,32 тис.грн. А зниження коефіцієнта фінансової незалежності – на -0,07 призвело до зниження величини власного капіталу на 14131,81 тис.грн. Загальний вплив двох факторів призвів до зниження величини власного капіталу на 906,49 тис.грн.

Отже, аналізуючи фінансову стабільність ПП «ТЕРАСОФТ», можна дійти висновку:

- підприємство переживає не найкращі часи і не готове до погашення своїх боргів за рахунок власних оборотних коштів;
- підприємство на даний момент являється залежним з фінансового боку від кредиторів;
- підприємство не має спроможності на отримання чергових кредитів в банку, що є певною пересторогою для інвесторів і кредиторів.

Наступним етапом аналізу ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р є оцінка ліквідності його активів та платоспроможності підприємства в цілому.

Потрібно зазначити, що ліквідність – здатність підприємства перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань.

Для розрахунку вищевказаних коефіцієнтів необхідна інформація наведена у Ф№1 “Баланс”.

Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт загальної ліквідності):

$$K_{\text{ПЛ.}} = \text{ОА} / \text{ПЗ} \quad (2.6)$$

де: ОА – оборотні активи

ПЗ – поточні зобов'язання.

$$K_{\text{ПЛ.}} 2019 = 39582,7 / 37270 = 1,06;$$

$$K_{\text{ПЛ.}} 2020 = 69902,4 / 75904,1 = 0,92;$$

$$K_{\text{ПЛ}} 2021 = 125830 / 175089 = 0,72.$$

Прослідковується негативна динаміка даного коефіцієнта: до зменшення. Коефіцієнт поточної ліквідності, який рівний 2 або наближається до цього числа, свідчить про сприятливий стан ліквідності підприємства.

Отже за даними обрахунків у 2019 року на підприємстві 1,06 грн. поточних активів припадало на 1 грн. поточних зобов'язань, у 2020 році взагалі лише - 0,92 грн., а у 2021 році – 0,72 грн відповідно. Спадна динаміка оцінюється негативно, як втрачання підприємством своєї автономії. Зниження автономності підприємства протягом аналізованого оціється негативно.

За даними розрахунками показник $K_{\text{ПЛ}} < 1$ у 2020 та 2021 році, а це означає, що підприємство перебуває у кризовому стані стосовно своєї поточної ліквідності (воно має неліквідний баланс). Тобто підприємство стало в невмозі покрити поточні зобов'язання за рахунок лише оборотних активів (в тому числі за рахунок грошових коштів) підприємства

Коефіцієнт швидкої ліквідності (миттєвої ліквідності) - враховує якість оборотних активів. При його розрахунку враховуються найбільш ліквідні поточні активи (крім запасів), а саме грошові кошти.

Коефіцієнт швидкої ліквідності розраховується за формулою:

$$K_{\text{ШЛ}} = (\text{ОА} - \text{ВЗ}) / \quad (2.7)$$

де: ВЗ – виробничі запаси.

$$K_{\text{ШЛ}.2019} = (39582,7 - 5173,5) / 37270 = 0,92;$$

$$K_{\text{ШЛ}.2020} = (69902,4 - 9743) / 75904,1 = 0,79;$$

$$K_{\text{ШЛ}.2021} = (125830 - 10856) / 175089 = 0,66.$$

Взагалі орієнтовне значення цього коефіцієнта дорівнює 1. Проте, за нашими даними даний коефіцієнт коливається у межах 0,66-0,92 і це означає, що на кожну гривню поточної заборгованості підприємство має лише 66-92 коп. ліквідних активів, що звичайно є негативним явищем. Також прослідковується зниження значення цього коефіцієнта протягом аналізованого періоду, що оцінюється негативно.

Більш точним є коефіцієнт абсолютної ліквідності, який показує, яка частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно грошовими коштами, що знаходяться на розрахункових рахунках, в касі та ін.

$$\text{КАЛ} = \text{ГК} / \text{ПЗ}, \quad (2.8)$$

де: ГК – грошові кошти..

$$\text{КАЛ}_{.2019} = 348,4 / 37270 = 0,01;$$

$$\text{КАЛ}_{.2020} = 1007,2 / 75904,1 = 0,01;$$

$$\text{КАЛ}_{.2021} = 455 / 175089 = 0,002$$

Взагалі теоретичне значення даного коефіцієнта не повинне бути меншим 0,2 – 0,25

Але в нашому випадку значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2019-2021 р.р роках не перевищує 0,01. Це означає, що 1% поточних зобов'язань протягом короткого періоду часу підприємство зможе покрити за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, що звичайно є негативним явищем.

Останнім показником, що характеризує ліквідність активів підприємства являється чистий оборотний капітал.

$$\text{К}_{\text{ч.ок.}} = \text{ОА} - \text{ПЗ} \quad (2.9)$$

$$\text{К}_{\text{ПЛ.}}_{.2019} = 39582,7 - 37270 = 2312,7 \text{ тис.грн};$$

$$\text{К}_{\text{ПЛ.}}_{.2020} = 69902,4 - 75904,1 = -6001,7 \text{ тис.грн};$$

$$\text{К}_{\text{ПЛ.}}_{.2021} = 125830 - 175089 = -49259 \text{ тис.грн.}$$

Чистий оборотний капітал необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Позитивним даний показник був лише у 2019 році і становив 2312,7 тис.грн. У 2020 році та у 2021 році спостерігався недолік оборотного капіталу, що свідчить про нездатність підприємства вчасно погасити короткострокові зобов'язання, що оцінюється негативно.

Узагальнення результатів розрахунків, обчислення динаміки зміни коефіцієнтів ліквідності підприємства проводиться в таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності ПП

«ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р.

Коефіцієнти	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення			
				+, -	%	+, -	%
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,06	0,92	0,72	-0,14	86,79	-0,20	78,26
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,92	0,79	0,66	-0,13	85,87	-0,13	83,54
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,01	0,01	0,002	0,00	100,00	-0,01	20,00

Провівши аналіз динаміки коефіцієнтів ліквідності можна зробити висновок про загальний незадовільний стан ліквідності балансу, що оцінюється негативно.

Застосовуючи графічний метод, зобразимо динаміку коефіцієнтів ліквідності на рисунку 2.7

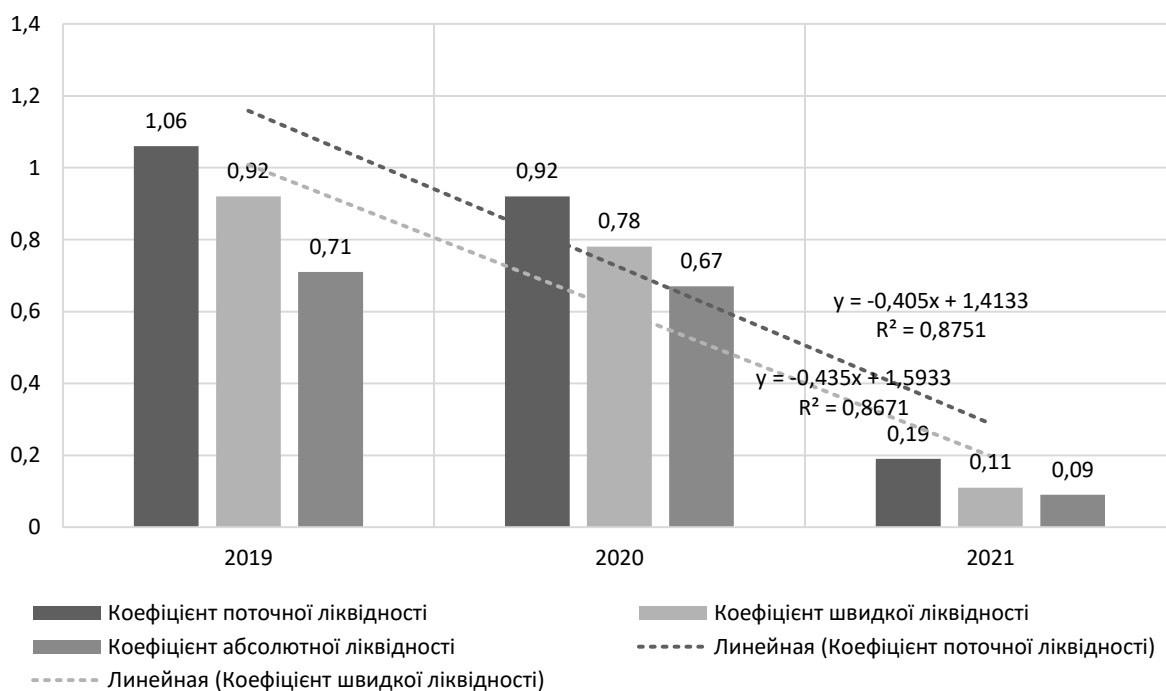

Рис. 2.9. Аналіз структури та динаміки коефіцієнтів ліквідності ПП «ТЕРАСОФТ» за 2019-2021 р.р.

Негативним на підприємстві вважається зниження усіх показників ліквідності у 2020 році в порівнянні з 2019 на 15%, а у 2021 р. в порівнянні з 2020 р. на 20%, що пов'язано зі високими темпами зростання поточних зобов'язань підприємства (кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги) в порівнянні з майже зі сталими показниками оборотних коштів та зниженням показника грошових коштів та їх еквівалентів. Це вказує на постійну потребу підприємства у ліквідних коштах.

Проведемо факторний аналіз коефіцієнтів загального покриття та абсолютної ліквідності методом ланцюгових підстановок та відносних різниць використовуючи дані попередніх розрахунків і представимо їх у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта загального покриття прийомом ланцюгових підстановок у 2021 році в порівнянні з 2020 роком.

Підстановка	Оборотні активи (X1)	Поточні зобов'язання (X2)	Результуючий показник- коефіцієнт покриття (Y)	Розмір впливу фактора
“0”	69902,4	75904,1	0,92	-
“1”	125830	75904,1	1,66	0,74
“2”	125830	175089	0,72	-0,94
Сумарний вплив факторів				-0,20

У зв'язку із збільшенням суми оборотних активів на 55927,6 тис. грн. Коефіцієнт загального покриття збільшився на 0,74. Таке явище оцінюється позитивно. У зв'язку із збільшенням суми поточних зобов'язань на 99184,9 тис.грн. Коефіцієнт загального покриття зменшився на 0,94. Таке явище оцінюється негативно. Загальний вплив двох факторів становить -0,2, що дорівніє абсолютному відхиленню. Цей вплив є досить негативним, адже зростання вартості оборотних активів відбулося меншими темпами, ніж зростання вартості поточних зобов'язань у 2021 році в порівнянні з 2020 р.

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності прийомом ланцюгових підстановок представлено у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Розрахунок впливу факторів на змін у коефіцієнта абсолютної ліквідності прийомом ланцюгових підстановок у 2021 році в порівнянні з 2020 роком

Підстановка	Грошові кошти та їх еквіваленти (X1)	Поточні зобов'язання (X2)	Результуючий показник - коефіцієнт абсолютної ліквідності (Y)	Розмір впливу фактора
“0”	1007,2	75904,1	0,013	-
“1”	455	75904,1	0,006	-0,007
“2”	455	175089	0,003	-0,003
Сумарний вплив факторів				-0,01

У зв'язку із зменшенням суми грошових коштів на 552,2 тис. грн і так не високий коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,007. Таке явище оцінюється негативно. Збільшенням суми поточних зобов'язань зменшило величину коефіцієнта абсолютної ліквідності на 0,003. Загальний вплив двох факторів становить -0,01, що дорівнює абсолютному відхиленню. Цей вплив є негативним.

Особливістю прийому відносних різниць є використання у процесі розрахунку не абсолютних значень показників, а їх темпів росту.

Вплив фактора x_1 розраховується за формулою:

$$y_{x_1} = \frac{Tr_{x_1} - 100}{100} \cdot y^0 \quad (2.10)$$

Формула для розрахунку впливу фактора:

$$y_{x_2} = \frac{Tr_y - Tr_{x_1}}{100} \cdot y^0 \quad (2.11)$$

Загальний вплив обох факторів на результуючий показник:

$$y_{x_1, x_2} = y_{x_1} + y_{x_2} \quad (2.12)$$

Розрахунок впливо факторів на зміну коефіцієнта загального покриття

$$y_{x_1} = \frac{180 - 100}{100} \cdot 0,92 = 0,74;$$

$$y_{x_2} = \frac{78,26 - 180}{100} \cdot 0,92 = -0,94;$$

$$y_{x_1, x_2} = 0,74 - 0,94 = -0,2$$

У зв'язку із збільшенням темпів росту оборотних активів на 80%. Коефіцієнт загального покриття збільшився на 0,74. Таке явище оцінюється позитивно. У зв'язку із збільшенням темпів росту поточних зобов'язань на 130%. Коефіцієнт загального покриття зменшився на 0,94. Таке явище оцінюється негативно. Загальний вплив двох факторів становить -0,2, що дорівнює абсолютному відхиленню. Цей вплив є досить негативним.

Розрахунок впливу факторів на зміну коефіцієнта абсолютної ліквідності

$$y_{x_1} = \frac{45,17 - 100}{100} \cdot 0,013 = -0,007;$$

$$y_{x_2} = \frac{20 - 45,17}{100} \cdot 0,013 = -0,003;$$

$$y_{x_1, x_2} = -0,007 - 0,003 = -0,01.$$

У зв'язку із зменшенням темпів росту грошових коштів на 54,8%. Коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,007. Таке явище оцінюється негативно. У зв'язку із збільшенням темпів росту поточних зобов'язань коефіцієнт абсолютної ліквідності зменшився на 0,003. Таке явище оцінюється негативно. Загальний вплив двох факторів становить -0,01, що дорівнює абсолютному відхиленню. Цей вплив є негативним.

Отже провівши загальний аналіз ліквідності активів ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити про їх незадовільний стан у 2020 та 2021 р.р, що вказує на неспроможність підприємства власними коштами погасити свої зобов'язання.

Систему показників, що характеризує фінансову стійкість підприємства, рекомендується доповнити показниками ділової активності. У процесі дослідження якого планується оцінити господарську ситуацію, визначити фактори забезпечення стабільного фінансового стану, виявити резерви підвищення ефективності виробництва, обґрунтувати тактичні та стратегічні управлінські рішення з питань поліпшення фінансового стану підприємства [58].

Аналіз ділової активності ПП «ТЕРАСОФТ» ми здійснимо визначенням показників, значення яких представимо у таблиці 2.12

Таблиця 2.12

Аналіз динаміки коефіцієнтів ділової активності ПП «Терасофт» за 2019-2021 р.р.

Показники	Роки			Відхилення		
	2019р.	2020р.	2021р.	2020р. від 2019р.	2021р. від 2020р.	2021р. від 2019р.
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності активів	0,45	0,29	0,19	-0,15	-0,10	-0,25
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	0,63	0,34	0,21	-0,29	-0,14	-0,43
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	1,82	0,82	0,57	-1,00	-0,26	-1,25
Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	121	267	389	146	122	268
Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	347	643	1068	296	425	721
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	7,58	3,78	3,39	-3,80	-0,39	-4,20
Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,84	0,64	0,40	-0,20	-0,24	-0,44
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,10	1,92	2,54	-0,18	0,62	0,44

Отже, з аналізу даних показників ми бачимо, що коефіцієнт оборотності активів постійно спадає і коливається у 2019-2021 р.р у межах 0,45-0,19, що оцінюється негативно. Адже чим нищий коефіцієнт, тим сповільнено обертаються оборотні активи. Зменшення даного коефіцієнта на ПП «ТЕРАСОФТ», розрахованого на кінець звітного періоду, порівняно з коефіцієнтом, розрахованим на початок звітного періоду, свідчить про зменшення швидкості оборотності оборотних активів, тобто зниження ефективності їх використання.

Визначений коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості на підприємстві показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за період, який аналізується, і вказує у даному випадку на розширення комерційного кредиту, що надається підприємством своїм дебіторам. Так на ПП «ТЕРАСОФТ» даний показник за період 2019-2021 р.р постійно падає, що оцінюється негативно, таким чином збільшуючи тривалість його обороту (строк погашення споживачів своїх зобов'язань) від 121 до 389 днів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, який аналізується, і вказує у даному випадку на розширення комерційного кредиту, яке надається підприємству. Так на ПП «ТЕРАСОФТ» даний показник за період 2019-2021 р.р постійно падає, що оцінюється негативно, таким чином збільшуючи тривалість його обороту (строк погашення своїх зобов'язань перед кредиторами) від 347 до 1068 днів.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства. На ПП «ТЕРАСОФТ» прослідковується постійна негативна тенденція до зниження даного показника за період 2019-2021 р.р, що вказує на неефективне їх використання і постійне пролежування їх на складах.

Ефективність використання даних основних засобів визначається за допомогою показників фондівддачі. Дані показники свідчать про неефективне використання основних засобів на підприємстві (прості обладнання, недовикористання виробничих потужностей, не підключення обладнання), так у 2021 році на 1 грн основних фондів припадає 0,4 грн товарної продукції. Постійна тенденція до зниження даного показника є негативним явищем. Тому у 2018 році керівництву підприємства необхідно буде створити умови для повноцінного залучення щойно куплених основних засобів, а саме його активної частини.

Отже, провівши аналіз показників ділової активності ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити наступні висновки:

- підвищення частки дебіторської заборгованості в активах підприємства і великий термін погашення даної заборгованості вказує на те, що ПП «ТЕРАСОФТ» проводить незрозумілу політику товарного кредитування відносно своїх клієнтів або йде на все більші поступки своїм споживачам з метою підтримання масштабів виробництва.

- тривожним сигналом на ПП «ТЕРАСОФТ» є зростання показника кредиторської заборгованості, строку його погашення та перевищення даного показника над дебіторською за період 2019-2021 р.р.

- на ПП «ТЕРАСОФТ» дуже довгий час матеріальні активи знаходяться на складі, а чим довше активи «прив'язані» і не можуть використовуватись для інших цілей тим довше підприємство не отримує прибутки.

Висновки по розділу 2

1. Отже провівши ґрунтовний аналіз фінансових показників ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити наступні висновки:

- підприємство достатньо забезпечене основними засобами, що дозволяє йому вільно проводити свою діяльність і не залежити від орендодавців;

- існує висока питома вага активної частини основних засобів, що вказує на можливість підприємства отримувати прибутки за допомогою прямого використання у операційній діяльності даного обладнання;

- низька зношеність обладнання дозволяє йому в повній мірі використовувати свої виробничі потужності;

- високий рівень оновлення основних засобів, а саме його активної частини дає можливість підприємству йти в ногу з прогресом.

- підприємство переживає не найкращі часи і не готове до погашення своїх боргів за рахунок власних оборотних коштів;

- підприємство на даний момент являється залежним з фінансового боку від кредиторів;

- підприємство не має спроможності на отримання чергових кредитів в банку, що є певною пересторогою для інвесторів і кредиторів;

- провівши загальний аналіз ліквідності активів ПП «ТЕРАСОФТ» виявлено їх незадовільний стан у 2019 та 2021 рр, що вказує на неспроможність підприємства власними коштами погасити свої зобов'язання;

- підвищення частки дебіторської заборгованості в активах підприємства і великий термін погашення даної заборгованості вказує на те, що ПП «ТЕРАСОФТ» проводить незрозумілу політику товарного кредитування відносно своїх клієнтів або йде на все більші уступки своїм споживачам з метою підтримання масштабів виробництва;

- тривожним сигналом на ПП «ТЕРАСОФТ» є зростання показника кредиторської заборгованості, строку його погашення та перевищення даного показника над дебіторською за період 2019-2021 р.р.

- на ПП «ТЕРАСОФТ» дуже довгий час матеріальні активи знаходяться на складі, а чим довше активи «прив'язані» і не можуть використовуватись для інших цілей тим довше підприємство не отримує прибутки;

- негативним на підприємстві ПП «ТЕРАСОФТ» являється отримання збитків та наявність неповернених у встановлений термін кредитів і позик, простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості. Наявність таких видів збитків на ПП «ТЕРАСОФТ» вказує на неефективний менеджмент, що зумовлює низьку якість та високу собівартість продукції. Дана фінансова заборгованість підприємства свідчить про серйозні фінансові проблеми в роботі підприємства. Так як такі негативні показники присутні на ПП «ТЕРАСОФТ» протягом усього аналізованого періоду 2019-2021 р.р це свідчить, про те, що підприємство хронічно працює незадовільно і переживає фінансову кризу.

- зважаючи на те, що показники простроченої кредиторської заборгованості на ПП «ТЕРАСОФТ» перевищують 30% поточних зобов'язань ми можемо зробити висновок про те, що підприємство вступило у першу фазу фінансової кризи.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

3.1. Планування фінансового оздоровлення підприємства за рахунок впровадження антикризового управління

Реалізація заходів з покращення фінансового становища підприємства включає підтримку процесів оновлення; підвищення рівня керівництва фірмою; налагодження групової роботи кризових команд; неперервний контроль і оцінку ходу робіт і їх результатів; забезпечення необхідного рівня згуртованості персоналу.

Кризова ситуація подолається з успіхом, коли буде проводитися глибокий причинний аналіз ситуації; послідовно впроваджуватися заходи з удосконалення культури управління фірмою на оперативному і стратегічному рівнях; персонал буде задіяний в управлінні кризою на всіх етапах для забезпечення співпраці і зацікавленості; раціонально використовуватимуться страхові фонди подолання кризової ситуації [41].

Розглядаючи різні антикризові заходи, до яких удаються сьогодні сучасні підприємства, найпоширенішими та найактуальнішими можна назвати:

1. Скорочення витрат - дієвий інструмент, яким підприємство може скористатися для стабілізації фінансового становища. Очевидно, що для того, щоб підвищити рентабельність продажів і надалі збільшити приплив коштів, необхідно знизити витрати. У рамках цього використовується нормування всіх статей витрат і твердий контроль виконання встановлених нормативів. Такий підхід принесе відчутні результати, дозволяючи утримати витрати компанії на заданому рівні.

2. Горизонтальна й вертикальна інтеграція. Горизонтальна інтеграція передбачає пошук можливостей здійснення закупівель разом із іншим покупцем. Збільшення обсягів закупівлі дозволить отримати знижки. Вертикальна інтеграція передбачає більш тісну роботу з ключовими постачальниками сировини й матеріалів, а також проведення моніторингу цін на сировину, виходу на ринок

нових потенційних постачальників як альтернативу більш дорогим матеріалам.

3. Жорсткість контролю всіх видів альтернативних витрат. Використання платного Інтернету в особистих цілях, телефонні дзвінки по міжміському зв'язку, використання оргтехніки - це ще не всі витрати, яких можна уникнути.

4. Перегляд організаційної структури на предмет виключення зайвих рівнів управління.

5. Оптимізація технологічних процесів.

6. Оптимізація оподаткування.

7. Жорсткість кадрової політики.

Але, все ж таки, основною умовою покращення фінансового становища підприємства є забезпечення позитивного чистого грошового потоку. На практиці можливості істотного збільшення об'єму власних фінансових ресурсів, в умовах кризового розвитку, обмежені. Тому основним напрямом забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством в кризових умовах є скорочення об'єму споживання фінансових ресурсів. Перелік заходів з покращення фінансового становища є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери в якій ведеться бізнес, груп продукції, кон'юнктури ринку, регіональної інфраструктури, системи управління, структури витрат на виробництво і управління, техніко-технологічних особливостей та інших факторів [41].

Тому, провівши детальний аналіз діяльності підприємства за період 2019-2021 р.р. ми встановили, що виведення ПП «ТЕРАСОФТ» з кризового становища можливе за рахунок здійснення керівництвом наступних дій:

1. Запровадження повного централізованого перевезення вантажів. Це дозволить:

- поліпшити використання рухомого складу автомобільного транспорту за рахунок скорочення простоїв у пунктах навантаження і розвантаження вантажів,
- збільшити коефіцієнт використання пробігу і вантажопідйомності;
- поліпшити експедирування вантажів і спростити документацію на відпустку й одержання вантажів і оплату за перевезення;

- проводити розрахунки на пряму із замовником, якому розрізається включати вартість транспортування, навантаження і експедирування в рахунки за продукцію, що відпускається;
- скоротити або задіяти у іншому напрямку число обслуговуючого персоналу, необхідного для організації перевезень у результаті зменшення числа експедиторів, тому що експедирування вантажів здійснюють водії, за винятком перевезень особливо цінних вантажів;
- здійснювати постійний вплив на постачальників і одержувачів вантажів у питаннях поліпшення стану рухливих шляхів, механізації вантажно-розвантажувальних робіт, більш раціональному складуванні вантажів, кращої підготовки вантажів до перевезення;
- збільшити продуктивність праці водіїв за рахунок роботи на одних і тих же маршрутах та перевезення одних і тих же вантажів; скорочується тривалість процесу перевезення вантажів; знижується собівартість транспортування й ін

2. Зміна кадрової політики підприємства.

В умовах фінансової нестабільності компанія може провести атестацію своїх працівників з метою виявити раціональність одержуваної працівником заробітної плати, відповідність кваліфікації працівника й одержуваного заробітку та ін. За результатами даного заходу можуть бути виявлені працівники, які не відповідають займаній посаді через низьку кваліфікацію. У цьому випадку роботодавець вправі запропонувати в письмовій формі кожному такому співробітникові іншу роботу, що відповідає його кваліфікації за результатами атестації або, якщо працівник відмовився від всіх запропонованих вакантних посад або компанії немає таких, трудовий договір з ним може бути розірваний у зв'язку з невідповідністю працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації, підтвердженої результатами атестації.

Для підвищення рівня лояльності до керівництва ми рекомендуємо тим працівникам, які успішно пройшли тестування, установити якісь заохочення, виплатити разові премії, передбачені локальними нормативними актами компанії,

або дещо підвищити оклад; участь співробітників у мінімізації бюджету витрат на зміст персоналу; скорочення кількості вакансій; антикризовий підбор персоналу (відновлення персоналу); аналіз ринку праці й конкурентних пропозицій; перегляд структури сукупного доходу з метою мінімізації ризиків по розміру виплат при звільненні/скороченні співробітників наступного року. Це має на увазі зміну співвідношення постійної й змінної частини зарплат на користь збільшення останньої.

Таким чином, на зміну довгострокової мотивації співробітників прийде короткострокова; розробка вдосконаленого циклу оцінки придатності кандидатів: учасники, бізнес-процеси, тривалість, вартість, планування; переманювання коштовного персоналу; аутсорсинг персоналу; заміна трудових договорів зі співробітниками на цивільно- правові договори підряду й надання послуг; збільшення кількості фрілансерів - позаштатних співробітників, праця яких оплачується за результатами роботи; підвищення швидкості й ефективності адаптації нових кадрів; внутрішній PR антикризових заходів компанії; статистичні кількісні дані: витрати на персонал (загальні та їхня доля на робочу силу в обсягах собівартості виробленої продукції); статистичні дані по характеристиках сукупної робочої сили на підприємстві; показники продуктивності праці й т.д.; ухвалення рішення про скорочення штату, аналіз наслідків такого рішення (оздоровлення організації шляхом скорочення тих співробітників, які не приносять підприємству фактичної користі; можливе підвищення заробітної плати працівникам, що залишилися, які візьмуть на себе деяке додаткове навантаження; усвідомлення того факту, що із закінченням кризи компанії доведеться добирати відсутніх працівників із супутніми витратами на підбір співробітників, виплатами винагороди кадровим агентствам, облаштування робочих місць та ін.); супровід непопулярних рішень.

При розробці антикризових заходів у частині управління персоналом не слід використовувати методи зменшення витрат підприємства за рахунок зниження заробітку працівників. Зокрема, неправомірними є наступні дії: видання наказу про зменшення заробітної плати й відповідній зміні штатного розкладу, а надалі – повідомлення працівників про це як про факт, що вже звершився; переведення

працівника без його згоди на іншу посаду зі зниженням заробітної плати або посади; відправлення всіх або частини працівників у неоплачувану відпустку з ініціативи компанії; тимчасове переведення працівника без його згоди на нижчеоплачувану роботу або для заміщення відсутнього працівника по так званій «виробничій необхідності». Використання таких методів на підприємстві, по-перше, є незаконним, і, по-друге, сильно знижує лояльність співробітників та адаптивні можливості колективу і його готовність до змін.

3. Ввести в дію систему особистого продажу. Від інших засобів впливу вона відрізняється тим, що носить особистісний характер (живе, безпосереднє та взаємне спілкування між двома або більше особами, причому будь-який з них може вносити корективи в бесіду). Дана система забезпечить:

- становлення тісних відносин з клієнтом (між комівояжером і клієнтом встановлюються більш міцні відносини),
- створить відповідну реакцію (клієнт відчуває відповідальність за те, що з ним провели бесіду і зобов'язаний хоч якось відреагувати),
- створити широку базу даних потенційних клієнтів на ринку вантажоперевозок.

4. Провести широку рекламну акцію, створити власний сайт з обширною інформацією про послуги, яке надає підприємство. Звичайно, значимість реклами на ринку послуг промислового призначення невелика в порівнянні з важливістю особистих продажів. Однак разом ці два засоби впливу можуть дати хороші результати. Справа в тому, що в даний час ринкові відносини в Україні, м'яко кажучи не цивілізовані. Клієнти не хочуть мати справу з невідомими фірмами, так як бояться обману.

5. Провести мобілізацію внутрішніх резервів фінансової стабілізації спрямовано передовсім на поліпшення (або відновлення) платоспроможності та ліквідності підприємства;

Одним із заходів збільшення ліквідності активів є управління дебіторської заборгованості, яке є суттєвим моментом стабілізації суб'єкта господарювання. Так як, частка даного виду заборгованості є непомірно великою, тому фінансовий

менеджмент підприємства повинен використовувати всі існуючі можливості її погашення.

Управління дебіторською заборгованістю передбачає, перш за все, контроль за оборотністю засобів в розрахунках. Велику роль набуває відбір потенційних покупців і визначення умов оплати послуг в договорі з надання транспортних послуг. Постійні клієнти користуються правом купівлі послуг в кредит. На даний час досить поширеною вважається схема “2/10 net 30”, яка передбачає наступне:

- покупець отримує двохвідсоткову знижку при оплаті послуг на протязі 10 днів з початку періоду кредитування;
- у випадку, якщо клієнт не оплачує надані послуги в період з 11 по 30 день, то на нього накладається штраф, який залежить від моменту оплати і умов контракту.

Також управління дебіторською заборгованістю передбачає ранжування даної заборгованості по терміну її виникнення, приклад складання для ПП «ТЕРАСОФТ» представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Перелік актів звірки на підтвердження дебіторської заборгованості ПП «ТЕРАСОФТ» у 2019р.

Дебітор	Код рядка у журналі - ордері	Сума дебіторської заборгованості	Дата виникнення заборгованості	Підстава виникнення заборгованості
КОМО	6065	623 860	11.05.10	Оплата послуг
ТОВ «Епіцентр»	6066	623 000	10.06.06	Оплата послуг
ТОВ «ФОЗЗІ-груп»	7560	623 560	05.07.06	Оплата послуг
ПрАТ «Злагода»	7580	624 444	14.07.06	Оплата послуг за перевезення молока
ТОВ «Спрингфілд»	7680	624440,05	18.09.06	Оплата послуг

Отже, ми згрупували найбільших дебіторів підприємства на основі актів звірки та з метою управління даним видом заборгованості, необхідно згрупувати її за термінами виникнення. Даний розрахунок здійснимо у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Розрахунок коефіцієнта сумнівності на підставі класифікації дебіторської заборгованості

Назва дебітора	Кількість прострочених днів оплати						Всього
	Від 1 до 30	Від 31 до 90	Від 91 до 180	Від 181 до 270	Від 271 до 360	Більше року	
КОМО	560250	63 160					623 560
ТОВ «Епіцентр»	560 00	33 000	30 000				623 000
ТОВ «ФОЗЗІ-груп»	450560	173000					623 560
ПрАТ «Злагода»	500000		24 000	100444			624 444
ТОВ «Спрингфілд»		524440	100000				624 440

Найпростіший інструмент зменшення дебіторської заборгованості — прив'язати оплату праці персоналу не тільки до відвантаження, а й до дебіторської заборгованості клієнтів. При погіршенні динаміки погашення ними заборгованості частіше вигідно витратити ресурси на аналіз фінансово-господарського становища клієнта і, якщо він ще «живий», — запропонувати реальну для нього схему реструктуризації, або, якщо він майже «мертвий», — забрати борг у будь-якому вигляді. Для підприємств, що відпускають товари з відстроченням платежу, це найперше завдання у кризовий період.

6. Налагодити та проводити постійний контроль належного ведення усієї первинної документації, яка використовується для обліку основних засобів, палива, запчастин, ремонтів на підприємстві. Це дасть можливість:

- організувати належне зберігання рухомого складу, що забезпечує високу технічну готовність його до роботи, своєчасність випуску автомобілів на лінію і прийом їх;

- розробити план вирішення питань, пов'язаних зі зміцненням виробничо-технічної бази підприємства;

- проводити оперативне планування всіх видів технічного обслуговування і ремонту автомобілів та автомобільних шин, організація виконання цих робіт та контролю за їх якістю, проведення технічного обліку та звітності по рухомому складу, автомобільних шин і інших виробничих фондів;

- забезпечити нормальне матеріально-технічного постачання підприємства, організації зберігання, видачі та обліку палива, запасних частин та інших матеріальних ресурсів, розробка та здійснення заходів щодо більш раціонального їх використання;

- розробити і провести організаційно-технічні заходів з удосконалення процесів виробництва, впровадження нової техніки, охорони праці та попередження аварійності.

- визначити на основі систематичного аналізу роботи підприємства і виходячи з об'ємних показників перевезень, їх ресурсного забезпечення, шляхи, по яких повинні розроблятися технічні та організаційні заходи, спрямовані на підвищення технічної готовності підприємства.

- налагодити організацію праці водіїв, тому що від їх роботи багато в чому залежить виконання плану перевезень, а отже, задоволення потреб замовників, і в підсумку ефективність функціонування підприємства.

7. Провести зниження витрат виробництва шляхом:

- проводити регулярні звірки по використанню палива підприємством з АЗС. ;
- ввести зазначені в даній дипломній роботі відомості по контролю талонів та карток на паливо з метою контролю їх втрат та використання за призначенням;

- слідкувати чи не відхилявся водій від маршруту руху, зазначеного в шляховому листі. Це видно по адресах АЗС, що вказані в чеках РРО.

- обладнати колісні транспортні засоби тахографами, що дасть змогу чітко контролювати маршрут та роботу водія під час рейсових поїздок

8. Здійснити реструктуризацію активів шляхом:

а) мобілізації прихованих резервів, що здійснюється через реалізацію окремих об'єктів основних та оборотних засобів, які безпосередньо не пов'язані з процесом виробництва та реалізації та в результаті індексації балансової вартості майнових об'єктів, які неможливо реалізувати без порушення нормального виробничого циклу. У разі індексації основних фондів змінюється структура пасивів (збільшується стаття «Статутний капітал» чи «Додатковий капітал»);

б) оптимізації структури розміщення оборотного капіталу (зменшення частки оборотних засобів, запасів сировини та матеріалів тощо);

в) рефінансуванню дебіторської заборгованості (переведення її в інші, ліквідні форми оборотних активів: гроші, короткострокові фінансові вкладення тощо). Це може бути факторинг (продаж дебіторської заборгованості на користь факторингової компанії чи банку). На підставі договору про проведення розрахункових операцій через факторинг банк, наприклад, може придбати в ПП «ТЕРАСОФТ» право вимоги за поставлені товари та надані послуги, строки сплати за які минули (прострочена дебіторська заборгованість), або за поточними розрахунками.

10. Так як протягом 2019 - 2021 років ліквідність балансу була низькою, тобто спостерігалась нестача ліквідних активів, які могли б покривати пасив балансу, підприємству для закупівлі обладнання можна звернути увагу на лізингові операції. Лізинг – це довгострокова оренда об'єктів інвестиційного призначення, купленого орендодавцем для орендаря для їх виробничого використання.

Ми проаналізували, що лізингові платежі за своєю структурою складаються з 4 частин:

- вартість майна, що повинна бути погашена протягом встановленого часу;
- платіж, як винагорода лізингодавцю за отримане у лізинг майно;
- компенсація відсотків за кредит;
- інші витрати лізингодавця.

Припустимо, що лізингодавець передає ТОВ “Велтон” молочну цистерну терміном на 5 років на умовах фінансового лізингу у 2019 році.

Вартість обладнання становить 100,0 тис.грн. Для фінансової угоди лізингодавець залучає банківський кредит у сумі 100,0 тис.грн під 25% річних з щорічним погашенням % і основної суми боргу. Ми знаємо, що лізингові платежі не оподатковуються ПДВ. Річна норма амортизації = 20%, річна маржа = 3%, страховий платіж = 2,5%.

Періодичність виплати лізингових платежів має бути щорічна. Даний розрахунок представлений у таблиці 3.3

Таблиця 3.3

Розрахунок суми лізингового платежу, грн.

Платежі	1 рік	2 рік	3 рік	4 рік	5 рік	Разом
1.Відшкодована вартість обладнання	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	100 000
2.Структура лізингового платежу:						
2.1 Плата за кредит;	25 000	20 000	15 000	10 000	5 000	75 000
2.2 Лізингова маржа;	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	15 000
2.3 Страховий платіж	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	12 500
3.Лізинговий платіж всього	50 500	45 500	40 500	35 500	30 500	202 500

Розрахунок плати за кредит:

- 1) $100\ 000 * 25\% = 25\ 000$;
- 2) $(100\ 000 - 20\ 000) * 25\% = 20\ 000$;
- 3) $(100\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000) * 25\% = 15\ 000$;
- 4) $(100\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000) * 25\% = 10\ 000$;
- 5) $(100\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000 - 20\ 000) * 25\% = 5\ 000$.

Отже, за 5 років лізинговий платіж складатиме 202 500 грн.

Хоча ліквідність підприємства недостатня висока, проте ми знаємо, що фінансовий лізинг має переваги, що забезпечують доцільність застосування фінансового лізингу саме в умовах недостатньої платоспроможності.

Лізинг сприяє технічному розвитку в умовах нестачі фінансових ресурсів для оновлення матеріально – технічної бази. Щоб організувати діяльність для підприємства не обов'язково мати власне майно і обладнання. Найоптимальнішим механізмом внесення лізингових платежів є виручка від продажу вироблених на даному обладнанню товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

10. Створення прогнозних бюджетів витрат, доходів та руху коштів. Навіть якщо ви займалися бюджетуванням, можна хоча б скласти бюджети доходів і витрат, руху коштів, дебіторської та кредиторської заборгованостей

11. Оцінка поведінки клієнтів. Деякі з них, наприклад зайняті у банківському, страховому, будівельному бізнесі, прогнозовано понизять обсяг закупівель. Зайняті у сфері споживання (продукти, одяг, розваги тощо) можуть навіть наростити свій оборот. Обсяг продажів для решти клієнтів прогнозовано зменшиться пропорційно до зниження ділової активності. Для цього треба зібрати максимум інформації про ваших постійних та потенційних клієнтів. Проаналізувавши та розсорт увавши їх за групами ризику, переходьте до аналізу витрат, пов'язаних із кожною групою клієнтів. Це витрати на імідж, маркетинг, логістику, підвищення лояльності клієнтів. Їх доведеться оптимізувати для кожної групи.

12. Коригування переліку послуг, що пропонуються клієнтам. Прорахуйте кожну групу послуг за різними критеріями (наприклад дохідність, прибутковість, ліквідність, доступність для замовлень, необхідні для іміджу, асортименту, інші потрібні вам критерії).

13. Відмова від зовнішніх запозичень. Під час кризи доведеться майже забути про нові кредити. Мало того, можливо, вам вигідно повернути наявні кредити, бо витрати на їх обслуговування можуть зрости за рішенням кредиторів. Один із варіантів реструктуризації кредиторської заборгованості — переуступка прав вимоги одному або кільком вашим дебіторам.

14. Реструктуризація кредиторської заборгованості. Вам доведеться провести складні переговори з постачальниками товарів, матеріалів і послуг, бажано домовитися про реструктуризацію вашої кредиторської заборгованості на період перебудови підприємства на режим роботи під час кризи. Крім того, постарайтеся

зменшити витрати на придбання товарів за допомогою горизонтальної інтеграції — при придбанні товару у постачальника спільно з конкурентом зменшуються закупівельні ціни і поліпшуються умови поставок за великих обсягів.

Запропоновані вище шляхи оздоровлення підприємства мають практичний характер і були розроблені на основі детального аналізу фінансової діяльності підприємства у період 2019-2021рр. Ми вважаємо, що запровадження даних заходів дозволить підприємству вийти з кризи.

3.2. Заходи покращення ефективності діяльності ПП «ТЕРАСОФТ» за допомогою SWOT- аналізу

Застосуємо для аналізу діяльності ПП «ТЕРАСОФТ» метод SWOT- аналізу (аббревіатура означає перші літери англійських слів: «сила», «слабкість», «можливості» і «загрози»), який є широко визнаним підходом, що дозволяє провести загальне дослідження зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства та визначити шляхи виводу підприємства з кризи. Застосовуючи метод SWOT – аналізу, встановимо зв'язки між силою і слабкістю, які властиві підприємству, і зовнішніми загрозами та можливостями. Методика SWOT – аналізу передбачає спочатку виявлення слабких і сильних сторін, а також загроз і можливостей, а в подальшому – встановлення ланцюжків зв'язків між ними [41].

На першому етапі складання SWOT- аналізу ми виділимо найбільш важливі параметри аналізу і занесемо їх у таблицю. Систематизація параметрів в матриці та їх опис дасть можливість на етапах вибору і реалізації стратегії вносити необхідні коригування в оцінку параметрів і в стратегію. Результати заносимо в таблицю 3.4.

SWOT - аналіз діяльності ПП «ТЕРАСОФТ»

Сильні сторони	
1	2
Найменування	Опис
Власний автопарк	Здійснення доставки відбувається по розумній ціні, в найкоротші строки, повністю контролюється переміщення вантажу на всіх етапах перевезення з постійним інформуванням про це клієнта
Повний комплекс послуг	Транспортно-експедиційні та митно-брокерські, внутрішньо-європейські та внутрішньо-українські перевезення, консолідація, обробка та збереження вантажів на складах Європи
Наявність книжок ЕКМТ	Дозволяє виконувати завантаження в декількох країнах, здійснювати внутрішньо європейські перевезення та доставку вантажів з третіх країн без необхідності отримання додаткових дозволів
CMR-страхування	Страхування відповідальності перевізника на суму від 300 тис. EUR. Що дозволяє бути абсолютно спокійним замовника за свій вантаж
Зручне місцезнаходження	Знаходження автопарку в Центральній Україні (Дніпропетровська обл., м.Дніпро), що дає можливість швидко відправляти автомобілі на подачу у будь-яку з областей України. Це значно зменшує ризик зриву завантаження чи зміни строків доставки вантажів.
Комплекти ADR	Дають право перевозити небезпечні вантажі всіх класів. За довгі роки роботи цей вид перевезень став однією з фірмових спеціалізацій підприємства.
Наявність обладнання для виконання комп'ютерної діагностики пневмосистем WABCO	Здійснюється постійний контроль за місцем перебування вантажу клієнта, а також дана система дозволяє регулювати витрати палива, що знижує собівартість перевезення
Кваліфіковані кадри	Досвідчені водії, індивідуальний підхід до клієнтів з боку кожного менеджера, оперативне і якісне обслуговування, професійний диспетчер
Наявність додаткового виду діяльності	Можливість поставки 90% запчастин на будь-які імпорتنі вантажні автомобілі європейського виробництва під замовлення. Додатковий вид діяльності, що дозволяє вантажним автомобілям повертатися з країн Західної Європи не пустими і при цьому постачати товар на ринок України

Продовження таб.3.4

1	2
Слабкі сторони	
Найменування	Опис
30% усіх замовлень займають децентралізовані перевезення	Зниженні використання рухомого складу у зв'язку з тим, що організацією перевізного процесу займаються вантажоодержувачі, а не автотранспортне підприємство, збільшується число вантажників і експедиторів, збільшується непродуктивні витрати, підвищується собівартість перевезень і ін
Не проводиться модернізація та оновлення автопарку	Низька швидкість руху, не пристосованість автомобіля до сьогоденного стану доріг, мала провізна здатність, недостатній комфорт та не реалізуються нові досягнення науки і техніки в умовах зростаючих транспортних потреб
Велика трудомісткість	Система управління процесом перевезення не автоматизована у достатній мірі, що потребує велику кількість персоналу
Демотивуюча система оплати праці персоналу	Система оплати праці не мотивує співробітників до підвищення рівня замовлень підприємства
Можливості	
Найменування	Опис
Розвиток будівництва доріг	Будівництво нових доріг та покращення стану існуючих сполучень відповідно до нових транспортних коридорів
Зміна митного законодавства	Введення безвізового режиму роботи з країнами західної Європи, спрощення документального оформлення вантажних перевезень по Україні та закордон, зменшення простоїв автотранспорту на митниці. Розвиток міжнародних автомобільних перевезень спричиняє розвиток транспортного простору і вимагає спрощення процедур перетину кордонів, серйозно впливають на скорочення часу доставки та розвитку відносин взаємовигідного співробітництва з Україною
Відкриття банківських рахунків у необхідній валюті	Зниження витрат на конвертацію валют, адже на сьогоднішній день відкривати рахунки можливо лише у гривнях, євро та доларах
Розширення діяльності галузей потребуючих перевезення	Вливання інвестицій у аграрний, промисловий, будівельний та ін. комплекси, що становлять 60% усіх перевезень
Зміна податкового законодавства	Введення чіткої системи відшкодування ПДВ підприємствам
Загрози	
Зростання цін на паливо мастильні матеріали	Підвищення вартості палива призведе до зростання собівартості послуг українських перевізників по відношенню до іноземних.

Продовження таб.3.4

1	2
Допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг	Сучасна ситуація на ринку міжнародних перевезень говорить про високий рівень конкуренції з боку перевізників країн СНД, Балтії, Фінляндії і Польщі. Адже у них усунені в основному законодавчі бар'єри у вигляді митних обмежень, жорсткості технічних і експлуатаційних вимог до рухомого складу, спрощені "паперові кордони" і т.д
Фінансова криза народного господарства	Криза даних галузей знизить обсяги перевезень по Україні в цілому
Введення міжнародних стандартів автоперевезень	Графік роботи водія на теперішній час проводиться за допомогою тахографа, а хочуть ввести міжнародні стандарти режиму робочого часу (збільшує період перевозки на 5 годин за кожен день перебування авто у дорозі), вводиться заборона нічного руху автомобіля
Нестабільність фінансового та валютних ринків	Постійні коливання курсів валют створює валютні різниці, що призводить до прорахунків в галузі постачання

Результати SWOT- аналізу свідчить, що сильних сторін для даного варіанту юридичної конструкції більше, ніж слабких (9 проти 5), при чому кількість можливостей збігається з кількістю загроз (6 проти 6).

Звідси очевидно, що потрібно застосувати стратегію «Використання сильних сторін та можливостей для захисту слабких сторін і усунення загроз».

Позитивних результатів реалізації цієї стратегії можна досягти шляхом використання сильних сторін та можливостей для чіткого вирішення проблем підприємства.

Для визначення стратегічних перспектив варіанту проаналізуємо його ризику. Для цього на підставі даних таблиці 3.5 визначимо набіл загрозливі ризику і надамо кожному з них пріоритетну оцінку (максимальне значення 100 балів, мінімальне - 10 балів). Вихідні дані узагальнимо у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Вихідні дані для оцінки ризику існуючого для ПП «ТЕРАСОФТ»

Найменування фактору ризику	Пріоритетна оцінка
Зростання цін на паливо мастильні матеріали	100
Допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг	60
Фінансова криза народного господарства	80
Висока конкуренція в галузі автоперевезень	20
Введення міжнародних стандартів автоперевезень	30
Нестабільність фінансового та валютних ринків	30
Загальна кількість балів	320

Проведемо оцінку здійснення факторів ризику кожного фактору. Для цього скористаємося наступною шкалою.

Таблиця 3.6

Шкала оцінки ймовірності простих ризиків

Ймовірність настання простих ризиків	Оцінка ймовірності, балів
1. Ризик оцінюється як несуттєвий	0-24
2. Ризик швидше за все не реалізується	25-49
3. Прояву ризику спрогнозувати не можливо	50-74
4. Ризик швидше за все проявиться	75-99
5. Ризик реалізується беззаперечно	100

Очікувану величину ризику у нашому варіанті узагальнимо у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7.

Розрахунок очікуваної вірогідності ризику

Найменування фактору ризику	Питома вага фактору	Оцінка вірогідності, балів	Величина ризику, балів
1	2	3	4
Зростання цін на паливо мастильні матеріали	100/320	80	25
Допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг	60/320	70	13,12
Фінансова криза народного господарства	80/320	21	5,25
Висока конкуренція в галузі автоперевезень	20/320	35	2,20

Продовження табл.3.7

1	2	3	4
Введення міжнародних стандартів автоперевезень	30/320	70	6,56
Нестабільність фінансового та валютних ринків	30/320	40	3,75
Загальний рівень ризику	-	-	55,88

Отже, очікувана вірогідність ризику для даного аналізованого варіанту у вигляді сумісного прояву усіх простих факторів ризику складає 55,88 балів. Де прояв ризику спрогнозувати не можливо, що ще раз вказує на нестабільність політики нашої держави у всіх галузях народного господарства. Найбільш суттєвими слід визначити такі ризики, оцінка яких перевищує 10 балів, - це ризик зростання цін на паливо мастильні матеріали та допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг. Усі інші ризики, що розглядаються у нашому прикладі не несуть для ПП «ТЕРАСОФТ» великої загрози.

З урахуванням ступеня загрозовості та пріоритетності ризиків у наступному розділі окреслимо антикризові заходи, які визначають засоби зниження виявлених ризиків.

3.3. Прогнозні показники ефективності застосування запропонованих підходів до аналізу фінансового стану підприємства

Провівши аналіз фінансового стану підприємства і оцінивши фінансово-економічний стан підприємства ми спостерігаємо невтішні показники діяльності ПП «ТЕРАСОФТ», тому наступним етапом нашої роботи буде виконання аналізу загрози банкрутства підприємства [41].

При визначенні загрози банкрутства використовують різні методики, найбільш поширеними є модель Альтмана, модель Бівера та затверджені наказом Міністерства Фінансів України методичні рекомендації, щодо виявлення ознак

неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства.

Спочатку визначимо загрози банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» використовуючи модель Альтмана. Вона має вигляд:

$$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 0,99X_5, \quad (3.1)$$

де $X_1 = \phi_1 (p.1195 - p.1695) / \phi_1 p.1300$;

$X_2 = \phi_2 p.1160 / \phi_1 p.1300$;

$X_3 = \phi_2 p.1135 / \phi_1 p.1300$;

$X_4 = \phi_1 p.1300 / \phi_1 p.1695$;

$X_5 = \phi_2 p.1020 / \phi_1 p.1300$.

Якщо $Z \leq 1,8$, то ймовірність банкрутства досить висока,

Від 1,81 до 2,7 – ймовірність висока,

Від 2,71 до 2,99 – ймовірність банкрутства можлива

Визначенні показники діагностики загрози банкрутства за період 2019-2021 рр представимо у таблиці 4.1.

Таблиця 3.8.

Система показників діагностики банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» за моделлю Альтмана 2020-2022 р.р.

Показники	Умовні позначення	2020р.	2021р.	2022р*.
Частка власних оборотних засобів в активах підприємства	X_1	0,042	-0,109	-0,239
Рентабельність активів, розрахована з використанням величини нерозподіленого прибутку	X_2	0,002	0,000	-0,002
Рентабельність активів, розрахована з використанням показника НРЕІ	X_3	0,002	0,000	-0,001
Ринкова вартість акціонерного капіталу у загальному обсягу боргових зобов'язань	X_4	0,297	0,147	0,062
Віддача всіх активів	X_5	0,386	0,233	0,139
Загальне значення показника Альтмана	Z	0,621	0,189	-0,119

*прогнозовані показники за 2022 рік

За результатами визначеного показника ми бачимо досить високу ймовірність банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» у 2020 - 2022 роках. Адже інтегральний показник рівня загрози банкрутства дуже далекий від критичного нормативного значення (1,8), що спричинено збитковим фінансовим результатом діяльності підприємства, зменшенням частки власного капіталу, постійним збільшенням його поточних та довгострокових зобов'язань, перевищення у 2020-2022 р.р частки кредиторської заборгованості над дебіторською, а також збільшення собівартості товарів, робіт послуг у більшій мірі ніж величина чистого доходу отриманого підприємством.

Разом із тим, потрібно враховувати, що модель Альтмана була розроблена у 1968 р., а після цього суттєво змінилися макро- та мікроекономічні умови функціонування підприємств. Крім того, модель не враховує галузеві особливості розвитку вітчизняних підприємств та характерні для них форми організації бізнесу.

Існує ще декілька модифікацій цієї моделі, яку розробили вчені інших країн. Так у Великобританії в 1997 році Тоффлер запропонував наступну модель:

$$Z_T = 0,53x_1 + 0,13 x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4, \quad (3.2)$$

де $x_1 = \phi_2 (p.1100(\text{ або } 105) + p.2180 - p.1045) / \phi_1 p.1695$;

$x_2 = \phi_1 p.1195 / \phi_1 (p.1595 + p. 1695)$;

$x_3 = \phi_1 p.1695 / \phi_1 p.1300$;

$x_4 = \phi_2 p.1020 / \phi_1 p.1300$

$Z_T > 0,3$ – загроза банкрутства мінімальна.

$Z_T < 0,2$ – ймовірність банкрутства дуже висока.

Модель Спрінгейта також має чотири фактори, але більше орієнтована на майбутні доходи підприємства. Вона має такий вигляд:

$$Z_c = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4, \quad (3.3)$$

де X_1 = оборотні активи + короткострокові обов'язки / сума балансу;

X_2 = прибуток до оподаткування / сума балансу;

X_3 = прибуток до оподаткування / короткострокові обов'язки;

X_4 = обсяг продажу / сума балансу.

Одержані значення показника Z можна інтерпретувати так:

$Z > 2$ — підприємство є фінансово стійким, і йому не загрожує банкрутство;

$1 < Z < 2$ — у підприємства порушено фінансову рівновагу (фінансову стійкість), але йому не загрожує банкрутство за умови переходу на антикризове управління;

$0 < Z < 1$ — підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів;

$Z < 0$ — підприємство є напівбанкрутом. Головне значення прогнозування банкрутства полягає у своєчасній розробці контрзаходів, спрямованих на подолання на підприємстві негативних тенденцій.

В цілому надійність даних моделей не перевищує 90%.

Результати обчислення показників ймовірності банкрутства за моделями Спрінгейта та Тоффлера для ПП «ТЕРАСОФТ» представимо у вигляді таблиці 3.9.

Таблиця 3.9.

Система показників діагностики банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» за моделями Спрінгейта та Тоффлера 2020-2022 р.р.

Умовні позначення	Z_C			Z_T		
	2020р.	2021р.	2022р.	2020р.	2021р.	2022р.*
x_1	0,031	0,763	0,628	-0,208	-0,102	-0,066
x_2	0,002	0,000	-0,001	0,896	0,868	0,664
x_3	0,003	0,000	-0,001	0,675	0,828	0,867
x_4	0,421	0,233	0,139	0,421	0,233	0,139
Z_C	0,210	0,880	0,698	-	-	-
Z_T	-	-	-	0,170	0,231	0,221

*прогнозовані показники за 2022 рік

Визначивши інтегрований показник банкрутства за моделлю Тоффлера ми спостерігаємо у 2020 р. його значення менше за 0,2, що вказує на велику вірогідність банкрутства. У 2021-2022 р.р даний показник коливається в проміжку від 0,2 до 0,3, що вказує на так звану „зону невизначеності”.

Щодо визначеного інтегрованого показника за моделлю Спрінгейта, то він коливається протягом аналізованого періоду 2020-2022 р.р в межах від 1 до 0 і показує, що підприємству загрожує банкрутство, якщо воно не здійснить санаційних заходів.

З метою своєчасного виявлення тенденцій формування незадовільної структури балансу підприємства і вжиття випереджувальних заходів, спрямованих на запобігання банкрутства. Методичними рекомендаціями пропонується проводити систематичний експрес-аналіз фінансового стану підприємства за допомогою коефіцієнта Бівера (Z_6), що визначається за формулою:

$$Z_6 = \frac{\phi_2(1160+1190)}{\phi_1(1515+1690)} \quad (3.4)$$

$$Z_6_{2020} = \frac{83+3728}{6897,5+37270} = 0,086;$$

$$Z_6_{2021} = \frac{-25,6+3920}{4600,8+75904,1} = 0,048;$$

$$Z_6_{2022} = \frac{-318+10201}{15944+175089} = 0,052.$$

З даних розрахунків ми спостерігаємо фінансову нестабільність суб'єкта господарювання, адже протягом 2020-2022 р.р. цей коефіцієнт далекий від нормативного значення 0,2. Це свідчить про те, що ПП «ТЕРАСОФТ» невзможі спрямувати на розвиток свого виробництва навіть незначну частку власних фінансових ресурсів, а значить одержує незадовільну структуру балансу.

Розглянуті вище моделі розроблені для аналізу фінансового стану відповідно до умов західних ринків і досить точно прогнозують фінансовий стан західних компаній [41]. Незважаючи на ряд переваг цих моделей, в наших економічних умовах вони не дозволяють отримати достатньо точний та об'єктивний результат, що зумовлено нестабільністю діяльності вітчизняних підприємств, розходженням в обліку окремих показників, впливом інфляції на їх формування, невідповідністю балансової і ринкової вартості окремих активів та іншими чинниками. Однією з проблем є відмінність фінансової звітності та бухгалтерського обліку від міжнародної практики, що не дає змоги найбільш точно спрогнозувати загрозу банкрутства підприємства. На сьогодні існує шести факторна модель затверджена наказом Міністерства Фінансів України, що дає найбільш повну оцінку схильності

підприємства до банкрутства та враховує особливості вітчизняного ринку.

Шести факторна модель, що затверджена наказом Міністерства Фінансів України:

$$Z_{\text{МФ}}=1,04X_1+0,75X_2+0,15X_3+0,42X_4+1,8X_5-0,06X_6 -2,16 \quad (3.5)$$

Результати розрахунків за даною моделлю представимо у таблиці 4.3

Таблиця 3.10

Система показників діагностики банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» за моделлю затвердженою Міністерством Фінансів України 2020-2022 р.р.

Показники	Формула	2020р.	2021р.	2022р.*
X ₁ - коеф. покриття	$\Phi_{1p.1195}/\Phi_{1p.1695}$	1,062	0,921	0,724
X ₂ - коеф. забезпечення власними засоби	$(\Phi_{1p.1495}-\Phi_{1p.1095})/\Phi_{1p.1195}$	-0,116	-0,152	-0,506
X ₃ – коеф. оборотності активів	$\Phi_{2p.1020}/\Phi_{1p.1300}$	0,421	0,233	0,139
X ₄ – коеф. рентабельності операційної діяльності	$\Phi_{2p.1100}/\Phi_{2p.1020}$	-0,333	-0,369	-0,259
X ₅ – коеф. рентабельності активів	$(\Phi_{2p.1160}+\Phi_{2p.1195})/\Phi_{1p.1300}$	0,069	0,042	0,049
X ₆ – коеф. оборотності залученого капіталу	$\Phi_{2p.1020}/(\Phi_{1p.1595}+\Phi_{1p.1695})$	0,527	0,265	0,146
Z _{МФ}		-1,127	-1,375	-1,795

*прогнозовані показники за 2022 рік

Визначений інтегрований показник за даною шестикратною моделлю вказав на високий рівень загрози банкрутства ПП «ТЕРАСОФТ» в період 2020-2022 р.р. Спробуємо розібратися у головних факторах впливу на даний показник за допомогою аналізу кожного коефіцієнта даної шестикратної моделі.

Коефіцієнт покриття за аналізований період постійно знижується від 1,06 до 0,724 і далекий від нормативного значення 2, що свідчить про неможливість підприємства погашати поточні зобов'язання. Адже при значенні коефіцієнта покриття менше 1 підприємство має неліквідний баланс. Це означає, що на кожен 1 гривню поточних зобов'язань (боргів) ПП «ТЕРАСОФТ» у 2022 році буде мати

лише 0,724 грн. поточних активів.

На підприємстві спостерігаються ознаки критичної неплатоспроможності, що відповідають фінансовому стану потенційного банкрутства, мають місце, якщо на початку і в кінці звітної року, мають місце ознаки поточної неплатоспроможності, а коефіцієнт покриття (Кп) і коефіцієнт забезпечення власними засобами (Кз) у кінці звітної року менше їх нормативних значень — 1,5 і 0,1 відповідно. Що і спостерігається на ПП «ТЕРАСОФТ».

За підсумками 2022 року коефіцієнт покриття ПП «ТЕРАСОФТ» менше 1 і підприємство не отримає прибуток, то такий його фінансовий стан характеризується ознаками значної неплатоспроможності.

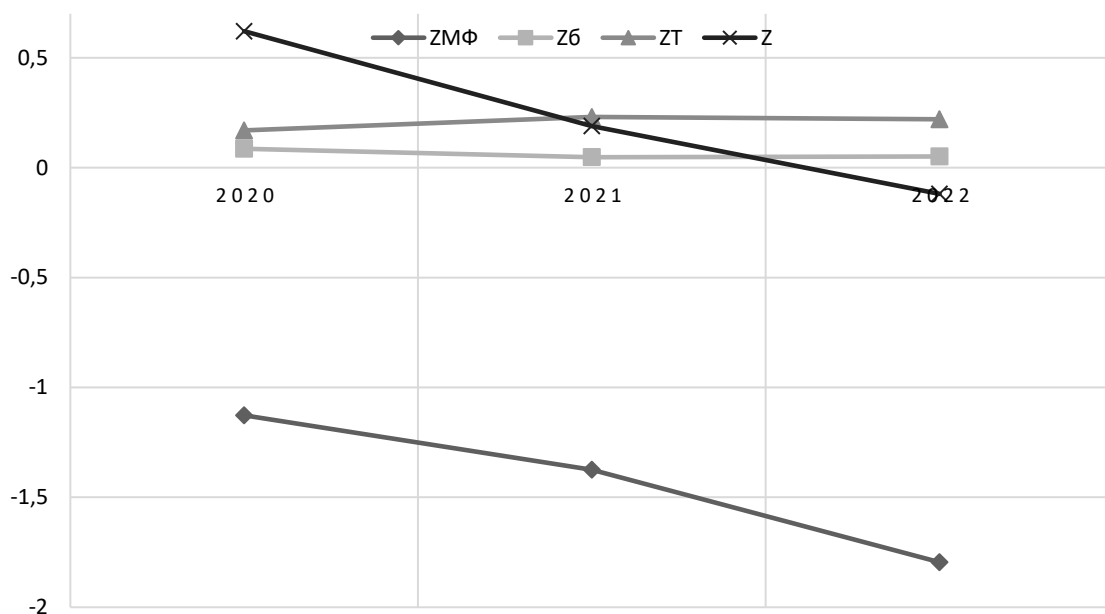

Рис.3.1. Загрози банкрутства відповідно до розрахованих моделей за 2020-2022 р.р.

Отже, для визначені загрози банкрутства ТОВ «Будівельна компанія «Еталон-2010», використовуючи модель Альтмана, Тоффлера, Спрінгейта, модель Бівера та затверджені наказом Міністерства фінансів України методичні рекомендації, щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства ми визначили, що дане підприємство знаходиться у критичному стані і загроза банкрутства є досить високою.

Висновки до розділу 3

Тому, провівши детальний аналіз діяльності підприємства за період 2019-2021 р.р. ми встановили, що виведення ПП «ТЕРАСОФТ» з кризового становища можливе за рахунок здійснення керівництвом наступних дій:

- запровадження повного централізованого перевезення вантажів;
- підвищення швидкості руху транспорту шляхом проведення модернізації автотранспортного парку, запровадження нових принципів руху;
- зміна кадрової політики підприємства;
- введення в дію систему особистого продажу;
- проведення широкої рекламної акції;
- проведення мобілізації внутрішніх резервів фінансової стабілізації спрямовано передовсім на поліпшення платоспроможності та ліквідності підприємства;
- проведення постійного контролю належного ведення усієї первинної документації, яка використовується для обліку основних засобів, палива, запчастин, ремонтів на підприємстві;
- зниження витрат виробництва;
- здійснити реструктуризацію активів;
- звернути увагу на лізингові операції підприємству для закупівлі обладнання;
- створення прогнозних бюджетів витрат, доходів та руху коштів;
- оцінка поведінки клієнтів;
- коригування переліку послуг, що пропонуються клієнтам;
- відмова від зовнішніх запозичень;
- реструктуризація кредиторської заборгованості.

Використовуючи модель Альтмана, Тоффлера, Спрінгейта, модель Бівера та затвержені наказом Міністерства фінансів України методичні рекомендації, щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства ми визначили,

що дане підприємство знаходиться у критичному стані і загроза банкрутства є досить високою.

З метою розробки виведення підприємства з кризового становища був проведений SWOT-аналіз ПП «ТЕРАСОФТ». Була здійснена чітка систематизація параметрів в матриці та поданий їх опис, що дало можливість на етапах вибору і реалізації стратегії вносити необхідні коригування в оцінку параметрів і в стратегію.

Очікувана вірогідність ризику для даного аналізованого варіанту у вигляді сумісного прояву усіх простих факторів ризику складає 55,88 балів. Це значить, що прояв ризику спрогнозувати не можливо, що ще раз вказує на нестабільність політики нашої держави у всіх галузях народного господарства. Найбільш суттєвими слід визначити такі ризики, оцінка яких перевищує 10 балів, - це ризик зростання цін на паливо мастильні матеріали та допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг. Усі інші ризики, що розглядаються у нашому прикладі несуть для ПП «ТЕРАСОФТ» велику загрозу і можуть призвести до закриття підприємства.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного нами теоретичного та практичного дослідження методики проведення фінансового аналізу на підприємстві в умовах антикризового управління на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити наступні висновки:

1. На сьогоднішній день в науковій літературі, присвяченій проблемам типізації криз, антикризового управління, фінансовому аналізу, санації зустрічається багато різноманітних класифікацій, які сформовані на основі широкого кола критеріїв, до яких належать: масштабність, сфера виникнення; причини виникнення, характер протікання, характер прояву, тривалість, наслідки, ступінь прогнозованості, рівень системності, адекватність тощо.

2. Існують різні підходи вітчизняних і зарубіжних авторів до визначення категорії: «криза», «антикризове управління», «фінансовий стан підприємства», «санація», «стратегія санації».

3. На основі досліджень ми сформуваємо власне тлумачення термінів «антикризове управління», «фінансовий стан».

4. При аналізі фінансового стану організації необхідно прагнути до комплексного використання декількох методик для отримання більш достовірних результатів.

5. Аналіз фінансової діяльності підприємства не вичерпується лише встановленням неплатоспроможності підприємства, як це розраховувалось раніше, за методикою аналізу фінансової структури балансу підприємства.

6. Для того, щоб виробити правильні рішення щодо виходу підприємства з кризового стану, необхідне проведення поглибленої фінансової діагностики. При цьому повинні враховуватися галузеві і регіональні особливості.

7. В міжнародній практиці для оцінки фінансового стану підприємств широко використовують математичні моделі, за допомогою яких формують узагальнений показник фінансового стану підприємства — його інтегральну оцінку і проводиться аналіз загрози банкрутства підприємства, серед яких заслуговують на увагу моделі В.Бівера, Вайбеля, Альтмана.

8. Широке застосування даних моделей у закордонній практиці обумовлено наступними перевагами: вони мають невелику кількість показників; моделі дають можливість поєднувати різноманітні об'єкти; інформація для розрахунку усіх показників є доступною.

9. Вітчизняним науковцям необхідно розробити такий методичний підхід, за якого оцінка фінансового стану українських підприємств базувалася б на: вітчизняних стандартах обліку і звітності, на поєднанні різноманітних методів; використовувала б інформаційну базу вітчизняних підприємств з урахуванням їхньої галузевої специфіки, що дало б змогу враховувати особливості їх діяльності.

10. Провівши ґрунтовний аналіз фінансових показників ПП «ТЕРАСОФТ» можна зробити наступні висновки:

- підприємство достатньо забезпечене основними засобами, що дозволяє йому вільно проводити свою діяльність і не залежити від орендодавців;
- низька зношеність обладнання дозволяє йому в повній мірі використовувати свої виробничі потужності;
- провівши загальний аналіз ліквідності активів ПП «ТЕРАСОФТ» виявлено їх незадовільний стан у 2019 та 2021 рр, що вказує на неспроможність підприємства власними коштами погасити свої зобов'язання;
- підвищення частки дебіторської заборгованості в активах підприємства і великий термін погашення даної заборгованості вказує на те, що ПП «ТЕРАСОФТ» проводить незрозумілу політику товарного кредитування відносно своїх клієнтів або йде на все більші поступки своїм споживачам з метою підтримання масштабів виробництва;
- негативним на підприємстві ПП «ТЕРАСОФТ» являється отримання збитків та наявність неповернених у встановлений термін кредитів і позик, простроченої кредиторської та дебіторської заборгованості. Наявність таких видів збитків на ПП «ТЕРАСОФТ» вказує на неефективний менеджмент, що зумовлює низьку якість та високу собівартість продукції.
- використовуючи модель Альтмана, Тоффлера, Спрінгейта, модель Бівера та затвержені наказом Міністерства фінансів України методичні рекомендації, щодо

виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства ми визначили, що дане підприємство знаходиться у критичному стані і загроза банкрутства є досить високою.

- з метою розробки виведення підприємства з кризового становища був проведений SWOT- аналіз ПП «ТЕРАСОФТ». Була здійснена чітка систематизація параметрів в матриці та поданий їх опис, що дало можливість на етапах вибору і реалізації стратегії вносити необхідні коригування в оцінку параметрів і в стратегію.

- найбільш суттєвими слід визначити такі ризики: зростання цін на паливо мастильні матеріали та допуск іноземних перевізників на національні ринки транспортних послуг.

11. Найпоширенішими та найактуальнішими для підприємства являються наступні антикризові заходи: скорочення витрат; горизонтальна й вертикальна інтеграція; жорсткість контролю всіх видів альтернативних витрат; перегляд організаційної структури на предмет виключення зайвих рівнів управління; оптимізація технологічних процесів оптимізація оподаткування; жорсткість кадрової політики.

12. Провівши детальний аналіз діяльності підприємства за період 2019-2021 р.р. ми запропонували низку конкретних дій, щодо спроби виведення ПП «ТЕРАСОФТ» з кризового становища.

13. На тлі проведення військових операцій на території України можливе постійне корегування фінансових планів. Особливості воєнного стану, які, вочевидь, впливатимуть на звичайний порядок ведення бізнесу, а саме: запроваджується трудова повинність для працездатних осіб, які не мобілізовані і не заброньовані за підприємствами на період дії воєнного стану, для виконання робіт оборонного характеру або ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, або до суспільно корисних робіт. Що може призвести до припинення діяльності підприємства.

Слід також пам'ятати, що військове командування має право примусово

відчужувати майно, що перебуває у приватній власності, вилучати майно державних підприємств, державних господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану.

14. В зв'язку з тим, що підприємство надає в оренду транспортні засоби, під час воєнного часу вони можуть бути вилучені для виконання дій військової адміністрації. Крім того, забезпечення паливом в цей час досить затратна та проблематична справа. Таким чином всі ці обставини додають ще більш негативного окрасу і так не досить вдалому фінансовому стану підприємства. І може призвести до банкрутства і закриття фірми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий Кодекс України від 02.10.2012 р. № 2755-VI//із змінами та доповненнями, внесеними законами України станом від 6 .12. 2012 року). / [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від // ВВР.- 2001.- №5.
3. Закон України «Про Національний банк України» №679-14 від 06.12.2012 р. //). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
4. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні»№5518-6 від 06.12.2012р.//). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
5. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» №2712-14 від 20.09.2001р.//). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
6. Закон України «Про працю» від 1.05.1995 р. № 108/95-ВР із змінами від 16 жовтня 2012 року N 5462-VI //). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
7. Кодекс законів про працю N 322-VIII від 10 грудня 1971 року редакція від 16.10.2012 року //). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану
8. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» №5462-17 від 16.10.2012//). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану.
9. Положенням НБУ “Про порядок формування і використання коштів резерву на можливі втрати по кредитних операціях комерційних банків” затвердженої постановою Правління НБУ від 31.01.96 року №20./). [Електронний ресурс]. -Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.- Назва з екрану

10. Інструкція «Про затвердження Порядку відшкодування банками України безнадійної заборгованості за рахунок резерву»//затверджена постановою Правління Національного банку України від 6 червня 2011 року N 172

11. Скоморович І. Г. Банківські операції: навч. посіб. / І. Г. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. – 556 с.

12. Словник сучасної економіки Макміллана: справочное издание / ред. Д. В. Пірс. – 4-е вид. – К. : «АртЕк», 2000. - 640 с.

13. Склабінська, А. І. Організація і методика економічного аналізу [Текст] : конспект лекцій з курсу / А. І. Склабінська, Т. Г. Рзаєва. – Хмельницький : ХНУ, 2009. – 123с.

14. Софронова, В.В., Дмитрієва, Н.Ю. Управління кредитними ризиками / Софронова, В.В., Дмитрієва, Н.Ю. // Фінанси і кредит. - 2010. – № 1. – С.48-54.

15. Статистичний бюлетень Національного банку України. – 2012. – № 12.

16. Статистичний бюлетень Національного банку України. – 2013.

17. Тиркала Р.І. Банківська справа: навч. посіб. / Р.І. Тиркала. – Тернопіль: Карт-бланш, 2009. – 314 с.

18. Тігова, Т. М. Аналіз фінансової звітності / Т. М. Тігова, Л. С. Селівестрова, Т. Б. Процюк. – К. : ЦУЛ, 2012. – 268 с.

19. Ткаченко І., Луців Б. Моделювання управління динамікою кредитного портфеля // Вісник НБУ.- 2000.- №5.- с. 15

20. Толбатов Ю. А. Економетрика: підручник для студентів економічних вищих навчальних закладів / Ю. А. Толбатова - К.: ТП Пресс, 2008. – 320 с.

11. Банківський менеджмент Кириченко О.А., Гіленко І.В., Роголь С., Сиротян С.В., Немой О./ Навчальний посібник / К.: Знання-Прес, 2002.- 438 с.

21. Управління фінансовими ризиками : підручник / за ред. І. А. Бланка. – К. : Вид. «Ніка-Центр», 2005. – 600 с.

22. Швець Л. П., Пилипак О. В., Доберчак Н. І. Проектний аналіз: навч. посіб. – Львів: Новий Світ, 2011. – 643

23. Шевченко Р. І. Кредитування і контроль: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2002. – 183 с.

24. Шегда А.В. Стратегічне управління: Підручник. / А.В. Шеги – К.: ВПЦ „Київський університет», 2009. – 304 с.
25. Шлапак О., Пушкарьов В., Карчева Г. Фінансовий стан, тенденції та проблеми функціонування і розвитку банків у 2002 році // Вісник НБУ.- 2003. – №3. – с. 2
26. Чайка О.І. Шляхи зниження відсоткових ставок за банківським кредитами в Україні // Вісник НБУ.- 1999.- №8.- с. 24
27. Чуб П. Теорія нетрадиційного управління кредитним портфелем комерційних банків //Вісник НБУ.- 2002.- №1. - с. 20
28. Чухно А.А., Леоненко П.М., Юхименко П.І. Інституціонально-інформаційна економіка: Підручник. / А.А. Чухна. – К.: Знання, 2010. – 687 с
29. Ходаківська В.П., Данілов О.Д. Ринок фінансових послуг: Навчальний посібник. / Ходаківська В.П., Данілов О.Д. – Ірпінь: Академія ДПС України, 2006. – 501 с.
- 30.Заруба О.Д. Основи фінансового аналізу та менеджменту : Навч. посібник для вузів.- К.-2002.- 298с.
31. Матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
32. Статистична інформація [Електронний ресурс] / Держ. ком. стат. України. – Офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
36. Аналітичний огляд банківської системи України за 9 місяців 2013 року. НРА «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rurik.com.ua/documents/research/bank_system_3_kv_2013_review.pdf.
37. Банківська система скорочує зовнішню заборгованість // Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/news/2013/09/5/393029/>.
38. URCA «Українське кредитно-рейтингове агентство» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ucra.com.ua>
39. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum%20NvFbi/2009_3/Magazine_03_09_st12_p68-74.pdf.

40. Основні показники, що характеризують стан грошово-кредитного ринку. НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=5525900>.

41. Основні показники діяльності банків України Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807.

42. За ред. М. І. Баканова, А. Д. Шеремета./ **Економічний аналіз: ситуації, тести, приклади, завдання, вибір оптимальних рішень, фінансове прогнозування** / - М.: Фінанси і статистика, 2000.

43. Стан міжбанківського кредитного ринку – 2006-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua/files/CREDITLAST.xls .

44. Статистичний бюлетень (електронне видання) НБУ. Кредити надані депозитними корпораціями (крім НБУ). Лютий 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/files/3.3-Loans.xls>

45. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник / Л. О. Примостка. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.

46. Сало В.І., Криклій О.А. Фінансовий менеджмент банку: Навч. посібн.- Суми: ВТД «Університетська книга», 2007-314с.

47. Кириченко О.А., Гіленко І.В., Роголь С., Сиротян. С.В., Немой О.// Банківський менеджмент : Навчальний посібник / К.: Знання-Прес, 2002.- 438 с.

48. Вешкин Ю.Г., Авагян Г.Л., Банковские системы зарубежных стран Курс лекций. / Вешкин Ю.Г., Авагян. – М.: Экономист, 2004. – 400 с.

49. Щербакова Г.Н. Банковские системы развитых стран / Щербакова Г.Н. – М.: Экзамен, 2001. – 224 с.

50. Арбузов С.Г. Банківська енциклопедія / С.Г. Арбузов, Ю.В. Колобов, В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.

19. Стойко О.Я. Банківські операції: Підручник – К.: КУНЕС, 2002 р.– С. 62

51. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: Уч. пособие. - СПб.: Питер. -2000. - с. 208
52. Банківська система України – результати діяльності у 2012 році.
53. Банківські операції: навч. посіб. / С. М. Шкарлет, Я. В. Жарій. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – 383 с.
54. Банковское дело /Под ред. Лаврушина О.И. – М.: Финансы и статистика, 1998, – 421 с.
55. Банківське право /За ред. Кучерявенко М.П.- Харків: Торсінг, 1999, 982 с.
56. Банки и банковские операции /Под ред Жукова Е.Ф. – М.: «Банки и биржи», 1997 ,–311 с.
57. Баталов А.Г. Банковская конкуренция: навч. посіб. / А.Г. Баталов, Г.О. Самойлов. – М.: Экзамен, 2008. – 256 с.
58. Білобловський С. Окремі аспекти системи оцінки кредитного ризику банками. // Економіка. Фінанси. Право. - 2002 - № 3 - с. 30.
59. Бор М.З., Пятенко В.В. Стратегическое управление банковской деятельностью: Навч. Посібник/. - М.: «Приор», 2008 г. – 534 с.
60. Бочарова І. В., Єндовицький Д. А. Аналіз і оцінка кредитоспроможності позичальника: науково-практичний посіб. / Д. А. Єндовицький, І. В. Бочарова. – М. : КНОРУС, 2005. – 272 с.
61. Бутник, О.М. Економіко-математичне моделювання перехідних процесів у соціально-економічних системах: монографія. / Бутник, О.М. – Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК»; СПД Лібуркіна Л.М., 2004. – 304 с.
62. Бутинець Ф.Ф. Аналіз діяльності комерційного банку /За ред. Бутиця Ф.Ф. – Житомир: ПП «Рута», 2001 ,383 с.
62. Бушуєва І., Дем'яненко В. Алгоритм диверсифікації кредитів комерційних банків // Банківська справа.- 2000.- №6.- с.20
64. Васюренко, О.В. Банківські операції: навч. посіб., 6-те вид., перероб і доп. / О.С. Васюренко. – К.: Знання, 2008 – 318 с.
65. Васюренко О.В. Банківський менеджмент: Посібник.- К.: Видавничий центр "Академія", 2001.- 320 с.

66. Вітлінський, В. В. Кредитний ризик комерційного банку: навч. посіб. / В.В. Вітлінський. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2010. – 251 с.
67. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті.- К.: Борисфен-М, 1996.- 226с.
68. Владичин, У. В. Банківське кредитування навч. посіб. / У. В. Владичин. – Київ : Атака, 2008 . – 648 с
69. Внукова, Н.М. Управління кредитним ризиком у споживчому кредитуванні // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць / Н.М. Внукова, М.О. Васильєва / ХІБС УБС НБУ – 2009. – № 1. – С. 71–76.
70. Вовк, В.Я. Кредитування і контроль : навч. посіб. / В.Я. Вовк. – К.: Знання, 2008. – 463 с.
71. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: Навч. Посіб. – К: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
72. Волошин І.В. Визначення лімітів у операціях кредитування за допомогою коефіцієнтного аналізу і повної моделі випадкового функціонуючого банку // Банківська справа. - 2000.- №4.- с. 36
73. Волошин І.В. Вимірювання концептуальних ризиків за допомогою теорії портфелів // Вісник НБУ.- 1999.- №4.- с. 23
74. Волошин І.В. Консервативний підхід до формування резервів для малих кредитних портфелів // Вісник НБУ.- 2000. - №7.- с. 13
75. Волошин І.В. Розрахунок резервів відшкодування можливих втрат за кредитними операціями за допомогою коефіцієнтного аналізу і повної моделі банку // Вісник НБУ.- 1999.- №9.- с. 61
76. Гаряга Л.О. Моніторинг кредитного ризику банку з використання інтегрального показника / Л.О. Гаряга, О.С. Білашенко // Вісник університету банківської справи НБУ. – 2012. – № 2. – С. 222–229.

77. Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М. та ін. Аналіз банківської діяльності: Підручник;/ За ред. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с..Д. — К.: Знання, КОО, 2002. — 215 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Підприємство ПП «ТЕРАСОФТ»
 Територія _____
 Організаційно-правова форма господарювання приватна
 Вид економічної діяльності Виробництво будівельних виробів із пластмас

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ
 за КОАТУУ
 за КОПФГ
 за КВЕД

КОДИ		
01	01	2022
40248607		
1210136900		
22.23		

Середня кількість працівників ¹ 93
 Адреса, телефон : 49000, Дніпропетровська обл., місто
Дніпро, вулиця Адміральська, будинок 81
 Одиниця виміру: тис. грн.

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
 на 31.12.2021 р.**

Форма № 1	Код за ДКУД	1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	598	453
первісна вартість	1001	1008	1008
накопичена амортизація	1002	410	555
Незавершені капітальні інвестиції	1005	203	0
Основні засоби:	1010	4089	5190
первісна вартість	1011	14689	16885
знос	1012	10600	11695
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
знос	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	821	12821
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0

Продовження додатку А

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом І	1095	5711	18464
ІІ. Оборотні активи			
Запаси	1100	10332	12843
Виробничі запаси	1101	1514	1010
Незавершене виробництво	1102	6771	9065
Готова продукція	1103	2047	2768
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	7656	8469
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	0	0
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	122	972
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	16	3022
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	16	3022
Витрати майбутніх періодів	1170	6021	5823
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	3288	631
Усього за розділом ІІ	1195	27435	31760
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	33146	50224

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20	20
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	751	751
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1030	8860
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	1801	9631
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	12	8
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
інші страхові резерви; (на початок звітного періоду)	1534	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	12	8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	1	7500

Продовження додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	9215	16719
за розрахунками з бюджетом	1620	432	1615
за у тому числі з податку на прибуток	1621	398	1529
за розрахунками зі страхування	1625	80	82
за розрахунками з оплати праці	1630	171	183
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	21434	14486
Усього за розділом III	1695	31333	40585
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	33146	50224

ДОДАТОК Б

Підприємство ПП «ТЕРАСОФТ»
 Територія _____
 Організаційно-правова форма господарювання приватна
 Вид економічної діяльності Виробництво будівельних виробів із пластмас

Дата (рік, місяць, число)
 за ЄДРПОУ
 за КОАТУУ
 за КОПФГ
 за КВЕД

КОДИ		
01	01	2022
40248607		
1210136900		
22.23		

Середня кількість працівників ¹ 115
 Адреса, телефон : 49000, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Адміральська, будинок 81
 Одиниця виміру: тис.грн.

**Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021р.**

Форма № 1	Код за ДКУД	1801001	
Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	453	310
первісна вартість	1001	1008	1008
накопичена амортизація	1002	555	698
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	5190	4473
первісна вартість	1011	16885	17667
знос	1012	11695	13194
Інвестиційна нерухомість:	1015	0	0
первісна вартість	1016	0	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:	1030	0	0
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств			
інші фінансові інвестиції	1035	12821	12821
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Продовження додатку Б

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	18464	17604
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	12843	10985
Виробничі запаси	1101	1010	2180
Незавершене виробництво	1102	9065	0
Готова продукція	1103	2768	8805
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестраховування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8469	5310
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	0	0
за виданими авансами			
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	0	0
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	972	48670
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	3022	145
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	3022	145
Витрати майбутніх періодів	1170	5823	1014
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
Інші оборотні активи	1190	631	9506
Усього за розділом II	1195	31760	75630
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	50224	93234

Продовження додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	20	20
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	751	751
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	0	0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	8861	16830
Неоплачений капітал	1425	0	0
Вилучений капітал	1430	0	0
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	9632	17601
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	0	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	8	8
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви, у тому числі:	1530	0	0
резерв довгострокових зобов'язань; (на початок звітного періоду)	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат; (на початок звітного періоду)	1532	0	0
резерв незароблених премій; (на початок звітного періоду)	1533	0	0
Інвестиційні контракти;	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	8	8
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	7500	7500
Векселі видані	1605	0	0

Продовження додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
Поточна кредиторська заборгованість:	1610	0	0
за довгостроковими зобов'язаннями			
за товари, роботи, послуги	1615	16719	15768
за розрахунками з бюджетом	1620	1615	2437
за у тому числі з податку на прибуток	1621	1529	1385
за розрахунками зі страхування	1625	82	193
за розрахунками з оплати праці	1630	183	387
за одержаними авансами	1635	0	0
за розрахунками з учасниками	1640	0	0
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	14485	49340
Усього за розділом III	1695	40584	75625
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	50224	93234

ДОДАТОК В

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ		
01	01	2022
40248607		

Підприємство ПП «ТЕРАСОФТ»
(найменування)

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за 2021 р.**

Форма № 2

Код за ДКУД

1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	48628	61682
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(43500)	(58804)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий: прибуток	2090	5128	2878
Валовий: збиток	2095	0	0
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	26958	23607
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0

Продовження додатку В

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Адміністративні витрати	2130	(4068)	(5016)
Витрати на збут	2150	0	0
Інші операційні витрати	2180	(13902)	(15519)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	14116	5950
Фінансовий результат від операційної діяльності: збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	12	5
Інші доходи	2240	137	0
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1335)	(1882)
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	(541)	(820)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	12389	3253
Фінансовий результат до оподаткування: збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(2454)	(789)
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	9935	2464
Чистий фінансовий результат: збиток	2355	0	0

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Матеріальні затрати	2500	13430	18462
Витрати на оплату праці	2505	2647	2414
Відрахування на соціальні заходи	2510	947	859
Амортизація	2515	1921	2026
Інші операційні витрати	2520	42525	55578
Разом	2550	61470	79339

Ректорові Національного технічного
університету «Дніпровська політехніка»
проф. Олександру АЗЮКОВСЬКОМУ

ЗАМОВЛЕННЯ

на виконання кваліфікаційної роботи

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-19зск-1 фінансового-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Волошиній Тетяні Володимирівні виконати кваліфікаційну роботу на тему: «Управління фінансами малих підприємств (на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ»)» з використанням обліково-економічної інформації ПП «ТЕРАСОФТ».

Тема роботи є актуальною для ПП «ТЕРАСОФТ», і становить практичний інтерес для удосконалення роботи товариства і заходи щодо поліпшення управління фінансовими резервами та запропоновані схеми резервування підвищать фінансові результати і можуть бути впровадженні в діяльність товариства при його виробничій діяльності.

Фінансово-економічна інформація передана для виконання дипломної роботи є конфіденційною і не підлягає оприлюдненню.

Головний бухгалтер

Наталія ВЕЛИЧКО

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-19зск-1 фінансового-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему: «Аналіз фінансового стану підприємства та розробка шляхів поліпшення фінансових результатів його діяльності (на прикладі ПП «ТЕРАСОФТ»)»

Волошиної Тетяни Володимирівни

Актуальність теми дослідження обумовлена аналізом фінансово-господарської діяльності, як неодмінного елемента фінансового менеджменту на підприємстві і економічних взаємин з його партнерами. Тема широко розкрита, особливо детально проаналізований фінансовий стан товариства.

Позитивним моментом є дослідження теоретичних та організаційно-методологічних питань побудови системи аналізу і контролю за фінансовими ресурсами підприємства. Висновки і пропозиції, викладені в дипломній роботі, є достатньо аргументованими. Теоретичне значення полягає у визначенні основних напрямів удосконалення вибору та методології аналізу і контролю за фінансовою діяльністю підприємства. Практична цінність дослідження показує що існують резерви збільшення прибутку шляхом збільшення обсягу продажів та розвитком мережі філіалів.

Загальний висновок про рекомендацію кваліфікаційної роботи до захисту та присвоєння її автору ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Головний бухгалтер

Наталія ВЕЛИЧКО

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-19зск-1

Волошиної Тетяни Володимирівни

«Аналіз фінансового стану підприємства та розробка шляхів поліпшення фінансових результатів його діяльності (на прикладі ТОВ "ТЕРАСОФТ")»

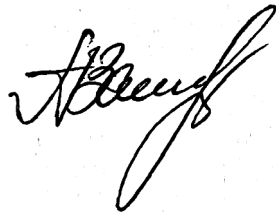
представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета кваліфікаційної роботи. Дослідження економічної сутності джерел формування фінансових активів на прикладі ТОВ "Будівельна компанія "Еталон-2010", розгляд особливостей обліку та використання власних фінансових ресурсів підприємства та розробка рекомендацій по вдосконаленню використання власних ресурсів підприємств.
2. Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У зв'язку з тим, що в умовах конкуренції, підприємству необхідно ефективно вести власну фінансову діяльність, а також визначити найбільш раціональні шляхи її удосконалення
3. Зв'язок теми роботи з об'єктом діяльності спеціаліста зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності спеціаліста спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
4. Задачі кваліфікаційної роботи. Містять елементи, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.
5. Методичні підходи щодо удосконаленні сутності фінансової діяльності комерційного підприємства, що проявляється у отримання об'єктивних показників ефективності власного капіталу та його ролі в життєдіяльності комерційного підприємства та розрахунку вагомих характеристик рівня впливу і економічної суті використання власних фінансових ресурсів, що є принципово важливим при розробці стратегії фінансової діяльності підприємства в умовах загострення конкурентної боротьби на ринку України.
6. Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень оцінена 15 балів.

7. Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень. 15 балів.
8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи - 10 балів.
9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД - 15 балів
10. Робота Волошиної Тетяни Володимирівни виконана на замовлення ТОВ "ТЕРА-СОФТ" та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Волошиної Тетяни Володимирівни до захисту з оцінкою 80 балів.

Керівник кваліфікаційної
роботи бакалавра
ст.викладач

Олександр ЗАМКОВИЙ